

รายงานฉบับสมบูรณ์
Final Report

การสำรวจข้อมูลประเด็น

ความขัดแย้ง

จากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ
(Conflict Mapping)

สนับสนุนโดย

สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล
สถาบันพระปกเกล้า

รายงานการศึกษาขั้นสุดท้าย

(Final Report)

โครงการศึกษา

เรื่อง

การสำรวจข้อมูลประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการ

ตามแนวนโยบายของรัฐ

(Conflict Mapping Phase 3)

เสนอต่อ

สถาบันพระปกเกล้า

จัดทำโดย

ดร.อลิสา หะสาเมาะ

แผนกวิชาพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

คำนำ

วิจัยเรื่อง การสำรวจข้อมูลประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping) ในระยะที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบรูปแบบและการสำรวจข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานสากลและเพื่อให้ได้ตัวชี้วัดที่สำคัญในประเด็นการสำรวจข้อมูลแผนที่ความขัดแย้ง อันนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลศึกษามากพัฒนาเป็น Platform ที่เป็นมาตรฐานสากลของ Conflict Mapping สถาบันพระปกเกล้าต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่า การสร้างแผนที่ความขัดแย้งและการนำเสนอที่เป็นระบบและมีมาตรฐานสากลจำเป็นต้องใช้แนวทางจาก Global Crisis Atlas: Mapping for Situational Awareness โดย Halkia และคณะ สำหรับการเสนอรูปแบบการนำเสนอแผนที่ความขัดแย้งในรูปแบบดิจิทัลสามารถใช้ข้อมูลเวกเตอร์ (Vector Data) เพื่อให้แผนที่ความขัดแย้งสามารถนำเสนอเป็นภาพได้ชัดเจนและสะดวกต่อการแก้ไขและเพิ่มเติมข้อมูล ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาภายใต้พลวัตรความขัดแย้งที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และระยะต่อไปของโครงการ เป็นการนำ Platform ที่ได้จากการวิจัย ของ ดร.อลิสา หะสาเมาะ จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ไปพัฒนาในระบบฐานข้อมูลแบบ Digital Based โดยให้ผู้ที่สนใจในความขัดแย้งมิติต่าง ๆ ของประเทศไทยสามารถเข้าไปดูประเด็นปัญหาความขัดแย้ง สาเหตุของปัญหาความขัดแย้ง และกระบวนการคลี่คลายความขัดแย้งอย่างเป็นระบบ

สถาบันพระปกเกล้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ฐานข้อมูลแผนที่ความขัดแย้ง (Conflict Mapping) นวัตกรรมแก้ไขความขัดแย้งโดยมีตัวแบบการคิดวิเคราะห์ความขัดแย้งในประเด็นการศึกษาต่าง ๆ ใน 77 จังหวัดทั่วประเทศ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาสันติวิธีต่อไป

ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า
ตุลาคม 2563

คำนิยาม

หากจะออกเดินทางไปที่ไหนไกล ๆ เราย่อมมีการเตรียมตัว ในกรณีที่เป็นสถานที่ ๆ เราไม่เคยไป เรามักจะต้องเรียกหาแผนที่ ยิ่งหากต้องเดินทางไปต่างแดน “แผนที่” จะกลายเป็นสิ่งที่จำเป็นในการแก้ปัญหา ยุ่งยากและซับซ้อนที่ต้องการความรู้และแนวทางก็เช่นเดียวกัน เรามักจะชอบค้นหา “แผนที่” หรือ “คู่มือ” ที่บอกแนวทางพิจารณาและดำเนินการ ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกันนี้ แผนที่ ความขัดแย้ง conflict mapping จึงเกิดขึ้นมาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการในการทำความเข้าใจกับความขัดแย้งซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่า เหตุการณ์ที่เห็นด้วยตาหรือแม้แต่จากหลักฐานพยานหรือที่มีการรายงานจากสายตาของผู้เห็นเหตุการณ์ ฯลฯ แล้วเร่งรัดตัดสินใจลงโทษคนผิดให้สาสมไปเลย

แต่เดิมนั้นคำว่า “แผนที่” เป็นคำในวิชาภูมิศาสตร์และแผนที่หมายถึงแผนที่ทางกายภาพของพื้นที่ แต่โครงการวิจัยนี้ใช้คำว่าแผนที่ให้สามารถแสดงถึงประเด็นความขัดแย้งได้ แผนที่ความขัดแย้งนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากในสถานการณ์ของประเทศไทยปัจจุบัน เพราะกำลังเผชิญความขัดแย้งที่ซับซ้อนแต่ยังขาดพื้นฐาน อันจะช่วยในการทำความเข้าใจ การออกแบบแผนที่ความขัดแย้งให้มีพลวัตและให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน โดยเสนอให้การพัฒนาข้อมูลมาจากการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ทุกฝ่าย จึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญและน่าติดตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิจัยได้พัฒนาแนวทางจาก Global Crisis Atlas: Mapping for Situational Awareness โดย Halkia และคณะ (2018) และเสนอรูปแบบการทำแผนที่ความขัดแย้งแบบดิจิทัล ข้อมูลเวกเตอร์ (vector data) เพื่อให้แผนที่ความขัดแย้งสามารถนำเสนอเป็นภาพ สะดวกต่อการแก้ไข เพิ่มเติม ข้อมูลช่วยให้เข้าใจพลวัตความเสี่ยงจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นปัจจุบันและทันทั่วทั้ง รวมถึงสามารถเข้าถึงข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งได้ง่ายผ่านเว็บหรือระบบโซเชี่ยลเน็ตเวิร์คต่าง ๆ ปรับปรุงตามลักษณะที่สำคัญ คือสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ปรับแนวทางการออกแบบตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานแผนที่ความขัดแย้งให้เทียบเคียงกับตัวชี้วัด กับดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index) และยังเพิ่มความเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อให้มีองค์ความรู้ที่มีความเป็นสากลยิ่งขึ้น

ผลงานวิจัยนี้จึงน่าจะช่วยให้ทุกฝ่ายเห็นประโยชน์ของแผนที่ เพราะแผนที่ไม่ใช่เพียงแค่ข้อมูลชุดหนึ่งเท่านั้น แต่จำเป็นจะต้องมีการสื่อสารกับผู้ใช้อันเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้แผนที่ความขัดแย้ง มีความสมบูรณ์ และทันกาลกับความต้องการของผู้ใช้ที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น การสื่อสารข้อมูลความขัดแย้งในรูปแบบที่ง่าย และสะดวกเช่นนี้จะเป็ผลดีต่อสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการเห็นความสำคัญของการทำความเข้าใจ เพื่อที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์และในการคลี่คลายสถานการณ์ ความขัดแย้งไม่ให้นำไปสู่ความรุนแรง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเราจะมีผลงานวิชาการสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วและทันกาลมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงต่อความรุนแรงซึ่งก็เป็นเป้าหมายร่วมกันของเราทุกคนที่จะในยุคสมัยแห่งสังคมการสื่อสารและโซเชี่ยลมีเดียในปัจจุบัน

ศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง

ธันวาคม 2563

คำนิยม

ในยุคที่สังคมมีความขัดแย้งในหลายระดับ ทั้งระดับโลก ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ประเด็นสำคัญสำหรับนักวิชาการ คือ การค้นคว้าหาชุดความรู้และเครื่องมือที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้งได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง มิให้ความขัดแย้งนั้นนำไปสู่ความรุนแรง

เครื่องมือหนึ่งที่สำคัญคือ การจัดทำแผนที่ความขัดแย้ง รายงานวิจัยชิ้นนี้ ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาวิธีการจัดทำแผนที่ความขัดแย้งอย่างมีมาตรฐานสากลและเป็นพลวัต โดยมีได้จำกัดอยู่เพียงแค่ลักษณะทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเสนอให้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเก็บข้อมูล ด้วยแนวทางเช่นนี้จะทำให้แผนที่ความขัดแย้งมีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

การออกแบบเครื่องมือที่เหมาะสมมีความละเอียดอ่อนเพียงพอ จะนำไปสู่การรวบรวมความรู้ และสร้างความเข้าใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้มีอำนาจในระดับนโยบายสามารถนำไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจที่จะลงมือปฏิบัติการ ได้อย่างเหมาะสม ผลของการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย รวดเร็ว จะนำไปสู่การตัดสินใจในเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาคือคลายสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรง เนื่องจากความขัดแย้งเป็นเรื่องละเอียดอ่อน

นอกจากนี้แผนที่ความขัดแย้งยังมีพลวัตเนื่องจากผู้วิจัยจึงนำเสนอให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ สามารถเพิ่มเติมข้อมูลจากชุดความรู้ที่ตนเองมี โดยอาศัยเครื่องมือสารสนเทศและการสื่อสารประเภทต่าง ๆ ที่เรามีในปัจจุบันการนำเสนอดังกล่าวจะทำให้เราเข้าใจพลวัตของความขัดแย้งได้ดียิ่งขึ้น โดยผลสัมฤทธิ์สูงสุดของรายงานฉบับนี้คือ การลดความสูญเสียด้านทรัพย์สิน ชีวิต และจิตใจ ของผู้คนที่อยู่ร่วมโลกใบเดียวกัน

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีศ ยืนเสน

คณบดี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การสำรวจข้อมูลประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 3) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) เพื่อออกแบบรูปแบบและการสำรวจข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 3) อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานสากล 2) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดที่สำคัญในประเด็นการสำรวจข้อมูลแผนที่ความขัดแย้ง 3) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลศึกษามากพัฒนาเป็น Platform ที่เป็นมาตรฐานสากลของ Conflict Mapping ในสถาบันพระปกเกล้าต่อไป ขอบเขตของการศึกษา คือ 1) สังเคราะห์รูปแบบและสำรวจเกณฑ์ที่เหมาะสมกับการจัดทำข้อมูลแผนที่ความขัดแย้ง 2) ศึกษาการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง เน้น 5 มิติ คือ 1) การเมือง 2) เศรษฐกิจ 3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) มิติความขัดแย้งอื่น ๆ 3) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานของ Platform Conflict Mapping ระยะเวลาในการศึกษา 6 เดือน ระเบียบวิธีการศึกษาเชิงเอกสารจาก งานวิจัย บทความวิจัยบทความวิชาการ ข่าวหนังสือพิมพ์ออนไลน์ แลกเปลี่ยนต่าง ๆ เฟสบุ๊ก YouTube เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่ดำเนินโครงการพัฒนาและมีผลกระทบต่อชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า การสร้างแผนที่ความขัดแย้งและการนำเสนอที่เป็นระบบและมีมาตรฐานสากล ควรใช้แนวทางจาก Global Crisis Atlas: Mapping for Situational Awareness โดย Halkia และคณะ (2018) เสนอรูปแบบการนำเสนอแผนที่ความขัดแย้งแบบดิจิทัล ข้อมูลเวกเตอร์ (vector data) เพื่อให้แผนที่ความขัดแย้งสามารถนำเสนอเป็นภาพ สะดวกต่อการแก้ไข เพิ่มเติมข้อมูล ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา สามารถเข้าใจพลวัตความเสี่ยงจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นปัจจุบันและทันทั่วถึง สามารถเข้าถึงข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งได้ง่ายผ่านเว็บหรือระบบโซเชียลเน็ตเวิร์คต่าง ๆ และปรับแนวทางการออกแบบตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานแผนที่ความขัดแย้งให้เทียบเคียงกับตัวชี้วัดกับดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index) การใส่รหัสจำนวนนับ เช่น จำนวนและระยะเวลาความขัดแย้งภายในเป็น จำนวนครั้ง จำนวนผู้เสียชีวิต และเพิ่มตัวชี้วัดภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

Abstract

This research title is Conflict Mapping Survey from the Implementation of the Government Policy (Conflict Mapping Phase III). The research has 3 objectives: 1) To design patterns and conflict survey mapping data from the Thai government policies implementation systematically and with international standards 2) To obtain important indicators of the issue of conflict mapping survey 3) To further develop the data from the collection of studies to be a platform that is the international standard of Conflict Mapping in King Prajadhipok's Institute. The scopes of the study were: 1) Synthesis models and explore criteria appropriate for the preparation of conflict maps 2) Study the social impact of the government operation organizations and agencies related to the government sector in 5 dimensions were: politics, economy, natural resources and environment, ethnicity, language religion and culture and other conflict dimension. 3) To analyze survey elements, indicators and benchmarks of Conflict Mapping Platform. The study period 6 months. Document-based study methodology from research, research articles, online newspaper, statements, Facebook, YouTube, Websites of government agencies and NGOs that carry out development projects and have impacts on the communities.

The study found that the creation of conflict mapping and presentations that are systematic and of international standard recommend to use the guidelines from the Global Crisis Atlas: Mapping for Situational Awareness by Halkia and et. al. (2018). They suggest a digital conflict map presentation model such as Vector data so that conflict maps can be presented as an image. In addition, the conflict map is convenient to add more additional information, update and change at any time, able to understand current and timely conflict risk dynamics. The ability of digital conflict map is easy to access through WWW and other social networks. Moreover, it can be adjusting the design guidelines, indicators and the conflict map benchmark to compare them with the Global Peace Index. This research recommend that the conflict map should add the number of counts such as the number of duration of internal conflict, the number of deaths by the conflicts and add indicators by using Sustainable Development Goals (SDGs) index.

สารบัญ

บทที่ 1	9
บทนำ	9
1.1 หลักการและเหตุผล	9
1.2 วัตถุประสงค์	17
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	17
1.4 ระเบียบและวิธีการศึกษา	18
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	18
1.6 ระยะเวลาดำเนินการ.....	19
1.7 แผนการดำเนินงาน	19
1.8 งบประมาณ.....	20
1.9 ความสอดคล้องของโครงการ.....	20
1.10 ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	20
บทที่ 2.....	21
การสร้างแผนที่ความขัดแย้ง	21
1. แผนที่ความขัดแย้งและการนำเสนอที่เป็นระบบและมีมาตรฐานสากล	21
1.1 การจัดทำแผนที่ความขัดแย้งและลักษณะของวิกฤต	23
1.2 คุณสมบัติของภาวะวิกฤตและพื้นที่แผนที่ความขัดแย้ง.....	27
1.3 การนำเสนอแผนที่วิกฤตระดับโลก:	29
2. โครงการแผนที่วิกฤตระดับโลก	29
3. การพัฒนาในอนาคต.....	31
การสร้างแผนที่ความขัดแย้งของนโยบายระหว่างรัฐ หน่วยงาน และภารกิจตามสายงาน	32
แนวทางในการวิเคราะห์ที่มาของความขัดแย้ง	33

สารบัญ (ต่อ)

การออกแบบตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานแผนที่ความขัดแย้งให้เทียบเคียงกับตัวชี้วัดกับดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index)	33
ระเบียบวิธีในการจัดทำแผนที่ความขัดแย้งให้เป็นระบบและมีมาตรฐานสากล	34
4. ข้อเสนอแนะการจัดทำแผนที่ความขัดแย้งของสถาบันพระปกเกล้า	50
ตารางตัวชี้วัดความขัดแย้ง.....	57
บทที่ 3.....	65
ข้อมูลเหตุการณ์.....	65
อ้างอิง	117

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การออกแบบรูปแบบและการสำรวจข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานสากล จะต้องวิเคราะห์ความขัดแย้งทุกแห่งทุกมุม และต้องได้รับวินิจฉัยอย่างถูกต้องไม่ว่าความขัดแย้งนั้นจะมาจาก ปัจจัยเดียวหรือหลายปัจจัยก็ตาม รูปแบบและข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งบางอย่างอาจถูกมองข้าม เพราะอาจ ถูกตีความว่าไม่สำคัญ หรือถูกตัดสินว่าไม่มีความเชื่อมโยง หรือไม่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง หรือมีความไม่ ชัดเจน แต่ผู้ศึกษาจะต้องถอดรหัสความขัดแย้งให้ได้ โดยการหาสาเหตุและพยายามทำความเข้าใจความหมาย อย่างละเอียด (Geertz, 1973; Foucault, 2012) การออกแบบรูปแบบและการสำรวจข้อมูลแผนที่อย่างเป็น ระบบและมีมาตรฐานสากล จะต้องมีความชัดเจน และมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสรุปอย่างละเอียดทุกแห่ง ทุกมุม ทำให้ผู้ที่ให้นำตัวชี้วัดไปใช้สามารถนำไปใช้ได้เพราะผ่านข้อมูลการวิเคราะห์เชิงลึก จะช่วยให้เกิด กระบวนการที่เหมาะสมต่อการคลี่คลายความขัดแย้ง ความขัดแย้งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและมีความซับซ้อน และการจะทำให้ได้ข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งที่ดีจะทำให้ทราบจุดไหนพอที่จะเป็นจุดเริ่มต้นในการให้เกิดการ ลงมือปฏิบัติการเพื่อคลี่คลายความขัดแย้งได้

สถาบันพระปกเกล้าให้นิยาม “แผนที่ความขัดแย้ง” (Conflict Map) ว่า เปรียบเสมือน เครื่องมือ พื้นฐานที่ใช้ในการวางแผนการแก้ไขความขัดแย้ง ด้วยการสร้างแผนภาพง่าย ๆ แล้วระบุประเด็นการขัดแย้ง การแจกแจงคู่ขัดแย้ง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความขัดแย้ง และการประเมินทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ไข เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นภาพรวมของสถานการณ์ตรงกัน ซึ่งจะเป็ นประโยชน์ต่อการสื่อสารเพื่อหาทางออกร่วมกันในกาดำเนินงานต่อไปในอนาคต (สถาบันพระปกเกล้า, 2019) และเมื่อก้าวถึงประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ หมายถึง นโยบายหรือ โครงการที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งเนื่องมาจาก “การพัฒนา” จากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ โดยโครงการวิจัยนี้ยังคงยึดแนวคิดดังกล่าวและพัฒนาเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมสำหรับสถาบัน พระปกเกล้าต่อไป

การพัฒนากรอบแนวคิดที่ใช้ในการสำรวจความขัดแย้งอย่างเป็นระบบผู้ศึกษาใช้ฐานความรู้ด้านสังคม วิทยาและนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นความขัดแย้งได้แก่ Maire A. Dugan, L. Shay Bright (2001) และ Paul Wehr (2019) เนื่องจากศาสตร์ด้านสังคมวิทยาอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ

สังคมวิทยาเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำความเข้าใจความความขัดแย้งเนื่องจากเป็นศาสตร์ที่ให้ความ สนใจกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและสังคม การปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรม รวมทั้งสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ประเด็นที่สังคมวิทยาสนใจ คือ ความพยายาม วิเคราะห์และอธิบายว่า ความหลากหลายของปัจเจกบุคคล ชุมชน และโลกของเราเกี่ยวข้องกันและมีกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างไร การที่สังคมวิทยายังสนใจศึกษามนุษย์ในหลายแง่มุมและหลายมิติ นักสังคมวิทยาจึงให้ความสนใจกับการ “ให้ความหมาย” ของชุดความสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแบ่งงานกันทำอัตลักษณ์ เครือญาติ มิตรภาพ องค์กรทางสังคม เงื่อนไขที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์ สังคมวิทยา ยังครอบคลุมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับมวลหมู่มนุษยชาติในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านการศึกษาทาง

ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา และเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาสำรวจรูปแบบที่มีความหมายของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (American Sociology Association, 2020; the British Academy, 2020) ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ปรากฏเป็นความขัดแย้งเนื่องจากแต่ละกลุ่มทางสังคมและประชากรมีความแตกต่างกัน เช่น เพศ อายุ กลุ่มชาติพันธุ์ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงมีการให้คุณค่าและให้ความหมายต่างกัน เมื่อรัฐบาลดำเนินโครงการจึงทำให้คนเหล่านี้มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป ความขัดแย้งเกิดขึ้นเนื่องจากจะมีบางกลุ่มเสียเปรียบและได้เปรียบ ณ ปัจจุบันพูดถึงความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้นด้วย เพราะโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการตามแนวนโยบายของรัฐได้ไม่เท่ากันทั้ง ๆ ที่ควรจะมีโอกาสในชีวิตที่เท่าเทียมกัน (สมชัย จิตสุชน, 2020)

การวิเคราะห์หารูปแบบของความขัดแย้งจึงมาจากความสัมพันธ์ทางสังคม ในงานศึกษาชิ้นนี้เน้นประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ นอกจากความรู้ด้านสังคมวิทยาแล้ว ผู้ศึกษาใช้แนวทางแผนภูมิการทำแผนที่ความขัดแย้งของ Maire A. Dugan L. Shay Bright (2001) และ Paul Wehr (2019) เพื่อทำให้ความซับซ้อนของการสำรวจข้อมูลประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดที่สำคัญในประเด็นการสำรวจข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งใน 5 มิติ คือ 1) มิติความขัดแย้งทางการเมือง 2) มิติความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ 3) มิติความขัดแย้งทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) มิติความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) มิติความขัดแย้งอื่น ๆ

การออกแบบแผนที่ความขัดแย้งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นกรอบในการสำรวจประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐใน 5 มิติที่กล่าวไว้แล้วเบื้องต้นมีดังนี้

1. **ประวัติศาสตร์ความขัดแย้ง** เป็นจุดเริ่มต้นของการทำความเข้าใจความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากโครงการของรัฐที่จะต้องถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนที่ความขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ใน 2 รูปแบบ คือ ความสัมพันธ์แบบต่อเนื่อง และความสัมพันธ์ในอดีตระหว่างภาคีต่าง ๆ

1) ความสัมพันธ์แบบต่อเนื่อง ถ้าคู่ความขัดแย้งมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน 5 ขั้นตอน ตั้งแต่ระดับความร่วมมือจนถึงระดับวิกฤติ ดังนี้

- 1.1) ความร่วมมือ
- 1.2) การแข่งขัน
- 1.3) ความตึงเครียด
- 1.4) ความขัดแย้ง
- 1.5) วิกฤติ

2) ความสัมพันธ์ในอดีตระหว่างภาคีต่างๆ แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

- 2.1) เหตุการณ์สำคัญ
- 2.2) พลังงาน / ทรัพยากร
- 2.3) ผลทางจิตวิทยา

ความสัมพันธ์ของคู่ความขัดแย้งระหว่างโครงการของรัฐกับหน่วยทางสังคมต่าง ๆ ในอดีตอาจมีการเคลื่อนไหวไปมาใน 5 ขั้นตอน ตั้งแต่ความร่วมมือจนถึงขั้นวิกฤติ

ร่วมมือ

| แข่งขัน

| ความตึงเครียด

| ความขัดแย้ง

| ชั้นวิกฤติ

คู่ความขัดแย้งมีความสัมพันธ์เริ่มตั้งแต่การให้ความร่วมมือแต่ไม่ถึงชั้นวิกฤติ หรืออาจมีความสัมพันธ์นำไปสู่ชั้นวิกฤติได้หลายต่อหลายครั้งตั้งแต่ในอดีต อาจกินเวลาระยะสั้นจนกระทั่งหลายปี ผู้ศึกษาจะต้องสกัดทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ขึ้นมา เพื่อทำความเข้าใจกับรูปแบบความสัมพันธ์ของคู่ความขัดแย้งเหล่านั้น เพราะประวัติศาสตร์ของความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นในอดีต อาจส่งผลถึงความสัมพันธ์ ณ ปัจจุบัน และยาวนานถึงอนาคต ดังนั้นจึงต้องบรรจุประสบการณ์ความขัดแย้งลงในแผนที่ความขัดแย้ง อีกนัยหนึ่งคือ ทั้ง 5 ขั้นตอนเหล่านี้ ถ้ามีความขัดแย้งเกิดขึ้นในอดีตจะช่วยทำให้เข้าใจว่าทำไมความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ปัจจุบัน จึงไม่สามารถแก้ไขได้ นั่นเป็นเพราะอิทธิพลของความขัดแย้งในอดีตที่ส่งผลถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะส่งผลต่อสภาพจิตใจ ในมิติทางด้านจิตวิทยาอดีตของคู่ความขัดแย้งข้างใดข้างหนึ่งอาจรู้สึกว่าเป็นเหยื่อ หรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจนก่อให้เกิดเป็นแผลใจ (trauma) ดังตัวอย่างที่เคยบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ เช่น เหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ กลายเป็นตัวตนของคู่ความขัดแย้ง และแผลใจนี้เองสามารถส่งต่อจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งได้หลายชั่วอายุคน จนดูเหมือนว่าเพิ่งเกิดขึ้นไม่นานมานี้เอง และตราบไต่ที่แผลใจยังไม่อาจหายไปในไหนตราบไต่ที่เหตุของบาดแผลยังไม่ถูกชำระ ความขัดแย้งจึงยังคงดำเนินต่อไป ดังนั้นการจะคลี่คลายความขัดแย้ง ผู้แก้ไขความขัดแย้งจะต้องเปิดพื้นที่ให้กับความทรงจำเหล่านั้นอย่างกล้าหาญ ให้ความสำคัญตระหนักถึงเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างเหมาะสม

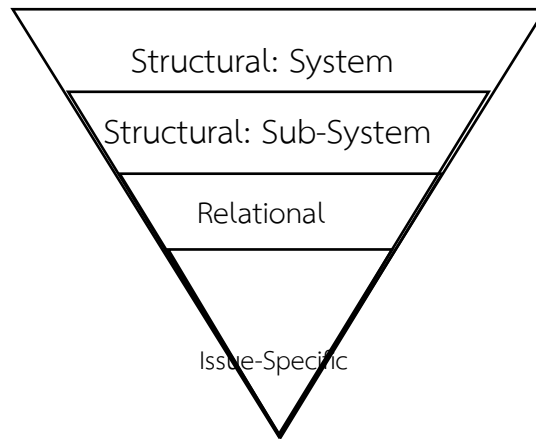
2. บริบทความขัดแย้ง แบ่งเป็น 4 แบบ คือ ระดับความขัดแย้ง ระดับต่าง ๆ แง่มุมทางวัฒนธรรม และตัวกำหนดพฤติกรรม

2.1) ระดับความขัดแย้ง แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

- 1) บุคคล หมายถึง ทั้งระดับปัจเจกบุคคลจนถึงระหว่างบุคคล
- 2) สังคม หมายถึง องค์กรต่าง ๆ ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเล็ก ๆ สถาบัน ธุรกิจ ชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ
- 3) นานาชาติ หมายถึง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศและระหว่างประเทศ หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศและเป็นที่ยับยั้งของนานาชาติ หรือนานาชาติต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะมีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือธรรมชาติสังคม
- 4) โลก/นิเวศวิทยา หมายถึง ความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ

2.2) ระดับของความขัดแย้งแบบต่าง ๆ ต้องถูกนำมาพิจารณาด้วยเช่นกัน เพราะความขัดแย้งอาจมีหลายระดับและมีความซับซ้อน ตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่หากเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ก็อาจกลายเป็นความขัดแย้งในระดับสถาบัน เพราะพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลมักได้รับอิทธิพลมาจากสถาบันนั่นเอง ระดับของความขัดแย้งระบบย่อยหมายถึง วัฒนธรรม การเมือง อิทธิพลทางสังคม โดยสรุปคือ ปัจเจกบุคคลและโครงสร้างทางสังคมล้วนแล้วแต่เป็นส่วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเป็นเหตุผลสำคัญที่ว่า เมื่อจัดทำแผนที่ความขัดแย้งจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ในหลายระดับ ตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งในระดับโครงสร้างมักจะเกี่ยวข้องระหว่าง กลุ่มชาติพันธุ์ใดกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง หรือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง หรือชนชั้นทางสังคมใดชนชั้นหนึ่งที่มีอำนาจไม่เท่ากัน เมื่อมาถึงตรงนี้ โมเดลกระบวนการทัศน์เครือข่ายความขัดแย้งของ Maire A. Dugan

มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้อธิบายโครงข่ายและความซับซ้อนของปัญหา เพราะโมเดลนี้ชี้ให้เห็นว่าความขัดแย้งมีหลากหลายระดับ

ภาพที่ 1 โมเดลกระบวนการที่สร้างความขัดแย้งของ Máire A. Dugan (1996)

Máire A. Dugan (1996) เสนอโมเดลกระบวนการที่สร้างความขัดแย้ง ยังสะท้อนให้เห็นโครงสร้างของความรุนแรง โดยแนวคิดนี้อ้างอิงถึงการกีดกันคนบางกลุ่มบางพวกออกจากสังคมโดยกระบวนการทำให้เป็นชายขอบหากกลุ่มเหล่านั้นมีลักษณะทางชาติพันธุ์ ศาสนา หรือชนชั้น ที่ไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่งคือ ความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์อาจมีสาเหตุมาจากโครงสร้างความขัดแย้งเพราะนโยบายทางการเมืองสนับสนุนและให้น้ำหนักกับกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่ง และสามารถอธิบายรูปแบบความขัดแย้งโดยใช้โมเดลของ Dugan ว่าประเด็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เมื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ ความขัดแย้งนั้นอยู่ในระบบและอาจปรากฏในระดับโครงสร้างความขัดแย้ง เมื่อจะระบุและสร้างแผนที่ความขัดแย้งนอกจากการให้ความสนใจกับระดับต่าง ๆ แล้ว บริบทอื่น ๆ จะต้องถูกนำมาใช้ในการอธิบายในแต่ละระดับด้วย บริบทเหล่านั้นได้แก่ ภูมิศาสตร์ พรมแดน การเมือง โครงสร้างทางเศรษฐกิจรูปแบบการสื่อสาร และการตัดสินใจโดยรวมทั้งหมด ตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนานอกจากเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านเศรษฐกิจแล้วยังมีมิติทางการเมืองและความสัมพันธ์เชิงอำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่ต้องการ ดังนั้นการคลี่คลายประเด็นความขัดแย้งจึงไม่สามารถจัดการกับปัญหาทางเศรษฐกิจ หรือการเมือง เพียงอย่างเดียวเท่านั้น การวิเคราะห์ให้เห็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนหลายระดับ และวิเคราะห์กลุ่มภาคีต่าง ๆ ที่อาจจะได้รับผลกระทบต่างหากที่จะนำไปสู่การคลี่คลายความขัดแย้งได้อย่างสมบูรณ์

2.3) แจกมุมทางวัฒนธรรม แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) สไตล์การสื่อสาร
- 2) เวลาเริ่มต้น

ประเด็นทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นมากที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้ง เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมและทัศนคติ มีอิทธิพลต่อการตีความและการให้ความหมายของคน เหตุการณ์ในพื้นที่ และการกระทำ โดยวัฒนธรรมจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละเชื้อชาติ, เพศ, ชนชั้นทางสังคม – เศรษฐกิจและสถานที่ทำงาน พลวัตของความขัดแย้งที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรม พบได้ตั้งแต่ การมีทัศนคติต่อความขัดแย้ง รูปแบบของการสื่อสาร การเปิดเผยความลับ การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุภารกิจการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ และความคาดหวังต่อผลลัพธ์ที่ออกมา การวิเคราะห์ประเด็นวัฒนธรรมว่าเป็นปัจจัยของความขัดแย้งอย่างไรนั้น ให้ดูผ่านการรับรู้และความเข้าใจในแต่ละช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ เวลาของวัฒนธรรมเป็นได้ทั้งอดีตและอนาคต ตัวอย่างเช่นภาคี 2 เครือข่าย มีความขัดแย้งคนละเวลา อาจส่งผลกระทบต่อ การให้ความหมายและความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน เช่น ภาคีหนึ่งเน้นอดีต ในขณะที่อีกภาคีเน้นอนาคต อาจนำไปสู่ความตึงเครียดและความโกรธได้

2.4) ตัวกำหนดพฤติกรรม

- 1) การลิดรอนความสัมพันธ์
- 2) ทางเลือกที่มีเหตุผล
- 3) ความไม่พอใจ - ความก้าวร้าว

ทฤษฎีการลิดรอนเชิงเปรียบเทียบ (Relative Deprivation Theory) สามารถนำมาใช้ในการอธิบายบริบทของความขัดแย้ง ทฤษฎีนี้มีฐานวิเคราะห์ที่ปัจเจกบุคคลและการค้นหาว่า ทำไมปัจเจกบุคคลถึงสนใจเข้าร่วมปฏิบัติ หรือลุกขึ้นสู้ ประภาส ปันตบแต่ง (2013) ยกตัวอย่างงานของ Ted Robert Gurr เรื่อง “Why Men Rebel” (1970) มีสมมติฐานการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลว่า การลิดรอนเชิงเปรียบเทียบเป็นที่มาของความไม่พึงพอใจ ความข้องใจ การคุกคาม และนำไปสู่การแสดงออกอย่างก้าวร้าวรุนแรง ปัจเจกบุคคลที่ถูกลิดรอนนำไปสู่การกระทำรวมหมู่ที่มีลักษณะรุนแรงทางการเมือง เช่น การจลาจล และการปฏิบัติ แต่งานของ Gurr ถูกวิเคราะห์ว่า อธิบายความรุนแรงทางการเมืองแบบต่อต้าน ล้มล้างรัฐบาล แต่ไม่ได้อธิบายบทบาทของฝ่ายรัฐที่สร้างความรุนแรงเช่นกัน

การทำนายพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งและบางครั้งนำไปสู่ความรุนแรงสามารถใช้ทฤษฎีการลิดรอนเชิงเปรียบเทียบได้

3. ภาคีที่ขัดแย้ง

การวิเคราะห์และระบุให้ได้ว่า ใครบ้างที่เป็นคู่ความขัดแย้งเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการระบุตัวเองว่าเป็นตัวแทนของความขัดแย้ง หรือ เฉพาะบางคน หรือ ตัวแทนของกลุ่ม โดยภาคีที่ขัดแย้งกันแบ่งออกเป็น 3 ส่วน สำคัญ คือ

- 1) ภาคี ประกอบไปด้วย 4 ส่วนย่อย คือ
 - 1.1) ภาคีขั้นต้น หมายถึง คน/เฉพาะคน/กลุ่มคน ที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับความขัดแย้ง
 - 1.2) ภาคีขั้นที่สอง หมายถึง คน/เฉพาะคน/กลุ่มคน ที่มีปฏิสัมพันธ์ทางอ้อมเมื่อเกิดความขัดแย้ง และอาจพัฒนาเป็นคู่ขัดแย้งโดยตรงถ้าความขัดแย้งยังดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ
 - 1.3) ภาคีที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หมายถึง คน/เฉพาะคน/กลุ่มคน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย/ผลประโยชน์กับความขัดแย้ง หรือมีความสนใจในความขัดแย้ง และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ไข
 - 1.4) ภาคีแทรกแซงอื่น ๆ หมายถึง คน/เฉพาะคน/กลุ่มคน ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งโดยตรงแต่อาจพิจารณาได้ว่าจะได้รับผลกระทบ และอาจเข้าร่วมกับภาคีความขัดแย้งอื่น ๆ ได้ในภายหลัง

2) ความสัมพันธ์ จะถูกนำมาใช้ในการอธิบายเมื่อสามารถระบุภาคีประเภทต่างๆ ได้แล้ว เนื่องจากจะ ช่วยระบุต้นเหตุ ธรรมชาติ พลวัตรของความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์อาจจะเป็นความสมมาตรหรือสมมาตร ขึ้นอยู่กับทรัพยากรหรือพลังงานซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการปฏิสัมพันธ์

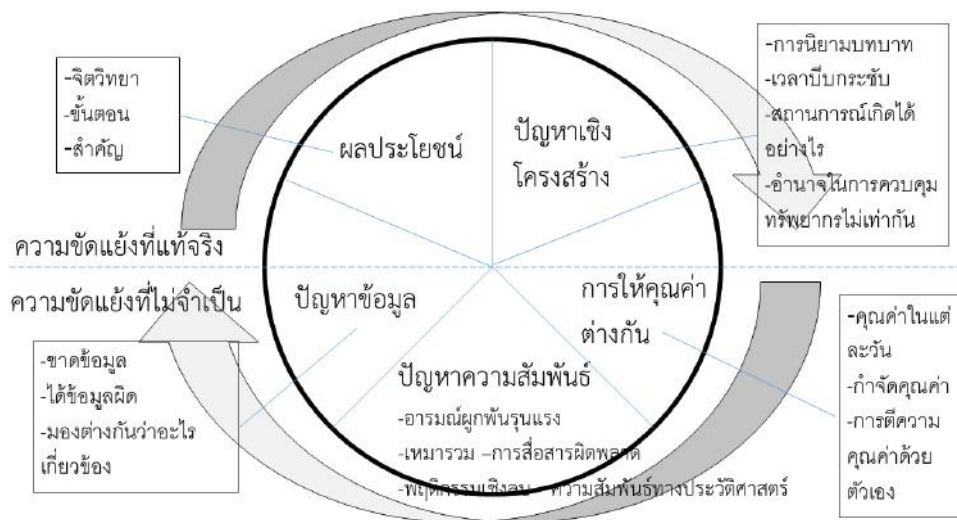
3) อำนาจและ/หรือทรัพยากร หมายถึง ผลผลิตของความสัมพันธ์ระหว่างภาคีต่าง ๆ อำนาจจะมีมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้ครอบครองอำนาจ และหน่วยของอำนาจ หน่วยของอำนาจเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมาก เพราะถ้าหน่วยของอำนาจไม่เท่ากันก็นำไปสู่ความขัดแย้ง อำนาจประกอบด้วยการเชื่อมโยงระหว่าง การควบคุมทรัพยากร ทักษะการสื่อสาร หรือความเชี่ยวชาญ ความเข้าใจการเข้าถึงอำนาจของแต่ละฝ่ายต้องวิเคราะห์หน่วยของอำนาจเมื่อจะออกแบบแนวทางในการคลี่คลาย หรือเปลี่ยนรูปแบบความขัดแย้ง การกระจายอำนาจจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ

4. การค้นหาจุดเริ่มต้นของความขัดแย้ง

จุดเริ่มต้นความขัดแย้งที่ต้องค้นหา จะต้องประกอบไปด้วย การระบุปัญหา วัตถุประสงค์ของความขัดแย้งจากทุกภาคี และกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของประเด็นที่พบภายใต้บริบทของความขัดแย้ง โดยใช้ทฤษฎี และแบบจำลองที่มีอยู่ เพื่อระบุให้ได้ว่าประเด็นอยู่ที่ไหน

4.1 การพิจารณาประเด็นและวัตถุประสงค์

1) วงจรแห่งความขัดแย้ง นำเสนอโดย Moore (2014) กล่าวถึงวงจรของความขัดแย้งไว้ว่า ประกอบไปด้วย ข้อมูล ความสัมพันธ์ เชิงโครงสร้าง คุณค่า และผลประโยชน์

ภาพ วงจรความขัดแย้ง โดย Moore (2014)

โมเดลวงจรความขัดแย้งของ Moore (2014) ทำให้ความขัดแย้งเข้าใจได้ง่ายขึ้น แต่เมื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความขัดแย้งอาจจะแตกต่างจากโมเดลนี้ แต่จากโมเดลของ Moore ทำให้เห็นว่าความขัดแย้งบางอย่างยากที่จะแก้ปัญหา โครงสร้างของความขัดแย้งและคุณค่ายากที่จะแก้ไขเนื่องจากการต่อรองและการประนีประนอมมีจำกัด และที่จะเข้าไปเปลี่ยนแปลง ส่วนความขัดแย้งอื่น ๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ ข้อมูล ผลประโยชน์ แก้ไขปัญหาได้โดยการต่อรอง ความร่วมมือ และการประนีประนอม

2) ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ มาจากความสามารถในการการระบุนความขัดแย้งของภาคีต่าง ๆ ใช้ทฤษฎีพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ในการวิเคราะห์ความขัดแย้ง เพราะมีสมมติฐานว่าเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานความขัดแย้งก็จะไม่เกิด หรืออีกนัยยะหนึ่งคือ เมื่อประเด็นปัญหาถูกแก้ไขได้ถูกจุดจะสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้

3) กระบวนทัศน์สามชั้น ใช้ในการจัดแยกประเภทความขัดแย้งระหว่างภาคีต่าง ๆ ได้แก่ การประเมิน ความรู้ความเข้าใจ และอารมณ์ ซึ่งใช้ในการมองประเด็นความขัดแย้งของภาคีต่าง ๆ เช่น ระดับความรู้ความเข้าใจสะท้อนความเชื่อ ระดับการประเมินสะท้อนคุณค่า ระดับประสิทธิภาพ ระดับอารมณ์สะท้อนความรู้สึก

4) สถานการณ์ - ทศนคติ - พฤติกรรม 3 ส่วนนี้ใช้ในการวิเคราะห์และสร้างกรอบในการทำความเข้าใจประเด็นของภาคี ทศนคติถูกหล่อหลอมมาจากวัฒนธรรมและปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมและส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ ส่วนพฤติกรรมในสถานการณ์ความขัดแย้งมาจากพฤติกรรมระหว่างภาคีต่าง ๆ แน่แน่นอนว่าต้องรวมเอาบริบททางวัฒนธรรม ได้แก่ เพศสภาพ ชนชั้นทางสังคมเศรษฐกิจ และชาติพันธุ์

5) รูปแบบคู่ความขัดแย้งสุดขั้ว (Diametric) รูปแบบแรก คือ ชนะ-ชนะ หรือ ชนะ-แพ้ ส่วนใหญ่คู่ความขัดแย้งมักจะมองแบบแพ้-ชนะ ส่วนรูปแบบที่สอง คือ การรักษาสถานภาพและการเปลี่ยนแปลงสถานภาพ

6) การถอดรหัสการสื่อสาร คือ การอ่านเพื่อให้เข้าใจความหมายที่ซ่อนอยู่ เมื่อภาคีต่าง ๆ สะท้อนประเด็นและความปรารถนาออกมาไม่ได้หมายความว่าตรงความหมายตามลายลักษณ์อักษรหรือคำพูดอย่างสมบูรณ์ การวิเคราะห์จะต้องอาศัยการศึกษาเชิงลึกเพื่อเข้าใจบริบทของความขัดแย้งและถอดรหัสออกมาให้ได้

7) การกำหนดระดับและระดับตำแหน่ง เมื่อภาคีต่าง ๆ ระบุนประเด็นปัญหาและข้อมูลได้แล้ว ข้อมูลเหล่านั้นจะต้องมาระบุนระดับของความขัดแย้ง โดยใช้บริบทความขัดแย้ง 4 ระดับ คือ ปัจเจกบุคคล สังคม ระหว่างประเทศ โลก/ระบบนิเวศ เพื่อให้เข้าใจว่าการคลี่คลายความขัดแย้งจะมีทิศทางไปอย่างไร

5. พลวัตรของความขัดแย้ง ทำให้เข้าใจการกระทำ ปฏิกริยา และสถานการณ์ ของภาคีต่าง ๆ เพื่อจะได้วางยุทธศาสตร์ในการคลี่คลายความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม

5.1 ลักษณะของพฤติกรรม คือ ปัจจัยหลักของการทำความเข้าใจการกระทำของภาคีความขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อดูว่าภาคีมีพฤติกรรมและตอบสนองต่อความขัดแย้งอย่างไร

1) รูปแบบความขัดแย้ง มี 5 แบบ มีตั้งแต่ การแข่งขัน ความร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง ที่พัก และห่วงใยคนอื่น มิติแรกคือห่วงใยตัวเองและห่วงใยคนอื่น มิติที่สองคือ หลีกเลี่ยงและแข่งขันอยู่ตรงข้ามความขัดแย้ง

- การหลีกเลี่ยง เป็นพฤติกรรมที่ซ่อนและปฏิเสธความขัดแย้ง

- การแข่งขัน เป็นพฤติกรรมที่ใช้กำลังในการเปลี่ยนสถานะและมุ่งสู่ปรากฏการณ์แพ้-ชนะ

อีก 3 แบบ ที่เหลืออยู่ในสถานะที่ทำให้เกิดความเสียหายน้อยและยังมีความปรารถนาที่จะทำงานร่วมกับคู่ความขัดแย้งเพื่อหาทางออกร่วมกัน คือ ความร่วมมือ เพื่อหาทางที่จะ ชนะ-ชนะไปด้วยกัน

2) มุมมองในระดับโลก แบ่งเป็น 2 แบบ คือ การเมืองที่แท้จริง กับ การเมืองแบบอุดมคติ การเมืองที่แท้จริงส่วนมากจะนำเสนอมาตรการแข่งขัน และมีมุมมองในด้านลบต่อธรรมชาติของมนุษย์ ส่วนการเมืองแบบอุดมคติมักจะมองมนุษย์ในแง่ดีเมื่อพิจารณาธรรมชาติของมนุษย์และพร้อมที่จะมีกระบวนการมีส่วนร่วม

5.2 เหตุการณ์ความขัดแย้ง

1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คือ ภาวคติความขัดแย้งใดบรรลุวัตถุประสงค์ของตนเอง เช่น อาจมีการใช้กำลังเพื่อชนะในมุมมองการเมืองที่แท้จริง หรือใช้ปฏิบัติการไม่ใช้ความรุนแรง อีกตัวอย่างหนึ่งคือ การทำลายด้วยการแข่งขันในมุมมองการเมืองที่แท้จริง หรือชิงไหวชิงพริบด้วยการแข่งขัน การหลีกเลี่ยงในการเมืองที่แท้จริง และชักชวนให้เข้ามาสู่การแข่งขัน การประนีประนอม และการนำไปสู่ความร่วมมือ

2) การเปลี่ยนแปลงปัญหา เกิดขึ้นเมื่อภาวคติตอบสนองต่อความขัดแย้ง ในสถานการณ์นั้น ๆ เป็นรูปแบบของการกระทำและปฏิกริยาในขณะที่ความขัดแย้งยังเป็นพลวัต

3) การสร้างแรงกระเพื่อมความขัดแย้ง (Polarization) คือ ความพยายามเปลี่ยนแปลงสถานภาพความขัดแย้งและนำไปสู่การทำนายผลของกระทำนั้นจากคู่ความขัดแย้ง 1 หรือ 2 ภาวคติ การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นในรูปแบบการสร้างความเสี่ยงทั้งรูปธรรม (ทรัพย์สิน) หรือนามธรรม (จิตใจ)

5.3 กระบวนการกระทำและปฏิกริยา ประเด็นความขัดแย้งอาจมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างกระบวนการเกิดความขัดแย้ง ระหว่างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาวคติต่าง ๆ อาจสร้างความขัดแย้งใหม่อาจเกิดขึ้นแบบเดียวหรือมีหลายแบบ เพราะความขัดแย้งทำให้มีการเปลี่ยนรูปแบบ ไปสู่การต่อรอง หรือการประเมินใหม่ และอาจสร้างแรงกระเพื่อมของความขัดแย้งแบบใหม่ ให้เกิดขึ้นระหว่างคู่ความขัดแย้งหลัก และคู่ความขัดแย้งรอง ใน 3 รูปแบบ ผู้เกรี้ยวกราด-ผู้ปกป้อง เกลี้ยความขัดแย้ง และการบรรลุค่าทำนายด้วยตนเอง

1) ผู้เกรี้ยวกราด-ผู้ปกป้อง ถือว่าเป็นประเด็นสำคัญของความขัดแย้ง และเป็นผลของการกระทำจากทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่เกิดขึ้นเพราะต้องการปกป้องตนเองเท่านั้น แต่ยังมี الردโต้ตอบกลับด้วยปฏิกริยาที่รุนแรง

2) เกลี้ยความขัดแย้ง เกิดขึ้นผ่านการกระทำและปฏิกริยา ผ่านภาพเหมารวม จนเสมือนหนึ่งว่าความรุนแรงเกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมจากกันและกัน ตัวอย่างเช่น คู่ความขัดแย้งอาจจะมองตัวเองว่าเป็นคนดี มีคุณธรรม ในขณะที่มองศัตรูเป็นพวกไร้ศีลธรรมและหลอกลวง

3) การบรรลุผลสัมฤทธิ์ด้วยตัวเอง อาจเป็นผลผลิตจากกระบวนการกระทำและปฏิกริยา ผู้เกรี้ยวกราด-ผู้ปกป้อง และเกลี้ยความขัดแย้ง การผสมผสานจากความอึดอัดคับข้องใจนำไปสู่การบรรลุผลสัมฤทธิ์ด้วยตัวเอง ดังนั้นผู้เจรจาไกล่เกลี้ยความขัดแย้งจะต้องตระหนักให้มั่นถึงการเกิดขึ้นของกระบวนการเหล่านี้

6. การแทรกแซงความขัดแย้ง จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นผู้เจรจาไกล่เกลี้ยความขัดแย้งจะต้องทราบก่อนลงมือปฏิบัติการ

6.1 การวิเคราะห์ความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งแรกๆที่ผู้ศึกษาควรตระหนักโดยดูจากองค์ประกอบทั้ง 5 แบบดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว การสร้างแผนที่ความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งแรกที่ควรต้องปฏิบัติ โดยใช้ข้อมูลจากภาคีคู่ความขัดแย้งทั้งหมด และบริบทที่ปรากฏอยู่บนคู่ความขัดแย้ง

6.2 การตัดสินใจเพื่อเตรียมการ

1) ความต่อเนื่อง เพื่อเข้าใจถึงพลวัตรของความขัดแย้ง จาก 3 โมเดล คือ 1) ประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นกับคู่ขัดแย้ง 2) การวิเคราะห์ระดับของความขัดแย้ง และ 3) ระดับความขัดแย้งของ Dugan

2) ระดับ ของความขัดแย้งจะต้องอยู่ในฐานการวิเคราะห์

3) Dugan's Levels

4) การติดตาม ต้องเลือกวิธีในการติดตามเพื่อคลี่คลายความขัดแย้ง

5) ประเภทของสันติภาพ มี 2 แบบ คือ สันติภาพในทางบวกและสันติภาพในทางลบ สันติภาพในทางลบคือการใช้กำลังและความรุนแรงในการให้ได้มาซึ่งสันติภาพ ส่วนสันติภาพในทางบวกคือการเข้าใจรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง

6) เวลาและลำดับ จะเป็นส่วนที่ต้องมีการเขียนใหม่อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา เพราะจะทำให้เข้าใจความซับซ้อนของความขัดแย้งที่มีมากมายหลากหลาย จากระดับที่แตกต่างกันหรือต่างชนิดกัน

6.3 ประเภทของการแทรกแซง ผลลัพธ์ และระดับ

1) การป้องกัน

2) การจัดการ

3) ถิ่นที่ตั้ง

4) ทางออก

5) การเปลี่ยนแปลง

6.4 เวที

6.5 บทบาทของผู้แทรกแซง

6.6 กิจกรรม

6.7 ทักษะ

6.8 การประเมินผล

1.2 วัตถุประสงค์

โครงการศึกษาชิ้นนี้เป็นการพัฒนาแนวทางในการสำรวจข้อมูลประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 3)

1) เพื่อออกแบบรูปแบบและการสำรวจข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 3) อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานสากล

2) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดที่สำคัญในประเด็นการสำรวจข้อมูลแผนที่ความขัดแย้ง

3) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลศึกษามากพัฒนาเป็น Platform ที่เป็นมาตรฐานสากลของ Conflict Mapping ในสถาบันพระปกเกล้าต่อไป

1.3 ขอบเขตการศึกษา

โครงการสำรวจข้อมูลประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1.3.1 ประเด็นศึกษาศึกษา

ในการศึกษาคครั้งนี้ มีประเด็นการศึกษาศึกษา ดังนี้

1) สังเคราะห์รูปแบบและสำรวจเกณฑ์ที่เหมาะสมกับการจัดทำข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ โดยเปรียบเทียบจากกรณีต่างประเทศและในประเทศไทย เพื่อพัฒนาเป็น Platform ที่เป็นมาตรฐานสากล

2) ศึกษาการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง เน้น 5 มิติ คือ 1) มิติความขัดแย้งทางการเมือง 2) มิติความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ 3) มิติความขัดแย้งทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) มิติความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) มิติความขัดแย้งอื่น ๆ

3) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานของ Platform Conflict Mapping ในการติดตามผลกระทบด้านความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ ที่เป็นมาตรฐานสำหรับใช้สำรวจข้อมูลเพื่อจัดทำแผนที่ความขัดแย้ง ขององค์กรภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ เพื่อนำมิติตัวชี้วัดหลักมาจัดทำเป็น Platform Conflict Mapping เพื่อสำรวจติดตามผลกระทบด้านความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ

1.3.2 ประเด็นด้านระยะเวลา

การศึกษาคครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้ระยะเวลาในการศึกษารวม 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ได้รับการอนุมัติโครงการศึกษา

1.4 ระเบียบและวิธีการศึกษา

การศึกษาคครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสารเสริมด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพ เริ่มจากการสำรวจข้อมูลด้านเอกสารจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ข่าวหนังสือพิมพ์ออนไลน์ แลกขการณ์ต่าง ๆ เฟสบุ๊ก YouTube เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่ดำเนินโครงการพัฒนาและมีผลกระทบต่อชุมชน

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) จัดทำกรอบระยะเวลาดำเนินการ (Action Plan) เพื่อให้แล้วเสร็จตามที่สถาบันพระปกเกล้ากำหนด

2) ศึกษาและรวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนที่ความขัดแย้ง โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารเพื่อนำไปสู่การจัดกลุ่มโครงสร้างกรอบเกณฑ์และตัวชี้วัด Conflict Mapping Phase สำหรับการวิเคราะห์ความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (ฉบับร่าง)

3) กำหนดประเด็นและเนื้อหาที่จะใช้ในการวิเคราะห์ความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ

4) วิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์และตัวชี้วัดต่าง ๆ เพื่อค้นหาว่าเกณฑ์และตัวชี้วัดเหล่านี้สามารถใช้ในการอธิบายได้อย่างเหมาะสมกับ 5 มิติ คือ 1) มิติความขัดแย้งทางการเมือง 2) มิติความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ 3) มิติความขัดแย้งทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) มิติความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) มิติความขัดแย้งอื่น ๆ

จากนั้นสรุปผลการสำรวจร่วมกับข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้า (วิเคราะห์และประมวลผลเพื่อจัดทำรายงานสมบูรณ์เสนอ) โดยมีขั้นตอนในการจัดทำรายงานผลการศึกษา ดังนี้

1) รายงานขั้นต้น (Inception Report) นำเสนอ Proposal การศึกษา รวมทั้งแผนหรือรายละเอียดการดำเนินงานการศึกษา โดยส่งมอบรายงานขั้นต้น 2 ชุด พร้อม บรรจุลงในแผ่นซีดี 2 ชุด

2) รายงานขั้นกลาง (Interim Report) นำเสนอผลการศึกษา นำเสนอข้อมูลสำรวจที่ได้จากการลงพื้นที่ พร้อมรายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร โดยส่งมอบงานต้นฉบับรายงาน 1 ชุด สำเนา 2 ชุด พร้อม บรรจุลงในแผ่นซีดี 2 ชุด

3) รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) นำเสนอผลการดำเนินงานทั้งหมดและผนวกกับข้อมูลที่ได้ดำเนินการศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยส่งมอบรายงาน 2 ชุด พร้อมบรรจุลงในแผ่นซีดี 2 ชุด

1.6 ระยะเวลาดำเนินการ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้ระยะเวลารวม 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ได้รับการอนุมัติโครงการ

1.7 แผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 แสดงแผนการดำเนินงาน

กิจกรรม (แผนการดำเนินการศึกษา)	เดือน					
	1	2	3	4	5	6
1. ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กำหนดรายละเอียดการศึกษา เช่น วัตถุประสงค์ ขอบเขต ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สมมติฐาน นิยามศัพท์	→					
2. ออกแบบการศึกษา	→					
3. จัดทำรายงานขั้นต้น (Inception Report) (รายงานขั้นต้น 2 ชุด พร้อมบรรจุลงในแผ่นซีดี 2 แผ่น)		→				
5. บันทึกข้อมูล และประมวลผลข้อมูลที่ได้รับ				→		
6. จัดทำรายงานขั้นกลาง (Interim Report) นำเสนอข้อมูลจากการศึกษา (ต้นฉบับรายงาน 1 ชุด สำเนา 2 ชุด พร้อมบรรจุในซีดี 2 แผ่น)					→	
7. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) นำเสนอผลการดำเนินงานทั้งหมด พร้อมภาคผนวก (รายงาน 2 ชุด พร้อมบรรจุในซีดี 2 แผ่น)						→

1.8 งบประมาณ

งบประมาณที่ใช้จ่ายตลอดโครงการศึกษารวม 290,000 บาท (สองแสนเก้าหมื่นบาทถ้วน)

1.9 ความสอดคล้องของโครงการ

โครงการวิจัยนี้มีความสอดคล้องของกับนโยบาย แผนพัฒนาฯ และยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2560-2564) ในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ 6 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย
- 2) ความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
- 3) ความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับแผนการขับเคลื่อนและปฏิรูประบบวิจัยแบบบูรณาการของประเทศและกรอบยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ 20 ปี ในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่ 1 การวิจัยด้านความมั่นคง
- 4) ความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม ประเด็นยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การเร่งรัดพัฒนาระบบวิจัยแบบบูรณาการของประเทศให้เข้มแข็ง เป็นเอกภาพและยั่งยืน และประเด็นยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การส่งเสริมกลไกและกิจกรรมการนำกระบวนการวิจัย ผลงานวิจัย องค์ความรู้ นวัตกรรม จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ

1.10 ประโยชน์ที่จะได้รับ

โครงการศึกษานี้ มีประโยชน์ที่จะได้รับ ดังนี้

- 1) ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแผนนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 3) เพื่อใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลของสถาบันพระปกเกล้า
- 2) ได้แนวทางในการติดตามประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแผนนโยบายของรัฐจากฐานข้อมูลของสถาบันพระปกเกล้า
- 3) ได้ Platform Conflict Mapping เพื่อใช้ในการพัฒนาและต่อยอดฐานข้อมูล Digital Based ได้ต่อไป

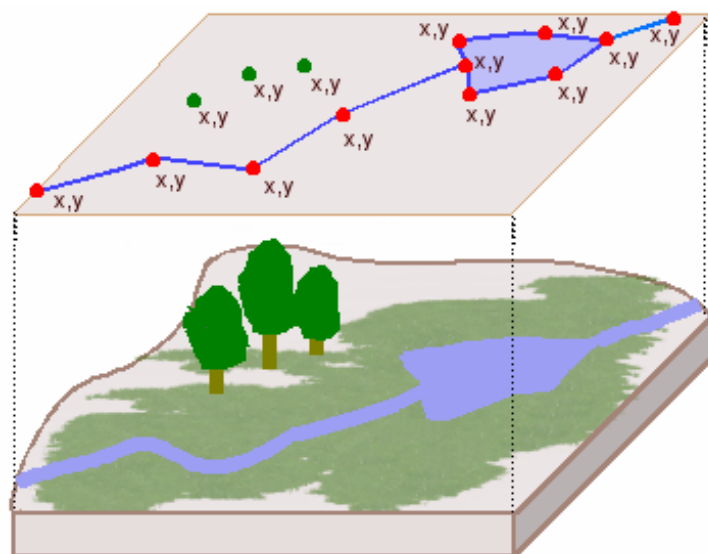
บทที่ 2

การสร้างแผนที่ความขัดแย้ง

เพื่อให้สถาบันพระปกเกล้าสามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานสากล ผู้วิจัยเสนอให้ใช้แนวทางของ Halkia และคณะ (2018) ผู้เขียนรายงานเชิงเทคนิคเรื่อง Global Crisis Atlas: Mapping for Situational Awareness เป็นกรอบแนวคิดในการนำเสนอแผนที่ความขัดแย้งอย่างมีพลวัตและเป็นสากล

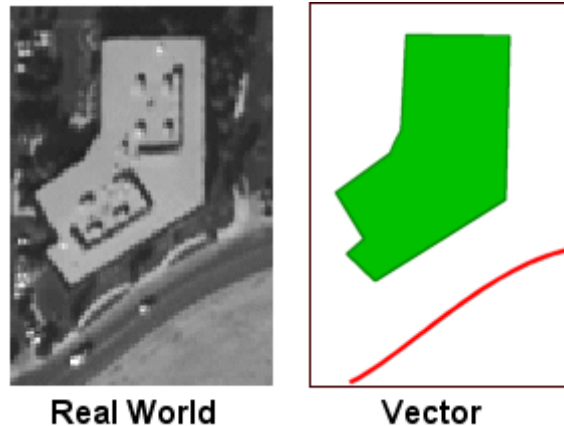
1. แผนที่ความขัดแย้งและการนำเสนอที่เป็นระบบและมีมาตรฐานสากล

Global Crisis Atlas: Mapping for Situational Awareness เป็นรายงานที่เกิดขึ้นจากการทำงานเป็นทีมของศูนย์สันติศึกษาและความมั่นคงของศูนย์วิจัยร่วม อยู่ภายใต้โครงสร้างของหน่วยการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติกองอำนวยการพื้นที่ความปลอดภัยและการย้ายถิ่น (the Peace @ Stability team of the Joint Research Centre, the Disaster Risk Management Unit (E1) - Directorate Space, Security and Migration) Halkia และคณะ เสนอประเด็นสำคัญในการจัดทำแผนที่ความขัดแย้งเพื่อให้มีมาตรฐานสากลไว้อย่างละเอียด รวมทั้งรูปแบบการนำเสนอแผนที่ความขัดแย้งแบบดิจิทัล ข้อมูลเวกเตอร์ (vector data) (คณะภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม, 2020) หรือการนำเสนอเป็นภาพโดยใช้เส้นและรูปเหลี่ยมจากการแปลงข้อมูลฐานที่เป็นดิจิทัลในพิกัด X, Y แบบจำลองเวกเตอร์ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลที่มีขอบเขตที่ไม่ต่อเนื่องเช่น พรหมแดนของประเทศ ผืนดิน และถนน (ดูรูปที่ 1)

ภาพ แบบจำลองเวกเตอร์

โดยทั่วไปการใช้แบบจำลองข้อมูลเวกเตอร์ เมื่อต้องการแสดงคุณลักษณะที่มีขอบเขตไม่ต่อเนื่องแต่มีขอบเขตที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เช่น สิ่งปลูกสร้าง และใช้พื้นที่ในการจัดเก็บน้อย

ภาพ เปรียบเทียบข้อมูลจริงกับข้อมูลเวกเตอร์

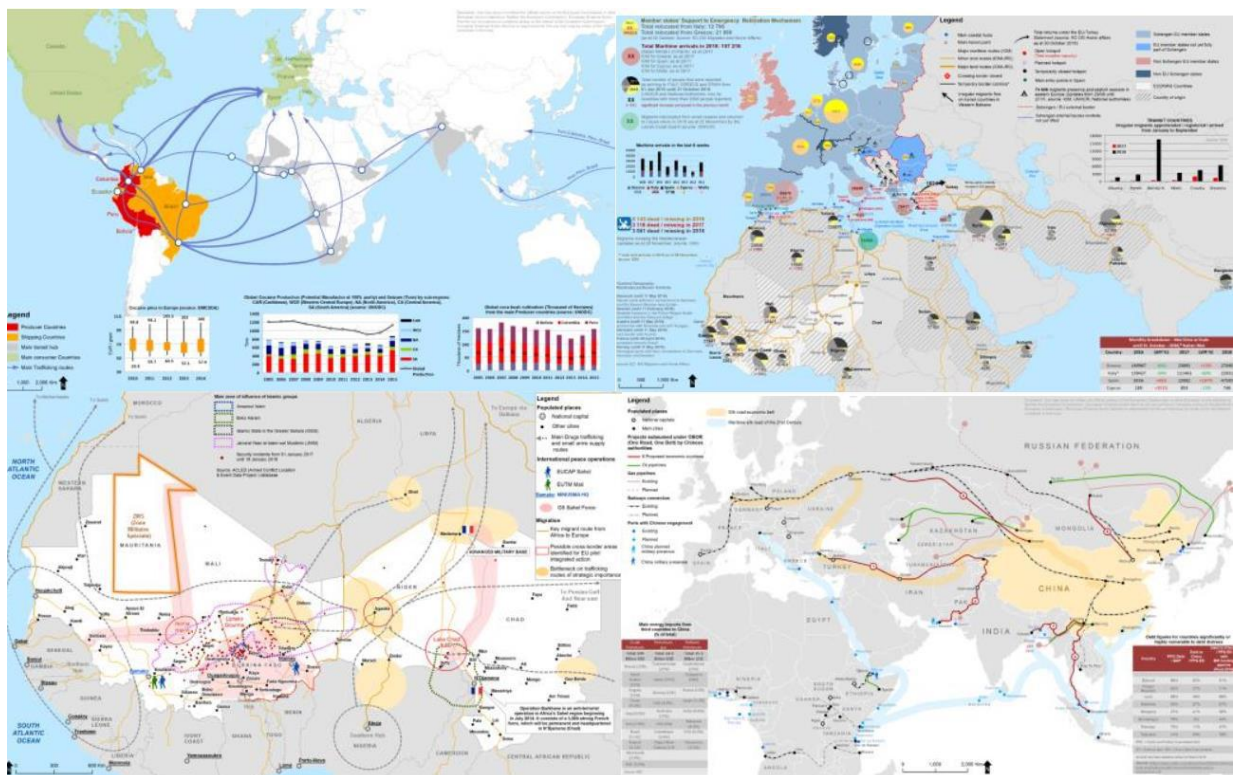
ผู้วิจัยเสนอตัวอย่างการเก็บข้อมูลแบบดิจิทัล เพื่อให้สถาบันพระปกเกล้าสามารถจัดเก็บข้อมูลความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาของรัฐอย่างมีพลวัตและมีมาตรฐานสากล ด้วยเหตุผลดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

1. **แผนที่ความขัดแย้งสามารถนำเสนอเป็นภาพ** เนื่องจากภาพ 1 ภาพ สื่อแทนความหมายได้ล้านคำ ทั้งยังสามารถแสดงให้เห็นความซับซ้อน ความหลากหลาย ข้อมูลด้านความขัดแย้งจำนวนมาก และมีหลายระดับ สามารถแปลงเป็นภาพให้สื่อภาพที่เข้าใจง่าย ทั้งยังสามารถใส่ข้อมูลที่อาจจะยังไม่ได้ถูกวิเคราะห์ แต่มีปรากฏการณ์ความขัดแย้งเกิดขึ้น เพื่อรอเวลาสำหรับการค้นหาเหตุและความเชื่อมโยงต่อประเด็นต่าง ๆ ต่อไป
2. **สะดวกต่อการแก้ไข เพิ่มเติมข้อมูล ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา** การนำเสนอแผนที่ความขัดแย้งแบบดิจิทัลยังสามารถแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของความขัดแย้งและจำแนกออกมาได้ออกมาเป็นระบบอย่างชัดเจน เหมาะสมสำหรับผู้ที่จะนำข้อมูลไปใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กำหนดนโยบาย ถึงแม้ว่าเครื่องมือนี้จะมีความเฉพาะ แต่การออกแบบเครื่องมือแผนที่ความขัดแย้งสามารถนำไปใช้ได้ทั่วไป
3. **สามารถเข้าใจพลวัตความเสี่ยงจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้น** และเพิ่มสมรรถนะในการรับรู้สถานการณ์การได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล หรือแม้แต่ใช้ข้อมูลความขัดแย้งนี้เสนอต่อรัฐบาลและผู้กำหนดนโยบายในช่วงสถานการณ์วิกฤตหรืออาจมีแนวโน้มนำไปสู่สถานการณ์วิกฤต
4. **สามารถเข้าถึงข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งได้ง่ายผ่านเว็บหรือระบบโซเชี่ยลเน็ตเวิร์คต่าง ๆ** เพื่อให้เห็นภาพรวม องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล หรืออาจมีอิทธิพลต่อการคลี่คลายความขัดแย้งหรือเพิ่มความขัดแย้ง ตอบสนองความต้องการของหน่วยข่าวกรอง ข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งสามารถเพิ่มเติม เสริมข้อมูล หรือแม้แต่หักล้างกับข้อมูลที่หน่วยข่าวกรองนำเสนอ โดยวางแนวทางสำคัญไว้ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การจัดทำแผนที่ความขัดแย้งและลักษณะของวิกฤต (crisis) จะต้องเข้าใจ 3 สิ่งสำคัญ คือ 1.1 ลักษณะเฉพาะของแผนที่ความขัดแย้ง 1.2 คุณสมบัติของภาวะวิกฤตและพื้นที่แผนที่ความขัดแย้ง 1.3 การนำเสนอแผนที่วิกฤตระดับโลก

ส่วนที่ 2 โครงการแผนที่วิกฤตระดับโลก มี 2 ประเด็นสำคัญ คือ 2.1 แผนที่ความขัดแย้งระดับโลกเสมือนเป็นผลผลิตทางปัญญา 2.2 เนื้อหาและผลผลิตของแผนที่ ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ 1) หมวดหมู่ของแผนที่ 2) การประเมินคุณสมบัติและกลไกการทำงานของแผนที่ความขัดแย้งระดับโลก 3) การปรับปรุงและการบริหารจัดการส่งข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งและการแสดงข้อมูล

ส่วนที่ 3 การพัฒนาแผนที่ความขัดแย้งในอนาคต

ภาพ ตัวอย่างข้อมูลความขัดแย้งแบบดิจิทัล

สามารถเพิ่มข้อมูลได้ตลอดเวลา เห็นภาพความขัดแย้งอย่างเป็นพลวัตและมีมาตรฐานสากล

1.1 การจัดทำแผนที่ความขัดแย้งและลักษณะของวิกฤต

ลักษณะของความขัดแย้งและสภาวะวิกฤตในปัจจุบัน สัมพันธ์กับความซับซ้อนและการเติบโตของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีข้อมูลจำนวนมาก (big data) ต้องออกแบบแผนที่ความขัดแย้งให้สามารถบันทึกข้อมูลได้และสามารถประเมินผลได้อย่างทันที่และมีพลวัต เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นปัจจุบัน เนื่องจากการทำแผนที่ความขัดแย้งมีความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบาย ที่ต้องการฐานข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจและเพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยหากเผชิญกับสภาวะวิกฤตหรือเกิดความขัดแย้งขึ้น แผนที่ความขัดแย้งจะต้องมีความแม่นยำด้านตำแหน่งพื้นที่ ปรากฏ

รายละเอียดของเหตุการณ์ เพื่อที่จะสามารถตรวจสอบและวิเคราะห์สถานการณ์ได้สมบูรณ์ที่สุด จนนำไปสู่การตัดสินใจในเชิงนโยบายต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

การทำแผนที่ความขัดแย้งให้กลายเป็นภาพที่สื่อได้เข้าใจง่าย เป็นการนำเสนอที่ทรงพลังมหาศาล ด้วยเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ 1. เพียงหน้าเดียวเข้าใจข้อมูลได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทรัพย์สิน และเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ 2. แผนที่ยังแสดงให้เห็นปฏิสัมพันธ์ และกิจกรรมทางสังคม ทำให้เข้าใจรูปแบบและแนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งข้อมูลที่ยังถูกปกปิดไว้

การทำแผนที่ความขัดแย้งให้ให้เป็นระบบ มีมาตรฐานสากล จะต้องเข้าใจ 3 สิ่งสำคัญ คือ 1. คุณลักษณะของแผนที่ความขัดแย้ง 2. คุณสมบัติของภาวะวิกฤตและพื้นที่แผนที่ความขัดแย้ง 3. การนำเสนอแผนที่วิกฤตระดับโลก ข้อดีของการนำเสนอแผนที่ความขัดแย้งโดยแปลงข้อมูลเป็นภาพปรากฏดังต่อไปนี้

<p style="text-align: center;">การนำเสนอเป็นภาพ</p> <p>ภาพมีพลังและสามารถนำมาวิเคราะห์ได้เช่นเดียวกับลายลักษณ์อักษร และการพูด</p>	<p style="text-align: center;">การเข้าถึง</p> <p>คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่าย จึงมีประโยชน์สำหรับกลุ่มคนที่แตกต่างกันหลายกลุ่ม เช่น แรงงานระหว่างประเทศ สื่อผู้กำหนดนโยบาย ประชาชนทั่วไป</p>
<p style="text-align: center;">การปฏิสัมพันธ์</p> <p>ผู้อ่าน หรือผู้ชม สามารถวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความเห็น เนื่องจากสามารถเข้าถึงแผนที่ความขัดแย้งได้ และอ้างอิงได้</p>	<p style="text-align: center;">วัตถุประสงค์</p> <p>แหล่งข้อมูล ถูกแบ่งปันให้กับสาธารณะและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้มั่นใจได้ว่า ได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติม และมีความเที่ยงธรรม</p>
<p style="text-align: center;">เปิดให้มีการพัฒนา</p> <p>การพัฒนาข้อมูลใหม่ๆ สามารถทำได้อย่างรวดเร็วและง่ายขึ้น ข้อมูลสามารถเพิ่มเติมได้จากการค้นพบก่อนหน้านี้ และสามารถเปรียบเทียบกับแผนที่ใหม่และค้นฉบับ</p>	<p style="text-align: center;">ขับเคลื่อนแบบเปิดเผย, สร้างแรงจูงใจ, คู่ขนาน</p> <p>ลดความขัดแย้ง เพราะได้เปิดเผยเจตนาที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังวาทกรรม ของผู้ก่อสงคราม แสดงปฏิสัมพันธ์ของแรงจูงใจที่ต่างกัน</p>

ในเชิงปฏิบัติการการตระหนักถึงสถานการณ์วิกฤตและความขัดแย้ง จะต้องเข้าใจปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม ที่มีอิทธิพลต่อสถานการณ์ในแต่ละบริบท เวลา เพื่อสร้างแนวทางที่สามารถจะรวมเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในอนาคต การตระหนักถึงสถานการณ์ถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการตัดสินใจโดยอยู่บนฐานข้อมูลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจบนทางเลือกที่ดีที่สุด ดังตารางภาพต่อไปนี้

ต้องการให้ ตระหนัก	ข้อมูลใดบ้างที่จำเป็นสำหรับใช้รับมือกับสถานการณ์?
รวบรวมข้อมูล	ข้อมูลใดบ้างที่พร้อม ณ ปัจจุบัน?
ระบุทางเลือก	มีทางเลือกในการตัดสินใจอะไรบ้าง?
ชั่งน้ำหนัก หลักฐาน	ทางเลือกที่ดีที่สุดคืออะไร?
เลือกจากทาง เลือก	ทำไมและอย่างไรที่ทางเลือกหนึ่งจึงดีกว่าทางเลือกหนึ่ง?
ปฏิบัติการ	การปฏิบัติการแบบใดที่ต้องใช้พื้นฐานการตัดสินใจ?
ทบทวนการ ตัดสินใจ	จะตรวจสอบการดำเนินการอย่างไรเพื่อให้แน่ใจว่า ได้ทำสิ่งที่ได้ผลดีที่สุด?

เมื่อสถานการณ์คับขันมาถึง และถึง
คราวที่ต้องตัดสินใจปฏิบัติการ ที่เป็น
กระบวนการการตัดสินใจ การ
ตัดสินใจขั้นสุดท้าย จะต้องทำด้วย
ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง **เข้าใจบริบท**
และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการ
ตัดสินใจนั้น

การรับรู้สถานการณ์ และการ
ตระหนักถึงข้อมูลที่ใช้สนับสนุนและ
สามารถเข้าถึงได้ นำไปสู่ทางเลือกใน
การตัดสินใจ สิ่งนี้ยังเป็นแนวทาง
นำไปสู่การตัดสินใจและความเข้าใจ
ต่อผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น

ภาพ กระบวนการตัดสินใจและบทบาทของการรับรู้สถานการณ์

ในช่วงสถานการณ์วิกฤตและสถานการณ์ความขัดแย้ง การมีแผนที่ความขัดแย้งช่วยทำให้ตัดสินใจได้ดีขึ้นและรับรู้สถานการณ์ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร? ดังนั้นแนวทางปฏิบัติสำหรับการทำแผนที่ความขัดแย้งควรประกอบไปด้วย 1. ภาพแสดงข้อมูลที่มีอยู่และสถาบันพระปกเกล้าจะต้องเพิ่มข้อมูลเชิงพื้นที่และพิกัดเพื่อช่วยให้ระบุข้อมูลในช่วงเวลาและพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ 2. แผนที่ความขัดแย้งเปิดเผยรูปแบบและความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล ตัวละครที่ขับเคลื่อนความขัดแย้งและสถานการณ์วิกฤต 3. แผนที่ความขัดแย้งช่วยสร้างภาพจำลองของสถานการณ์ที่จะนำไปสู่การประเมินทางเลือกและผลกระทบอื่น ๆ 4. แผนที่ความขัดแย้งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงผลกระทบของการตัดสินใจที่มีต่อสถานการณ์

1.1 ลักษณะเฉพาะของแผนที่ความขัดแย้ง หลักของการวิเคราะห์ความขัดแย้งที่สำคัญ คือ การศึกษาอย่างเป็นระบบ และลงลึกถึงข้อมูลรายละเอียดของความขัดแย้ง ด้วยการค้นหาสาเหตุที่เกี่ยวข้องหรือคาดเดาว่าจะเกี่ยวข้อง ตัวแสดง และพลวัตที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ดังนั้นแผนที่ความขัดแย้งต้องแสดงให้เห็น 1) ตัวแสดง (actors) และ “อำนาจ” (power) หรือ อิทธิพลของตัวแสดงที่สร้างอำนาจและส่งผลต่อการเกิดความขัดแย้ง 2) ความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน 3) หัวข้อความขัดแย้งหรือประเด็นต่างๆ (Center for Security Studies, 2005, p.5 อ้างใน Halkia M., Louvrier, C., Caravaggi, I., Tagliacozzo, S., Urrutia, M. F., & De, L., 2018, pp.12-13) ดังนั้นลักษณะของแผนที่ความขัดแย้งที่สำคัญ ทำให้แผนที่ความขัดแย้งมีความแตกต่างจากแผนที่วิกฤตอื่น ๆ โดยประกอบไปด้วยคุณลักษณะของข้อมูลดังต่อไปนี้

- **ลักษณะทางการเมือง** – การรวบรวมและการจัดการทำให้เป็นข้อมูลภาพ ต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับข้อพิจารณาหรือประเด็นทางการเมืองที่กำหนดไว้ว่า จะรวบรวมข้อมูลใด อย่างไร รวมทั้งพิจารณาว่าการนำเสนออย่างไรที่จะมีความโดดเด่นมากขึ้น (Boehnert, 2016 อ้างใน Halkia M., Louvrier, C., Caravaggi, I., Tagliacozzo, S., Urrutia, M. F., & De, L., 2018, pp.12-13) แผนที่ความขัดแย้งโดยพื้นฐาน คือ ภาพแผนที่ทางภูมิศาสตร์ ที่แสดงความสัมพันธ์อย่างมีพลวัต เพื่อให้เห็นทางเลือกในอนาคต และการแปลความหมาย มากกว่าการบรรยายแบบพรรณนา
- **ความอ่อนไหวของข้อมูล** – ประเด็นสำคัญคือ การจำกัดการเข้าถึงข้อมูลและข้อมูลที่สามารถนำเสนอสู่สาธารณะหรือระดับการเข้าถึงที่ต้องมีขอบเขต เนื่องจากการทำแผนที่ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางกายภาพและลักษณะทางภูมิศาสตร์ การพัฒนาแผนที่จึงต้องใส่ใจกับความอ่อนไหวของภาพปรากฏของข้อมูล เนื่องจากมีโอกาสที่จะถูกนำไปใช้โดยกลุ่มกองกำลังติดอาวุธ หรือกลุ่มอื่น ๆ ที่สามารถสร้างผลกระทบในทางลบ ดังนั้นสถาบันพระปกเกล้าจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนว่า จะนำเสนอแผนที่ความขัดแย้งเพื่อให้ตอบสนองกับเป้าหมายใด
- **การแยกข้อมูล:** ประเด็นสำคัญ 1) ต้องเน้นตัวขับเคลื่อนความขัดแย้งและพลวัตของความขัดแย้งที่เป็นบริบทของท้องถิ่น 2) ข้อมูลในระดับประเทศต้องทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์และสถานการณ์ในรายละเอียดปลีกย่อย 3) เพิ่มเติมข้อมูลในแผนที่อย่างเป็นทันสมัยอยู่เสมอช่วยให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของประเด็นต่าง ๆ 4) การจัดทำข้อมูล มีการจำแนกข้อมูลตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ มีแผนที่ชัดเจนแสดงให้เห็นความสถานการณ์ความขัดแย้งเกิดขึ้นที่ไหน ข้อมูลเหล่านี้ยังช่วยนำมาแยกเป็นธิม หลักที่สำคัญ เช่น ลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ตามภูมิภาค
- **องค์ประกอบทางภูมิศาสตร์และนามธรรม:** แผนที่ความขัดแย้ง ต้องนำเสนอภาพ 2 ส่วน คือ 1. ข้อมูลรูปธรรม ได้แก่ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และ 2. ข้อมูลนามธรรม ทั้งสองส่วนนี้ต้องนำเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง ความเชื่อมโยง และต้องปรากฏอยู่บนแผนที่ความขัดแย้ง ทั้งข้อมูลนามธรรมและข้อมูลรูปธรรมต่างพึ่งพาซึ่งกันและกันในการสร้างข้อมูลแผนที่ความขัดแย้ง นั้นหมายความว่า แผนที่ทางภูมิศาสตร์สัมพันธ์กับอำนาจที่อาจมองไม่เห็น หรืออำนาจในพื้นที่ที่ยังไม่ได้ถูกเปิดเผย เหตุการณ์ความขัดแย้งอาจเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระดับภูมิภาคและอำนาจในระดับชาติ
- **องค์ประกอบที่เคลื่อนไหวและองค์ประกอบที่หยุดนิ่ง:** แผนที่ความขัดแย้งจะต้องประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ 1. ข้อมูลที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้งเมืองหลวง เขตพรมแดนประเทศ 2. ข้อมูลแบบมีพลวัต ได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์ใหม่ๆ การพัฒนา เช่น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในภูมิภาค อย่างไรก็ตามแผนที่ความขัดแย้งสร้างมาจากการพรรณนาเหตุการณ์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งมาจากการแข่งขันเพื่อครอบครองทรัพยากร โดยมีข้อเสนอคือ การกระจายทรัพยากรให้ทั่วถึง และแผนที่ความขัดแย้งให้ข้อมูลว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์ทางทฤษฎี

<p>องค์ประกอบที่หยุดนิ่ง</p> <p>บริเวณทรัพยากรธรรมชาติ; การมีตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์; พื้นที่แผ่นดินอุดมสมบูรณ์; แผนที่แสดงอำนาจศูนย์กลางที่สำคัญ</p>	<p>พลวัตของข้อมูล</p> <p>ความเข้มซ้อของกองกำลังทหาร; บริเวณที่มีอิทธิพลและควบคุม; พื้นที่แนวหน้า; เส้นทางอพยพ</p>
<p>ข้อมูลทางภูมิศาสตร์</p> <p>พื้นที่เมือง แม่น้ำ; การกระจายตัวของผู้คนและพื้นที่ทำงาน; พื้นที่อ่อนไหว; บริเวณของกลุ่มเป้าหมายที่เปราะบาง; พื้นที่ที่มีอิทธิพลและเข้าควบคุม</p>	<p>ข้อมูลนามธรรม</p> <p>ตัวชี้วัดทางสังคมเศรษฐกิจ; กลุ่มชาติพันธุ์; แนวโน้มการอพยพเคลื่อนย้าย; โครงการที่มีอิทธิพล</p>

1.2 คุณสมบัติของภาวะวิกฤตและพื้นที่แผนที่ความขัดแย้ง

เครื่องมือในการวิเคราะห์ความขัดแย้งและภาวะวิกฤติ ช่วยให้ขยายวงผู้ใช้ได้กว้างและง่ายขึ้น (หรือน้อยลง) ข้อมูลความขัดแย้งที่มีมากมายจะถูกนำเสนอให้เห็นถึงพลวัตของภาวะวิกฤตที่อาจยังไม่ถูกเปิดเผย ทั่วโลก

เปิดให้เข้าถึง: แผนที่ความขัดแย้งต้องเปิดให้สาธารณะชนสามารถเข้าถึงได้สะดวก ไม่ควรมีใครมีอำนาจในการจำกัดการเข้าถึงของข้อมูลหรือต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อให้รู้ข้อมูล

ตัวประสานพลวัต: แผนที่ความขัดแย้งต้องทำหน้าที่ในการประสานข้อมูลที่มีเครือข่ายอย่างเป็นพลวัต ต้องสามารถนำเสนอให้เห็นเป็นภาพและความเปลี่ยนแปลง

การมองเห็นของข้อมูลเชิงพื้นที่ชั่วคราว: แผนที่ทางภูมิศาสตร์นำเสนอละติจูด-ลองจิจูด หากจะให้แผนที่แสดงถึงพลวัต คือ เวลา เช่น เมื่อไหร่ที่เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งขึ้น

ตำนานที่พร้อมเสมอ: เรื่องเล่าและตำนานจะต้องมีไว้ อาจจะทำเป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องอยู่บนพื้นที่ความขัดแย้งเพื่อให้อ่านเข้าใจง่าย

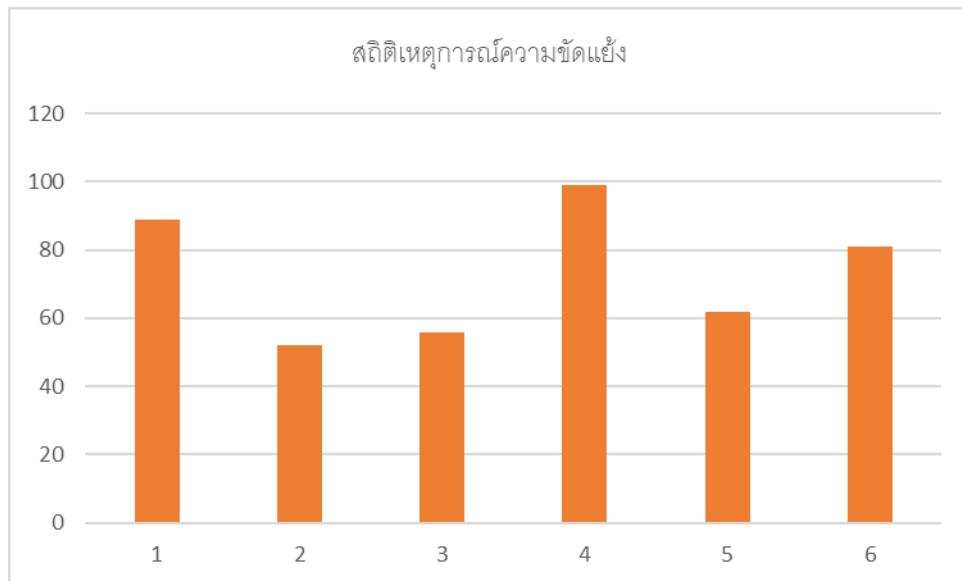
การเฝ้าสังเกตการณ์ของหลายหน่วย: อาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเครื่องมือที่ใช้ เช่น การใช้เหตุการณ์เป็นตัวตั้งสำหรับการทำแผนที่ความขัดแย้ง ส่วนมากจะมุ่งเน้นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ตัวแสดงความขัดแย้งเกิดขึ้น ทรัพยากร และเหตุการณ์ความขัดแย้ง

การนำเสนอข้อมูล: การนำเสนอข้อมูลเป็นภาพบนแผนที่ความขัดแย้งจะต้องเลือกว่าข้อมูลไหนถูกใช้เป็นฐานคิดในการนำเสนอ เพื่อให้ง่ายต่อการปรับปรุงเพิ่มเติม ว่าควรใส่ข้อมูลในส่วนไหน

เลือกข้อมูลที่จะนำมาเป็นภาพ: ในบางกรณีภาพจริง ๆ ถูกนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในแผนที่ความขัดแย้ง และสามารถปรากฏทันทีเมื่อผู้ใช้ต้องการ

สามารถที่จะปรับปรุงได้: บางกรณีผู้ใช้ข้อมูลสามารถปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ โดยการเพิ่มเติมข้อมูลใหม่เข้าไป

การวิเคราะห์ข้อมูล: แผนที่ความขัดแย้งส่วนมากจะให้เป็นแผนภูมิหลากหลายประเภท เช่น แผนภูมิแท่ง แผนภูมิวงกลม ที่ถูกสร้างมาจากฐานข้อมูล เพื่อให้เห็นง่ายและสามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ง่าย

ภาพ ตัวอย่างแผนภูมิแท่งแสดงเหตุการณ์ความขัดแย้ง

การเลือกข้อมูลที่นำมาแสดง: แผนที่ความขัดแย้ง สามารถให้ผู้ใช้สามารถเลือกเองได้ว่าจะให้แสดงข้อมูลแบบไหน โดยมีตัวกรองหลากหลายประเภท ระบบแบบนี้อนุญาตให้แยกข้อมูลโดยใช้ข้อความอิสระ หรือลักษณะทางภูมิภาค หรือลักษณะทางภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นตัวอย่างว่าผู้ต้องการจะค้นคว้าข้อมูลไหน

ภาพ ข้อมูลในการแสดงแผนที่

ภูมิศาสตร์และการค้นคว้า: แผนที่ความขัดแย้งจำนวนมากคือเครื่องมือที่มีความเป็นพลวัตและมีการเชื่อมต่อกับผู้ใช้โดยเปิดโอกาสให้ขยายใหญ่ขึ้นหรือเล็กลง สำหรับพื้นที่บางแห่ง

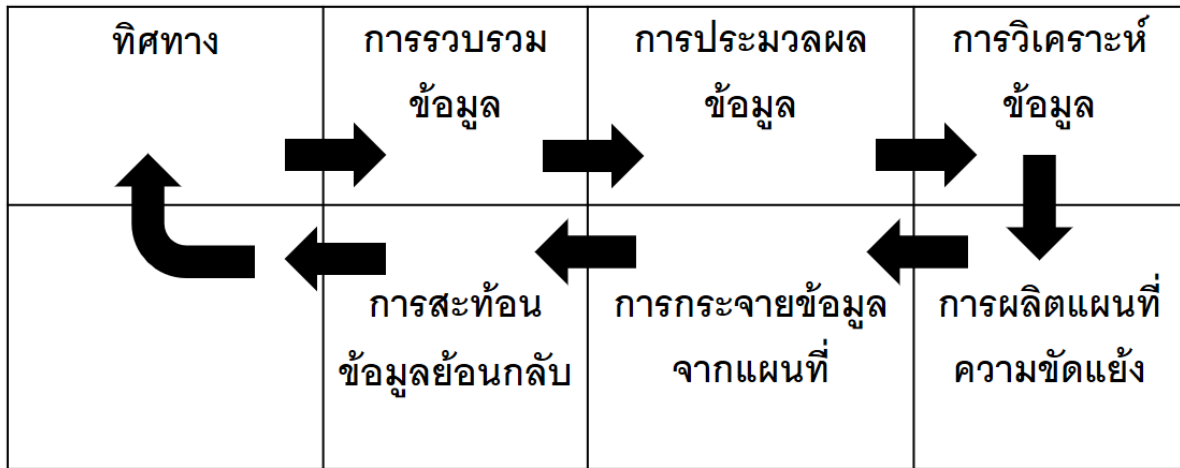
1.3 การนำเสนอแผนที่วิกฤตระดับโลก: การทำแผนที่ความขัดแย้งแบบดิจิทัล ใช้สำหรับติดตามพื้นที่เป้าหมาย หรือประเด็นที่สนใจ เช่น การเคลื่อนไหวของผู้พลัดถิ่น เพื่อที่จะเฝ้าระวังว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั่วโลกนั้นจะส่งผลกระทบต่ออะไรบ้าง ต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของประเทศ

2. โครงการแผนที่วิกฤตระดับโลก คำว่า วิกฤต ในที่นี้หมายถึง เหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นท่ามกลางการแข่งขันระหว่าง 2 พรรค หรือมากกว่า 2 พรรคขึ้นไป หรือมาในรูปแบบของภัยพิบัติ เช่น ภาวะโลกร้อน แผ่นดินไหว ภัยแล้ง หรือความขัดแย้งที่มีสาเหตุจากสังคมเศรษฐกิจ หรือ การเมือง ดังนั้นแผนที่ความขัดแย้งจึงเปรียบเสมือนภาพรวมที่ทำให้เห็นสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่ยังไม่ได้คลี่คลายแก้ไข เพื่อให้องค์กรสันติภาพเข้าไปหนุนเสริมได้อย่างทันที่ที่เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการรับรู้สถานการณ์ทั่วไปอย่างทันที่และเป็นปัจจุบันเมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งใหญ่ๆ หรือ เมื่อเกิดวิกฤต

แผนที่ความขัดแย้ง คือ เครื่องมือในการวิเคราะห์และเฝ้าระวังความขัดแย้ง โดยนำเสนอแผนที่ทางภูมิศาสตร์และสถานการณ์วิกฤต และสามารถตอบคำถามได้ว่า ความขัดแย้งในระดับพื้นที่คืออะไร? ทำอย่างไรจึงจะพัฒนาโครงการความร่วมมือระหว่างภูมิภาคเข้าด้วยกัน? จุดที่จะเข้าถึงในระดับประเทศ และโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ? กลุ่มก่อการร้ายเน้นการโจมตีที่จุดไหน? พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภายในประเทศคืออะไร และมีอะไรบ้าง และอะไรที่ทำให้เกิดลำดับชั้นอำนาจใหม่? พื้นที่หรือเป้าหมายที่อาจจะตกเป็นเป้าของความขัดแย้ง เช่น สถานทูต สถานที่ราชการ อยู่ตรงไหน? ทางหนีทีไรที่จะเข้าถึงถนนและสนามบินอยู่ที่ไหน? และเพื่อที่จะนำไปสู่การตอบคำถามเหล่านี้ได้ จะต้องมีผู้เชี่ยวชาญในระดับพื้นที่คอยวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิพื้นฐานเบื้องต้นและข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ โดยนำเอาเหตุการณ์วิกฤตและความขัดแย้งเหล่านั้นมาแปลงเป็นข้อมูลที่สามารถเข้าถึงง่ายและแปรให้เป็นแผนภูมิรูปภาพหรือตารางในแบบต่าง ๆ ดังนั้นจึงจะได้แผนที่สถานการณ์วิกฤตและความขัดแย้งในแบบรูปภาพที่เห็นชัด เนื่องจากจะเห็นผลกระทบที่ตามมาในวงกว้างมากที่สุด ทั้งหมดนี้มาจากการมีข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ และการมีข้อมูลที่มีคุณภาพเหล่านี้จะนำไปสู่การตัดสินใจในเชิงนโยบายได้

การทำให้แผนที่ความขัดแย้งเป็นปัจจุบันและทันสมัย ควรต้องตั้งเกณฑ์ว่าจะปรับปรุงทุกสัปดาห์หรือทุกสองสัปดาห์ และข้อตกลงที่วางไว้ตั้งแต่การสร้างแผนที่ความขัดแย้งขึ้น ว่าต้องการจะทำการเฝ้าระวังในระดับไหน จากมุมมองใด แผนที่เพิ่มเติมไปด้วยข้อมูลที่ได้มาจากการเฝ้าระวังใน ความสามารถในการใส่ข้อมูลอย่างเป็นปัจจุบันในระยะไกลได้และเปิดกว้างสำหรับการวิเคราะห์เพื่อให้มีพลวัตและทันสมัย ทั้งนี้การรวบรวม ตรวจสอบ และเผยแพร่ ควรจะพิจารณาในประเด็นสำคัญต่อไปนี้

2.1 แผนที่ความขัดแย้งระดับโลกเสมือนเป็นผลผลิตทางปัญญา เนื่องจากเป็นพื้นที่รวบรวมแหล่งข้อมูลทั้งหมด การประเมิน และการบูรณาการทุกอย่างเข้าด้วยกัน จนทำให้สามารถเผยแพร่ เป็นภาพได้ แหล่งที่มาของข้อมูลและขั้นตอนการรายงาน จะต้องบอกที่มาที่ไปได้ เพื่อรับประกันความน่าเชื่อถือของการประมวลผลข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีความแตกต่างกัน เช่น ข้อมูลจากนักวิชาการ ผู้ไม่ประสงค์ออกนามพลเมืองของรัฐ รัฐสภา

ภาพ วงจรอัจฉริยะในการสร้างแผนที่ความขัดแย้งในระดับโลก

ทิศทาง เริ่มจากการวางแผนและกำหนดสิ่งที่ต้องการ เช่น ข้อมูลที่ต้องการ **การรวบรวมข้อมูล** ใช้การรวบรวมแผนที่ทางภูมิศาสตร์โดยอัตโนมัติและเปิดให้มีการแก้ไข **การประมวลผลข้อมูล** เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วขั้นต่อไปคือการประมวลผลข้อมูลในรูปแบบที่มีมิติเชิงพื้นที่ และสร้างชั้นของความซับซ้อนในไฟล์เค้าโครงแผนที่ **การวิเคราะห์ข้อมูล** คือการเชื่อมต่อชิ้นส่วนต่าง ๆ ของข้อมูลเข้าด้วยกันภายใต้บริบทที่ให้ความหมายและสร้างคุณค่า **การผลิตแผนที่ความขัดแย้ง** ออกมาในรูปแบบของโปรแกรม **การกระจายข้อมูลจากแผนที่** เมื่อได้ข้อมูลแล้วจะส่งต่อทางอีเมลเพื่อตรวจสอบเป็นรายสัปดาห์ เพิ่มการอ้างอิงทางภูมิศาสตร์ของเหตุการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นแต่ละสัปดาห์ในพื้นที่หรือประเทศที่ตรวจสอบ **การสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ** เมื่อได้ข้อมูลในเบื้องต้นแล้วจะเสนอความคิดเห็นสะท้อนกลับ เพื่อกรณีที่มีข้อมูลเพิ่มเติม

2.2 เนื้อหาและผลผลิตของแผนที่

แผนที่ความขัดแย้งคือ เครื่องมือที่ช่วยให้มีการวิเคราะห์และติดตามพื้นที่ที่ขึ้นสูง รวมถึงการสร้างภาพ การระบุรูปแบบเชิงแผนที่

ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ 1) การจัดหมวดหมู่ของแผนที่ – แต่ละส่วนจะถูกจัดหมวดหมู่ย่อยเพิ่มเติม ทำให้สะดวกต่อการนำทางผ่านแผนที่ และเข้าสู่เนื้อหาที่น่าสนใจ 2) การประเมินคุณสมบัติและกลไกการทำงานของแผนที่ความขัดแย้งระดับโลก 3) การปรับปรุงและการบริการจัดส่งข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งและการแสดงข้อมูล ปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) หมวดหมู่ของแผนที่ – ประกอบไปด้วยแผนที่พื้นฐาน ที่แสดงข้อมูลลักษณะทางภูมิศาสตร์และจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เช่น ที่ตั้งของเมือง สนามบิน ถนน พรมแดน แผนที่ประเทศ แผนที่การบริหารจัดการ แผนที่พรมแดน ที่ตั้งของเมือง แผนที่นโยบาย แสดงพื้นที่ตั้งของโครงการต่าง ๆ จุดริเริ่มโครงการเมื่อไหร่ อย่างไร ใครเป็นเจ้าของที่ รวมถึงการแสดงผลแผนที่การแทรกแซง การกระจายตัวของสำนักงานและพนักงาน **ประเภทของภัยพิบัติ** แผนที่ที่จะต้องแสดงประเภทจุดของการเกิดเหตุภัยพิบัติธรรมชาติ เช่น พายุ น้ำท่วม แผ่นดินไหว เพื่อที่จะนำไปสู่การรับมือกับความเสียหายที่นำไปสู่การประเมินได้ว่าอยู่ในระดับท้องถิ่น จังหวัด ระดับประเทศ หรือโลก หรือพื้นที่ความเสียหายต่อ ทะเลเช่น ชาวประมง รีสอร์ต พื้นที่เกษตร แม้แต่จุดที่สะพานขาด **แผนที่ความขัดแย้ง** นำเสนอสถานการณ์ความขัดแย้งทางอาวุธในหลายระดับ เช่น ในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระหว่างประเทศ และประเภทของกองกำลังติดอาวุธ เช่น กลุ่ม

แบ่งแยกดินแดน กลุ่มรัฐบาล ควรจะต้องมีการพัฒนาทุกสัปดาห์ ความเสียหายหลังสถานการณ์ความขัดแย้ง และแผนที่ความขัดแย้งเฉพาะ **หมวดหมู่** แผนที่ความขัดแย้งประกอบไปด้วยการจัดหมวดหมู่และปัญหาที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง เช่น สภาพสังคมเศรษฐกิจที่เป็นตัวชีวิตของพื้นที่ ชนกลุ่มน้อย กลุ่มศาสนา กลุ่มที่เข้าถึง/เข้าไม่ถึง ทรัพยากรธรรมชาติ **ผู้อพยพและผู้ลี้ภัย** ที่ต้องระบุในแผนที่ เช่น เส้นทางอพยพ และค่ายผู้อพยพ

2) การประเมินคุณสมบัติและกลไกการทำงานของแผนที่ความขัดแย้งระดับโลก – การให้ระดับคะแนนในระดับสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับขอบเขตของแผนที่ความขัดแย้งว่าจะให้บรรลุเกณฑ์เป้าหมายใด จะกำหนดตารางแบบไหน จะอธิบายคะแนนอย่างไร และแต่ละคอลัมน์จะนำเสนอความแตกต่างในลักษณะใด

3) การปรับปรุงและการบริการจัดส่งข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งและการแสดงข้อมูล – แผนที่ความขัดแย้งควรต้องบูรณาการกับโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติภาพและเสถียรภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ เพื่อนำไปสู่การสร้างพื้นที่ในการทำงานร่วมกัน สิ่งที่ดีกว่าและการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง การพัฒนาฐานข้อมูลข่าวความขัดแย้ง และใช้แหล่งข้อมูลจากพาดหัวข่าว เพื่อนำเสนออย่างน้อย 3 ครั้งต่อวัน และข้อมูลเหล่านี้จะถูกส่งเข้าไปใช้ในแผนที่ความขัดแย้งให้เป็นปัจจุบัน พร้อมด้วยมุมมองการวิเคราะห์และข้อมูล

3. การพัฒนาในอนาคต

สถาบันพระปกเกล้าจะต้องตอบคำถามอย่างน้อย 3 คำถามเพื่อให้ได้ว่า รูปแบบของการจัดทำแผนที่ความขัดแย้งจะออกมาเป็นในรูปแบบใด คือ 1) เรากำลังมุ่งหน้าไปที่ใด 2) ทำไมเราต้องการวิสัยทัศน์นี้ 3) เราต้องมีอะไรบ้างเพื่อนำวิสัยทัศน์นี้ไปใช้

เพื่อให้แผนที่ความขัดแย้งกลายเป็นพื้นที่นำเสนอข้อมูลที่สำคัญและเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่สร้างสันติภาพ สถาบันพระปกเกล้าสามารถประยุกต์เครื่องมือ GIS มาประยุกต์ใช้ให้เกิดการมีส่วนร่วมจากหลากหลายภาคส่วน ปัจจุบันทุกคน ทุกองค์กร สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาได้เนื่องจากการติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต และสื่อโซเชียลมีเดียประเภทต่าง ๆ อีกตัวอย่างหนึ่งในการพัฒนาแผนที่ความขัดแย้งอันทรงพลังจาก Google Map ในกรณีของโครงการ The United States Holocaust Memorial Museum (USHMM) Crisis in Darfur (O'Connor, 2008, น. 7) เนื่องจากสามารถนำเสนอสภาพสถานการณ์วิกฤตและความขัดแย้งผ่าน Google earth และได้ผนวกรวมเนื้อหา ภาพถ่ายดาวเทียม ข้อมูลสถิติ เพื่อเรียกร้องให้ทุกคนเห็นปัญหาวิกฤตการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง (ดูรายละเอียดได้ใน <http://www.ushmm.org/maps/>) โดยโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่อาจจะเกิดขึ้น

การนำเสนอแผนที่ความขัดแย้งยังสามารถเพิ่มเติมข้อมูลเพื่อการอธิบายกรณีความขัดแย้งและภาวะวิกฤตจำนวนมาก ผ่านเรื่องเล่าจากหลากหลายมุม ในพื้นที่และเวลาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้อ่านแผนที่รับทราบผ่านข้อมูลภาพหลากหลายประเภท เช่น ภาพถ่ายดาวเทียม วิดีโอเรื่องเล่า ข้อมูลกราฟ ตาราง เพื่อให้ผู้ใช้แผนที่ที่สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่มีความหลากหลายซับซ้อน นอกจากนี้หากแผนที่ความขัดแย้งจะนำเสนอภัยพิบัติโรคระบาด จะต้องปรากฏเส้นทางการแพร่ระบาดของโรคและผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข และการเมืองเรื่องสุขภาพ โดยการนำเสนอเรื่องเล่าและเชื่อมโยงสู่แผน

ที่ทางภูมิศาสตร์ จะช่วยให้ง่ายต่อการประมวลผล โดยสถาบันพระปกเกล้าจะต้องเชื่อมโยงกับสถานการณ์โลก เช่น ภัยพิบัติโรคระบาดโควิด-19 หรือเหตุการณ์อื่นที่มี

แผนที่ความขัดแย้ง ยังสามารถกำหนดประเด็นย่อยได้อีก เช่น ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง และการสร้างเขื่อนเพื่อกันการกัดเซาะชายฝั่ง จะสามารถทำให้เห็นความจำเป็นของการสร้างหรือไม่สร้างเขื่อน เพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง โดยการนำเสนอเส้นทางน้ำ และเส้นทางของการกัดเซาะ พื้นที่ดินนอกจากการทับถมของกองทรายอันเกิดจากสิ่งก่อสร้างของมนุษย์ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เส้นทางน้ำตามธรรมชาติ การขึ้นลงของน้ำและฤดูกาล กิจกรรมของชาวประมง

4 ขั้นตอนง่ายๆ ที่ใครก็ได้สามารถช่วยสร้างแผนที่ความขัดแย้งโดยใช้ Google maps

1. จะเริ่มอย่างไร? เปิดอินเทอร์เน็ต เข้าไปใน <http://maps.google.com> โดยใช้ google mail หรือ สร้างขึ้นมาสักอันและสมัครใช้
2. สร้างแผนที่ขึ้นแรกขึ้นมาและตั้งชื่อให้ โดยการเข้าไปใน “My maps” และคลิกเข้าไปใน “Create new map” จากนั้นตั้งชื่อ
3. ค้นหาพื้นที่และใส่ข้อมูลเข้าไป แผนที่ที่สร้างจะสามารถปรับปรุงและแก้ไขได้ โดยการค้นหาพื้นที่ และเพิ่มเติมข้อมูล
4. ปรับปรุงแผนที่และใส่เข้าไปในเว็บไซต์ เมื่อได้เพิ่มเติมข้อมูลและเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ต้องการแล้ว สามารถจะส่งข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลเข้าหากัน

การจัดทำแผนที่ความขัดแย้งนอกจากแสดงให้เห็นความเฉพาะของสาเหตุของวิกฤต และความขัดแย้งแล้ว ยังช่วยให้เห็นความซับซ้อนของปัญหาในบางพื้นที่และสามารถนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดในเชิงนโยบาย แบบใหม่ที่จะช่วยเข้าใจสถานการณ์วิกฤตและความขัดแย้งซับซ้อน เช่น ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนชื่อใหม่ BRN-Coordinate ในขณะเดียวกันต้องเผชิญกับสถานการณ์ภัยพิบัติธรรมชาติ เช่น คลื่นพายุซัดฝั่งเมื่อปีพ.ศ. 2553 พายุปาปิกปี พ.ศ. 2562 และภัยพิบัติ โรคระบาดปี พ.ศ. 2563

การสร้างแผนที่ความขัดแย้งของนโยบายระหว่างรัฐ หน่วยงาน และภารกิจตามสายงาน

เพื่อให้แผนที่ความขัดแย้งสามารถเห็นที่มา (ต้นตอ) ความขัดแย้งที่มาจากความขัดแย้งของนโยบายในหลายระดับได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน และความขัดแย้งระหว่างภารกิจตามสายงาน

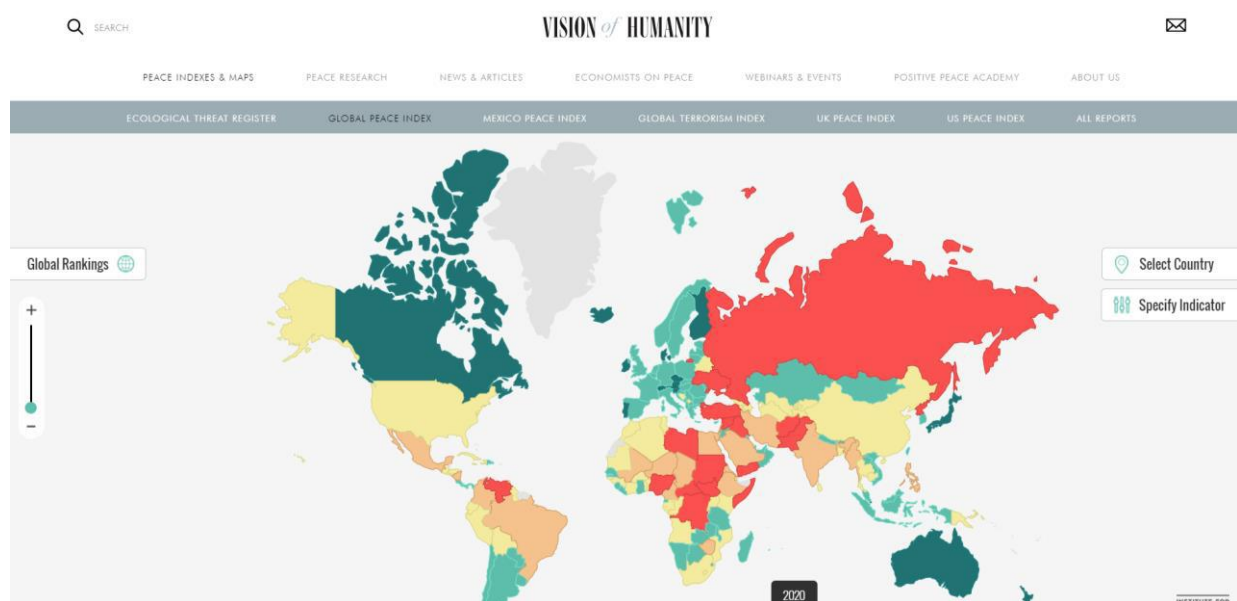
แนวทางในการวิเคราะห์ที่มาของความขัดแย้ง

เพื่อให้สถาบันพระปกเกล้ามีกรอบแนวทางในการประมวลความเป็นมาของความขัดแย้งจากแนวนโยบายของรัฐจะต้อง 1) การออกแบบตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานแผนที่ความขัดแย้งให้เทียบเคียงกับตัวชี้วัดกับดัชนีสันติภาพโลก(Global Peace Index) สืบค้นจาก<http://visionofhumanity.org/indexes/global-peace-index/> และ/หรือ ตัวชี้วัดภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) สืบค้นจาก<https://sdgs.un.org/goals> 2)วิเคราะห์ผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย หรือ การใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือในการแทรกแซง การแก้ไข ข้อพิพาท ความได้เปรียบและข้อจำกัด การแสวงหาทางออก หรือ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐ และการศึกษาทั่วโลกในการแก้ไขปัญหา ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของกลไกที่สามารถแสวงหาข้อตกลงระหว่างรัฐและชุมชนได้

การออกแบบตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานแผนที่ความขัดแย้งให้เทียบเคียงกับตัวชี้วัดกับดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index)

Global Peace Index (GPI) หรือ ตัวชี้วัดสันติภาพโลก เป็นรายงานที่จัดทำโดย the Institution for Economic & Peace (IEP) สำหรับวัดความสัมพันธ์ของประเทศต่าง ๆ ในระดับนานาชาติและในระดับภูมิภาค โดยใช้สีเพื่อเป็นตัวบอกว่า พื้นที่ใดในโลกมีสันติภาพอยู่ในระดับใด ถ้าพื้นที่ที่มีความขัดแย้งในระดับรุนแรงมาก จะใช้สีแดง ส่วนพื้นที่ใดมีสันติภาพมากจะใช้สีเขียว โดยความเข้มข้นของสันติภาพจะไล่ตามเฉดของสีจากสีแดงเข้ม เหลือง ส้ม สู่สีเขียว จนถึงสีเขียวเข้ม

ผู้ใช้สามารถเลือกประเทศที่ต้องการทราบการจัดลำดับด้านสันติภาพของแต่ละประเทศในโลกได้โดยเข้าไปในเว็บไซต์ Global Peace Index มีฐานข้อมูลจำนวน 163 ประเทศ ทั่วโลก

ภาพ Global Peace Index

ผู้ใช้อย่างได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า แต่ละประเทศถูกจัดลำดับความมีสันติภาพในระดับใดเมื่อเทียบกับระดับโลก ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยถูกจัดให้มีความเข้มแข็งด้านสันติภาพในลำดับที่ 114 จาก 163 ของโลก

นอกจากนี้ ยังสามารถเลือกประเด็นเฉพาะได้ โดยการคลิก Specific factor โดยผู้ใช้แผนที่สามารถเลือกประเด็นที่ต้องการทราบเพิ่มเติม เช่น การเข้าถึงอาวุธ ความมั่นคงด้านการเมือง การนำเข้าอาวุธ

ระเบียบวิธีในการจัดทำแผนที่ความขัดแย้งให้เป็นระบบและมีมาตรฐานสากล

การจัดลำดับและการสร้างตัวชี้วัดความขัดแย้ง สภาวะวิกฤต และสันติภาพ ให้เป็นระบบ และมีมาตรฐานสากล โดยใช้แนวทางของ GPI ที่มีที่มาแตกต่างกันอาจจะเริ่มจากการให้ค่าเป็นตัวเลข เช่น ลำดับชั้นตั้งแต่ 1-5 จำนวนร้อยละ ตัวเลขของกองกำลังทหาร จำนวนผู้ถืออาวุธ เฮอร์เซ็นต์ของงบประมาณรายจ่ายสำหรับประเทศที่ใช้งบประมาณในการสร้างสันติภาพ ในปี 2017 GPI กำหนดให้มี 23 ตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดแต่ละหน่วยมาจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ได้แก่ UCDP มาจาก the Uppsala Conflict Data Program ดูแลโดย มหาวิทยาลัย Uppsala ในประเทศสวีเดน EIU มาจาก The Economist Intelligence Unit ส่วน UNSCT มาจาก the United Nations Survey of Criminal Trends and Operations of Criminal Justice Systems แหล่งที่มา ICPS มาจาก the International Centre for Prison Studies at King's College London แหล่งที่มา IISS มาจาก the International Institute for Strategic Studies publication *The Military Balance* แหล่งที่มา SIPRI มาจาก the Stockholm International Peace Research Institute Arms Transfers Database ดังนี้

	ตัวชี้วัด	แหล่งที่มา	การใส่รหัส
1	จำนวนและระยะเวลาของความขัดแย้งภายใน	UCDP, IEP	จำนวนครั้ง
2	จำนวนผู้เสียชีวิตจากความขัดแย้งภายนอก	UCDP Armed Conflict Dataset	จำนวนผู้เสียชีวิต
3	จำนวนผู้เสียชีวิตจากความขัดแย้งภายในองค์กร	สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการศึกษาเชิงกลยุทธ์ ฐานข้อมูลความขัดแย้ง (International Institute for Strategic Studies, Armed Conflict Database)	จำนวนผู้เสียชีวิต
4	จำนวนระยะเวลาและบทบาทกับความขัดแย้งภายนอก	UCDP ชุดข้อมูลการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการรบ	ระยะเวลา และจำนวนบทบาทที่เกี่ยวข้อง
5	ความรุนแรงของความขัดแย้งภายในองค์กร	EIU	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5
6	ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน	EIU	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5
7	ระดับการรับรู้อาชญากรรมในสังคม	EIU	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5
8	จำนวนผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของประชากร	UNHCR and IDMC	จำนวนประชากรผู้ลี้ภัยตามประเทศหรือดินแดนต้นทางบวกกับจำนวนผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (IDP) คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมดของประเทศ
9	ความไม่มั่นคงทางการเมือง	EIU	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5
10	ผลกระทบของการก่อการร้าย	ดัชนีการก่อการร้ายทั่วโลก (Global Terrorism Index - IEP)	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5
11	ความหวาดกลัวทางการเมือง	องค์การนิรโทษกรรมสากลและกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5

	ตัวชี้วัด	แหล่งที่มา	การใส่รหัส
12	จำนวนการฆาตกรรมต่อ 100,000 คน	UNODC สํารวจแนวโน้มอาชญากรรมและการดำเนินงานของระบบยุติธรรมทางอาญา (Crime Trends and the Operations of Criminal Justice Systems - CTS); การประมาณการของ EIU	จำนวนทั้งหมด
13	ระดับความรุนแรงของอาชญากรรม	EIU	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5
14	ความเป็นไปได้ของการเกิดเหตุประท้วงที่รุนแรง	EIU	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5
15	จำนวนผู้ถูกจำคุกต่อ 100,000 คน	บทสรุปเรือนจำโลก, สถาบันวิจัยนโยบายอาชญากรรมที่ Birkbeck มหาวิทยาลัยลอนดอน (Institute for Criminal Policy Research at Birkbeck, University of London)	จำนวนทั้งหมด
16	จำนวนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในและตำรวจต่อ 100,000 คน	UNODC CTS; ประมาณการ EIU	จำนวนรวม; กองกำลังตำรวจพลเรือนที่แตกต่างจากหน่วยความมั่นคงของชาติหรืออาสาสมัครในพื้นที่
17	ค่าใช้จ่ายทางทหารคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP	The Military Balance and IISS	ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลกลางเพื่อให้เป็นไปตามค่าใช้จ่ายของกองกำลังติดอาวุธแห่งชาติโดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP โดยให้คะแนน 1 ถึง 5 ตามเปอร์เซ็นต์

	ตัวชี้วัด	แหล่งที่มา	การใส่รหัส
18	จำนวนเจ้าหน้าที่ติดอาวุธต่อ 100,000 คน	The Military Balance and IISS	เจ้าหน้าที่ติดอาวุธเต็มเวลาทั้งหมด
19	ปริมาณการถ่ายโอนอาวุธหลักทั่วไปในฐานะผู้นำเข้า ต่อ 100,000 คน	ฐานข้อมูล SIPRI Arms Transfers	การนำเข้าอาวุธที่สำคัญต่อประชากร 100,000 คน
20	ปริมาณการถ่ายโอนอาวุธธรรมดาที่สำคัญในฐานะผู้ส่งออก ต่อ 100,000 คน	ฐานข้อมูล SIPRI Arms Transfers	การส่งออกอาวุธที่สำคัญต่อประชากร 100,000 คน
21	เงินช่วยเหลือสำหรับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ	คณะกรรมการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการมีส่วนร่วมและ IEP	เปอร์เซ็นต์ของ "การจ่ายเงินคงค้างของประเทศเทียบกับการประเมินประจำปีต่องบประมาณของภารกิจรักษาสันติภาพในปัจจุบัน" ในช่วงสามปีโดยเฉลี่ยโดยได้คะแนนจากระดับ 1-5 ตามเปอร์เซ็นต์ของการบริจาคที่สัญญาไว้
22	ความสามารถของอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธหนัก	The Military Balance, IISS, SIPRI, UN Register of Conventional Arms and IEP	มาตราส่วนตามคะแนนสะสม 1-5; 1 คะแนนต่อรถหุ้มเกราะและชิ้นส่วนปืนใหญ่ 5 คะแนนต่อรถถังถึง 20 คะแนนต่อเครื่องบินรบ 100 คะแนนต่อเรือรบ 1,000 คะแนนสำหรับเรือบรรทุกเครื่องบินและเรือดำน้ำนิวเคลียร์
23	การเข้าถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา	EIU	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และการจัดอันดับ 1 ถึง 5

เมื่อนำมาเปรียบเทียบการสร้างตัวชี้วัดเพื่อใส่เป็นฐานข้อมูลในแผนที่ความขัดแย้ง สถาบันพระปกเกล้าสามารถดำเนินการได้โดยค้นหาแหล่งที่มาจากหน่วยงานภายในประเทศและเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (DSW) ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือ ผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ (ศว.ชต. ปัตตานี) ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา (Center for Ethnic Studies and Development - CESD) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute - TDRI) ดังนี้

	ตัวชี้วัด GPI	การใส่รหัส	ตัวชี้วัด สถาบัน พระปกเกล้า	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
1	จำนวนและระยะเวลาของความขัดแย้งภายใน	จำนวนครั้ง	ระยะเวลา	✓		สถาบันฯ ไม่มีจำนวนครั้ง
2	จำนวนผู้เสียชีวิตจากความขัดแย้งภายนอก	จำนวนผู้เสียชีวิต			✓	ไม่ปรากฏเป็นสถิติ
3	จำนวนผู้เสียชีวิตจากความขัดแย้งภายในองค์กร	จำนวนผู้เสียชีวิต		✓		ไม่ปรากฏเป็นสถิติ
4	จำนวนระยะเวลาและบทบาทกับความขัดแย้งภายนอก	ระยะเวลา และจำนวนบทบาทที่เกี่ยวข้อง			✓	ไม่มีข้อมูลกับต่างประเทศ
5	ความรุนแรงของความขัดแย้งภายในองค์กร	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5		✓		มีเชิงคุณภาพแต่ไม่มีการจัดอันดับ 1-5
6	ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5			✓	ไม่มีข้อมูล
7	ระดับการรับรู้อาชญากรในสังคม	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5			✓	ไม่มีข้อมูล
8	จำนวนผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของประชากร	จำนวนประชากรผู้ลี้ภัยตามประเทศหรือดินแดนต้นทางบวกกับจำนวนผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (IDP) คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมดของประเทศ			✓	ไม่มีข้อมูล

	ตัวชี้วัด GPI	การใส่รหัส	ตัวชี้วัด สถาบัน พระปกเกล้า	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
9	ความไม่มั่นคงทางการเมือง	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5		✓		ไม่มีข้อมูลการจัดอันดับ 1-5
10	ผลกระทบของการก่อการร้าย	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5			✓	
11	ความหวาดกลัวทางการเมือง	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5			✓	
12	จำนวนการฆาตกรรมต่อ 100,000 คน	จำนวนทั้งหมด			✓	
13	ระดับความรุนแรงของอาชญากรรม	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5			✓	
14	ความเป็นไปได้ของการเกิดเหตุประท้วงที่รุนแรง	มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5			✓	
15	จำนวนผู้ถูกจำคุกต่อ 100,000 คน	จำนวนทั้งหมด			✓	
16	จำนวนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในและตำรวจต่อ 100,000 คน	จำนวนรวม; กองกำลังตำรวจพลเรือนที่แตกต่างจากหน่วยความมั่นคงของชาติหรืออาสาสมัครในพื้นที่			✓	

	ตัวชี้วัด GPI	การใส่รหัส	ตัวชี้วัด สถาบัน พระปกเกล้า	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
17	ค่าใช้จ่ายทางทหารคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP	ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลกลางเพื่อให้เป็นไปตามค่าใช้จ่ายของกองกำลังติดอาวุธแห่งชาติโดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP โดยให้คะแนน 1 ถึง 5 ตามเปอร์เซ็นต์			✓	
18	จำนวนเจ้าหน้าที่ติดอาวุธต่อ 100,000 คน	เจ้าหน้าที่ติดอาวุธเต็มเวลาทั้งหมด			✓	
19	ปริมาณการถ่ายโอนอาวุธหลักทั่วไปในฐานะผู้นำเข้าต่อ 100,000 คน	การนำเข้าอาวุธที่สำคัญต่อประชากร 100,000 คน			✓	
20	ปริมาณการถ่ายโอนอาวุธธรรมดาที่สำคัญในฐานะผู้ส่งออกต่อ 100,000 คน	การส่งออกอาวุธที่สำคัญต่อประชากร 100,000 คน			✓	
21	เงินช่วยเหลือสำหรับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ	เปอร์เซ็นต์ของ "การจ่ายเงินคงค้างของประเทศเทียบกับการประเมินประจำปีต่องบประมาณของภารกิจรักษาสันติภาพในปัจจุบัน" ในช่วงสามปีโดยเฉลี่ย			✓	

	ตัวชี้วัด GPI	การใส่รหัส	ตัวชี้วัด สถาบัน พระปกเกล้า	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
		โดยได้คะแนน จากระดับ 1-5 ตามเปอร์เซ็นต์ ของการบริจาค ที่สัญญาไว้				
22	ความสามารถของอาวุธ นิวเคลียร์และอาวุธหนัก	มาตราส่วนตาม คะแนนสะสม 1-5; 1 คะแนน ต่อรถหุ้มเกราะ และชิ้นส่วนปืน ใหญ่ 5 คะแนน ต่อรถถัง 20 คะแนนต่อ เครื่องบินรบ 100 คะแนนต่อ เรือรบ 1,000 คะแนนสำหรับ เรือบรรทุก เครื่องบินและ เรือดำน้ำ นิวเคลียร์			✓	
23	การเข้าถึงอาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบา	มาตราส่วนเชิง คุณภาพ และ การจัดอันดับ 1 ถึง 5			✓	

จากตารางดังกล่าวพบว่า สถาบันพระปกเกล้าฯ มีตัวชี้วัดในการทำหน้าที่ความขัดแย้ง ดังนี้ คือ
 1) ประเภทของความขัดแย้ง 2) ระดับการรับรู้ของสังคม 3) ประเด็นความขัดแย้ง 4) ความเป็นมา
 5) คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน 6) ผู้เกี่ยวข้อง 7) ระยะเวลา 8) สถานะ 9) พลวัตร 10) ระดับความรุนแรง
 11) วิธีการแก้ไข พบว่า มีความเหมือนกับตัวชี้วัดของ GPI คือ ระยะเวลา แต่ไม่มีการนับจำนวนครั้ง

ส่วนตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีทั้งหมด 17 ตัว ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 1: ขจัดความยากจน เป้าหมายที่ 2: ขจัดความหิวโหย เป้าหมายที่ 3: การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายที่ 4: การศึกษาที่เท่าเทียม เป้าหมายที่ 5: ความเท่าเทียมทางเพศ เป้าหมายที่ 6: การจัดการน้ำและสุขาภิบาล เป้าหมายที่ 7: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ เป้าหมายที่ 8: การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน เป้าหมายที่ 10: ลดความเหลื่อมล้ำ เป้าหมายที่ 11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 12: แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13: การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป้าหมายที่ 14: การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล เป้าหมายที่ 15: การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก เป้าหมายที่ 16: สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก เป้าหมายที่ 17: ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังแสดงในรูปและตารางดังต่อไปนี้

ภาพ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ข้อ

สถาบันพระปกเกล้าสามารถนำเสนอแผนที่ความขัดแย้งเป็นตาราง เพื่อแสดงให้เห็นสาเหตุและที่มาของความขัดแย้งและสถานการณ์วิกฤตเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างไร

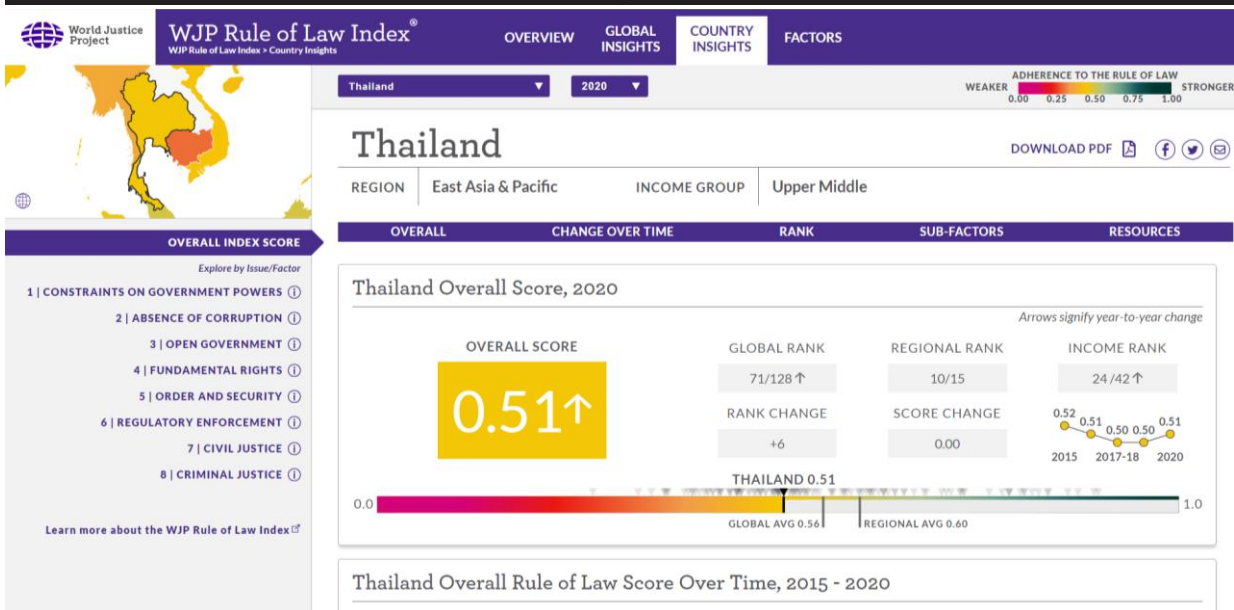
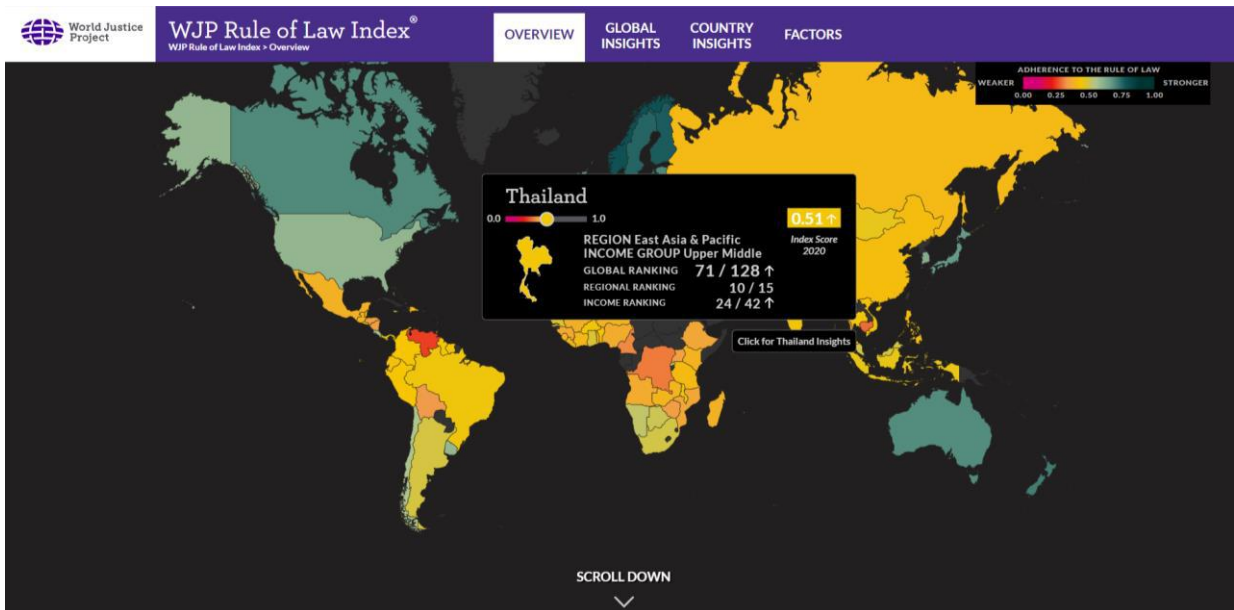
ตาราง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ข้อ กับมิติทางสังคม

GOAL	SOCIAL DIMENSION	ECONOMIC DIMENSION	ENVIRONMENTAL DIMENSION	MANAGEMENT DIMENSION	DIGNITY	PEOPLE	PLANET	PROSPERITY	JUSTICE	PARTNERSHIP
เป้าหมายที่ 1 : ขจัดความยากจน	✓				✓					
เป้าหมายที่ 2: ขจัดความหิวโหย	✓				✓					
เป้าหมายที่ 3: การมีสุขภาพและความ เป็นอยู่ที่ดี	✓					✓				
เป้าหมายที่ 4: การศึกษาที่เท่าเทียม	✓					✓				
เป้าหมายที่ 5: ความเท่าเทียมทางเพศ	✓					✓				
เป้าหมายที่ 6: การจัดการน้ำและสุขาภิบาล			✓			✓				
เป้าหมายที่ 7: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้			✓					✓		
เป้าหมายที่ 8: การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ		✓						✓		
เป้าหมายที่ 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน		✓						✓		

GOAL	SOCIAL DIMENSION	ECONOMIC DIMENSION	ENVIRONMENTAL DIMENSION	MANAGEMENT DIMENSION	DIGNITY	PEOPLE	PLANET	PROSPERITY	JUSTICE	PARTNERSHIP
เป้าหมายที่ 10: ลดความเหลื่อมล้ำ	✓							✓		
เป้าหมายที่ 11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน	✓					✓				
เป้าหมายที่ 12: แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน	✓							✓		
เป้าหมายที่ 13: การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ			✓				✓			
เป้าหมายที่ 14: การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล			✓				✓			
เป้าหมายที่ 15: การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก			✓				✓			
เป้าหมายที่ 16: สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก	✓								✓	
เป้าหมายที่ 17: ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน				✓						✓

2) วิเคราะห์ผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย หรือ การใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือในการแทรกแซง การแก้ไขข้อพิพาท ความได้เปรียบและข้อจำกัด การแสวงหาทางออก หรือ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐ และการศึกษากลไกในการแก้ไขปัญหา ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของกลไกที่สามารถแสวงหาข้อตกลงระหว่างรัฐและชุมชนได้

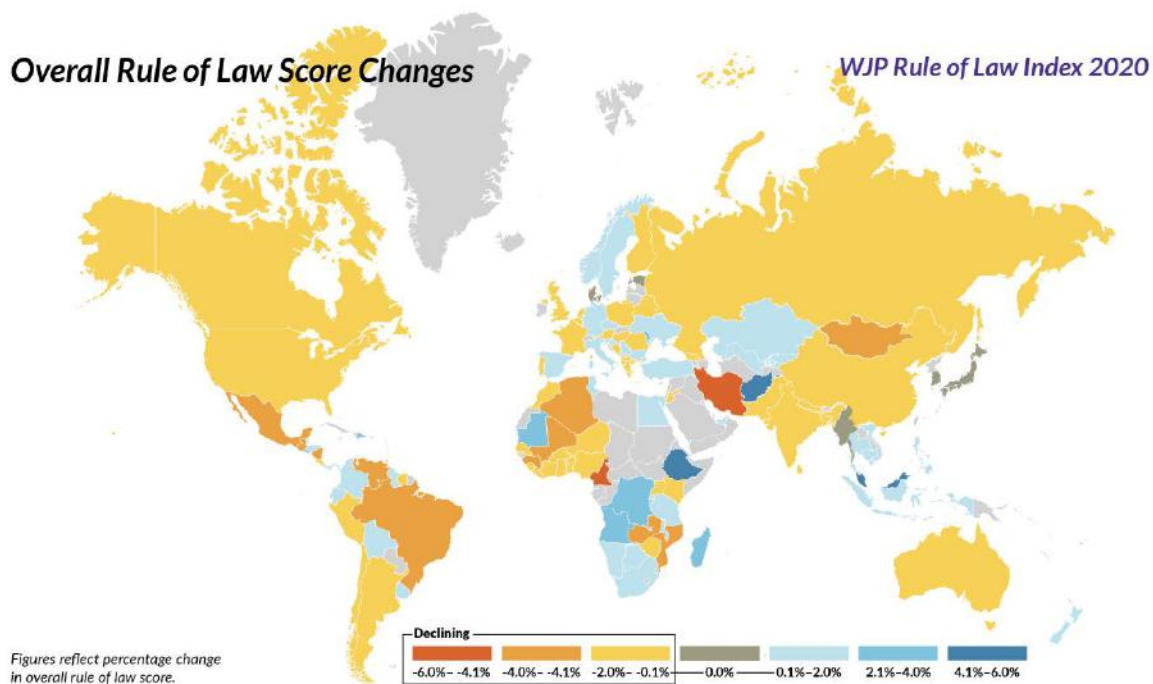
สถาบันพระปกเกล้าสามารถใช้แนวทางจาก The World Justice Project Rule of Law Index มาออกแบบแผนที่ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาของรัฐ The World Justice Project Rule of Law Index เป็นแหล่งข้อมูลต้นฉบับชั้นนำของโลกและเป็นข้อมูลที่เก็บเกี่ยวอย่างเป็นอิสระเกี่ยวกับหลักนิติธรรม WJP สร้างและเก็บข้อมูลดัชนีตัวชี้วัดความยุติธรรมครอบคลุมประเทศและเขตอำนาจศาล 128 แห่งอาศัยการสำรวจระดับชาติของครัวเรือนมากกว่า 130,000 ครัวเรือนและผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมายและผู้เชี่ยวชาญ 4,000 คนเพื่อวัดว่าหลักนิติธรรมมีประสบการณ์และรับรู้อย่างไรทั่วโลก

ภาพ ข้อมูลความยุติธรรมของประเทศไทยที่ปรากฏอยู่ใน The World Justice Project Rule of Law Index

สถาบันพระปกเกล้าสามารถใช้ WJP เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงระบบความยุติธรรมโลกที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบยุติธรรมในประเทศไทย ณ ปัจจุบันนี้ WJP แสดงให้เห็นว่า ระบบความยุติธรรมในหลายๆ ประเทศ ลดลงมากกว่าผลการดำเนินงานหลักนิติธรรมโดยรวมที่ดีขึ้น ปัจจุบันเป็นปีที่สามติดต่อกัน ส่งผลลบต่อหลักนิติธรรมทั่วโลกที่อ่อนแอลงและหยุดนิ่ง ประเทศส่วนใหญ่ที่แสดงหลักนิติธรรมที่เสื่อมโทรมในดัชนีปี 2020 ก็ลดลงเช่นกันในปีที่แล้วซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง สิ่งนี้เด่นชัดโดยเฉพาะในดัชนีปัจจัยที่วัดข้อ จำกัด เกี่ยวกับอำนาจของรัฐบาล การลดลงเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและเห็นได้จากทั่วทุกมุมโลก ในทุกภูมิภาคประเทศส่วนใหญ่ลดถอยลงหรือยังคงไม่เปลี่ยนแปลงในผลการดำเนินงานหลักนิติธรรมโดยรวมตั้งแต่ดัชนี WJP Rule of Law ปี 2019

ภาพ ความยุติธรรมในระดับโลกและการเปลี่ยนแปลงในปี ค.ศ. 2020

ตัวอย่างจาก WJP สร้างปัจจัยตัวชี้วัดย่อยทั้งหมด 44 ตัวชี้วัด จากแหล่งที่มา ดังนี้

1. แบบสำรวจประชากรทั่วไป (GPP) จัดทำโดยชั้นนำในท้องถิ่น บริษัท ที่ทำการสำรวจโดยใช้ตัวอย่างตัวแทน 1,0001 ผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละประเทศและเขตอำนาจศาล
2. แบบสอบถามของผู้ตอบที่ผ่านการรับรอง (QRQs) ประกอบด้วย คำถามปลายปิดที่กรอกโดยกฎหมายในประเทศ ผู้ปฏิบัติงานผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านโยธาและกฎหมายพาณิชย์ กฎหมายรัฐธรรมนูญสิทธิเสรีภาพและกฎหมายอาญา; กฎหมายแรงงาน; และสุขภาพของประชาชน

เมื่อรวมกันแล้วแหล่งข้อมูลทั้งสองนี้จะให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและเป็นต้นฉบับ ข้อมูลสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์และการรับรู้ของประชาชนทั่วไปและผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมายในประเทศและผู้เชี่ยวชาญใน 128 ประเทศและเขตอำนาจศาลทั่วโลก

สถาบันพระปกเกล้าสามารถปรับใช้แนวทางของ WJP โดยเน้นประเด็นสำคัญดังนี้

1. **หลักนิติธรรมในการปฏิบัติ** – ดัชนีวัดการยึดมั่นในหลักนิติธรรมโดยดูที่ผลลัพธ์ของนโยบาย เช่น ประชาชนสามารถเข้าถึงศาลได้หรือไม่ หรือว่าอาชญากรรมได้รับการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวแทนชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของกระบวนการสร้างความยุติธรรม ความพยายามที่มุ่งเน้นไปที่ประมวลกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือสถาบัน หมายถึงสังคมมีความพยายามให้เกิดนโยบายเหล่านี้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมที่เป็นรูปธรรมจริง
2. **ครอบคลุมและหลายมิติ** - ในขณะที่ดัชนีอื่น ๆ ครอบคลุมแง่มุมเฉพาะของหลักนิติธรรม เช่น ไม่มีการคอร์รัปชัน หรือ ประเด็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ในขณะที่วัดความเป็นจริงแล้วภาพรวมของสถานะของหลักนิติธรรมจะต้องเป็นดัชนีเป็นเครื่องมือระดับโลกที่พิจารณาหลักนิติธรรมอย่างครอบคลุมและมีหลายมิติ
3. **มุมมองของคนธรรมดา** - ดัชนีหลักนิติธรรม ให้มนุษย์ธรรมดาเป็นหัวใจหลัก ดูที่การยึดมั่นในหลักนิติธรรมของประเทศจากมุมมองของบุคคลทั่วไปและประสบการณ์ของพวกเขาเอง ที่อยู่ภายใต้กฎหมายในสังคม ดัชนีตรวจสอบภาคปฏิบัติทุกวันและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ผู้คนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะและความขัดแย้งระหว่างเพื่อนบ้านสามารถแก้ไขได้อย่างสันติหรือไม่ และมีความคุ้มค่าและมีการตัดสินใจยุติธรรมอย่างเป็นอิสระ
4. **ข้อมูลใหม่ที่ยึดในประสบการณ์จริง** – ดัชนีเป็นชุดตัวบ่งชี้ตัวชี้วัดที่ครอบคลุมตรงกับหลักนิติธรรม โดยยึดตามข้อมูลปฐมภูมิ คณะแนวของดัชนีคือ การสร้างจากการประเมินผู้อยู่อาศัย (ผู้ตอบแบบสอบถาม 1,000 คนต่อประเทศหรือเขตอำนาจศาล) และผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในท้องถิ่น ทำให้มั่นใจได้ว่าการค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นถึงเงื่อนไขที่ได้รับโดยบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริงรวมถึงผู้อยู่อาศัยจากภาคส่วนชายขอบของสังคม
5. **มีความสามารถทางวัฒนธรรม** – ดัชนีได้รับการออกแบบมาเพื่อใช้ในแต่ละประเทศและเขตอำนาจศาลที่มีสังคมวัฒนธรรมเศรษฐกิจที่แตกต่างกันอย่างมากมาย หรือแม้แต่ประเทศที่มีระบบการเมืองที่ไม่เคยมีสังคมใดสามารถเข้าถึง ทุกประเทศล้วนแล้วแต่มีประสบการณ์กับการเผชิญกับความท้าทายตลอดกาลในการสร้างและต่ออายุโครงสร้างสถาบันและบรรทัดฐานที่สามารถสนับสนุนและรักษาวัฒนธรรมหลักนิติธรรม
6. **ข้อมูลเฉพาะประเทศและเครื่องมือออนไลน์** – นอกจากการเขียนรายงานแล้ว การนำเสนอแผนที่ความขัดแย้ง จะต้องปรากฏบนพื้นที่ในโลกออนไลน์ และสามารถมีการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ข้อมูล ผู้ชมข้อมูลสามารถเข้าถึงและเรียกดูฐานข้อมูลในแต่ละภาคส่วน และเขตอำนาจศาล รวมถึงข้อมูลพื้นฐาน และการให้คะแนน

ข้อเสนอแนะการจัดทำแผนที่ความขัดแย้งของสถาบันพระปกเกล้า

ข้อเสนอนี้ปรับปรุงหลังจากการนำเสนอรายงานขั้นสุดท้าย ณ สถาบันพระปกเกล้า และเพื่อให้สถาบันพระปกเกล้าสามารถผลิตแผนที่ความขัดแย้งที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานสากล ในส่วนนี้ตอบคำถาม 2 ข้อ คือ 1) การสร้าง Framework platform ให้ชัดเจน 2) กระบวนการที่สถาบันพระปกเกล้าจะต้องทำต่อไป

การสร้าง Framework platform

ในส่วนนี้คือบทสรุปและข้อเสนอแนะ Framework platform ผู้วิจัยเสนอคุณลักษณะสำหรับใช้ในการสร้างแผนที่ความขัดแย้งที่ออกแบบให้สถาบันพระปกเกล้า ควรจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้ง (analyzing a conflict situations)
- 2) เผื่อระวังสถานการณ์ความขัดแย้ง (monitoring conflict situations)
- 3) ฐานข้อมูลความขัดแย้งที่มีระบบแจ้งเตือน (warning system) ให้กับสังคมไทย

โดยทุกองค์ประกอบคาดหวังผลลัพธ์คือ แผนที่ความขัดแย้งที่บรรจุข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานสากล สามารถเผื่อระวังสถานการณ์ความขัดแย้งและเป็นระบบแจ้งเตือนเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเบื้องต้น อันสามารถทำให้ผู้ใช้แผนที่ความขัดแย้งสามารถหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่จะนำไปสู่ความรุนแรงอันเป็นผลมาจากความขัดแย้ง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แผนที่ความขัดแย้งของสถาบันพระปกเกล้าจะต้องแสดงให้เห็นการวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้ง สถาบันพระปกเกล้าสามารถดำเนินการได้ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยปรับใช้แนวทางของ GPI ในปี 2017 GPI กำหนดให้มี 23 ตัวชี้วัด ใส่หน่วยรหัสเป็นค่าตัวเลข เช่น ลำดับชั้นตั้งแต่ 1-5 จำนวนร้อยละ จำนวนครั้งที่เกิด ความขัดแย้ง จำนวนผู้เสียชีวิต ตัวเลขของกองกำลังทหาร จำนวนผู้ถืออาวุธ เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณรายจ่ายสำหรับประเทศที่ใช้งบประมาณในการสร้างสันติภาพ จนถึงหน่วยวัดมาตราส่วนในเชิงคุณภาพ โดยตัวชี้วัดแต่ละหน่วยมาจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน แผนที่ความขัดแย้งของสถาบันพระปกเกล้าจะต้องแสดงให้เห็น ประเด็นและตัวชี้วัดต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 “จำนวนครั้งและระยะเวลาของความขัดแย้ง” โดยใส่รหัสเป็น “จำนวนครั้ง”
- 1.2 “จำนวนผู้เสียชีวิตจากความขัดแย้งจากภายนอก” โดยใส่รหัสเป็น “จำนวนผู้เสียชีวิต”
- 1.3 “จำนวนผู้เสียชีวิตจากความขัดแย้งจากภายในองค์กร” โดยใส่รหัสเป็น “จำนวนผู้เสียชีวิต”
- 1.4 “จำนวนระยะเวลาและบทบาทกับความขัดแย้งจากภายนอก” โดยใส่รหัสเป็น “ระยะเวลา และจำนวนบทบาทที่เกี่ยวข้อง”
- 1.5 “ความรุนแรงของความขัดแย้งภายในองค์กร” โดยใส่รหัสเป็น “มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5”

- 1.6 “ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน” โดยใส่รหัสเป็น “มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5”
- 1.7 “ระดับการรับรู้อาชญากรในสังคม” โดยใส่รหัสเป็น “มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5”
- 1.8 “จำนวนผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของประชากร” โดยใส่รหัสเป็น “จำนวนประชากร ผู้ลี้ภัยตามประเทศหรือดินแดนต้นทางบวกกับจำนวนผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (IDP) คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมดของประเทศ”
- 1.9 “ความไม่มั่นคงทางการเมือง” โดยใส่รหัสเป็น “มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5”
- 1.10 “ผลกระทบของการก่อการร้าย” โดยใส่รหัสเป็น “มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5”
- 1.11 “ความหวาดกลัวทางการเมือง” โดยใส่รหัสเป็น “มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5”
- 1.12 “จำนวนการฆาตกรรมต่อ 100,000 คน” โดยใส่รหัสเป็น “จำนวนทั้งหมด”
- 1.13 “ระดับความรุนแรงของอาชญากรรม” โดยใส่รหัสเป็น “มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5”
- 1.14 “ความเป็นไปได้ของการเกิดเหตุประท้วงที่รุนแรง” โดยใส่รหัสเป็น “มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และจัดอันดับ 1-5”
- 1.15 “จำนวนผู้ถูกจำคุกต่อ 100,000 คน” โดยใส่รหัสเป็น “จำนวนทั้งหมด”
- 1.16 “จำนวนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในและตำรวจต่อ 100,000 คน” โดยใส่รหัสเป็น “จำนวนรวม; กองกำลังตำรวจพลเรือนที่แตกต่างจากหน่วยความมั่นคงของชาติหรืออาสาสมัครในพื้นที่”
- 1.17 “ค่าใช้จ่ายทางทหารคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP” โดยใส่รหัสเป็น “ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลกลางเพื่อให้เป็นไปตามค่าใช้จ่ายของกองกำลังติดอาวุธแห่งชาติโดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP โดยให้คะแนน 1 ถึง 5 ตามเปอร์เซ็นต์”
- 1.18 “จำนวนเจ้าหน้าที่ติดอาวุธต่อ 100,000 คน” โดยใส่รหัสเป็น “เจ้าหน้าที่ติดอาวุธเต็มเวลาทั้งหมด”
- 1.19 “ปริมาณการถ่ายโอนอาวุธหลักทั่วไปในฐานะผู้นำเข้า ต่อ 100,000 คน” โดยใส่รหัสเป็น “การนำเข้าอาวุธที่สำคัญต่อประชากร 100,000 คน”

1.20 “ปริมาณการถ่ายโอนอาวุธธรรมดาที่สำคัญในฐานะผู้ส่งออก ต่อ 100,000 คน” โดยใส่รหัส เป็น “การส่งออกอาวุธที่สำคัญต่อประชากร 100,000 คน”

1.21 “เงินช่วยเหลือสำหรับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ” โดยใส่รหัสเป็น “เปอร์เซ็นต์ ของ "การจ่ายเงินคงค้างของประเทศเทียบกับการประเมินประจำปีต่องบประมาณของภารกิจ รักษาสันติภาพ ในปัจจุบัน" ในช่วงสามปีโดยเฉลี่ยโดยได้คะแนนจากระดับ 1-5 ตามเปอร์เซ็นต์ของการบริจาค ที่สัญญาไว้”

1.22 “ความสามารถของอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธหนัก” โดยใส่รหัสเป็น “มาตราส่วนตามคะแนน สะสม 1-5; 1 คะแนนต่อรถหุ้มเกราะและชิ้นส่วนปืนใหญ่ 5 คะแนนต่อรถถัง 20 คะแนนต่อเครื่องบินรบ 100 คะแนนต่อเรือรบ 1,000 คะแนนสำหรับเรือบรรทุกเครื่องบินและเรือดำน้ำนิวเคลียร์”

1.23 “การเข้าถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา” โดยใส่รหัสเป็น “มาตราส่วนเชิงคุณภาพ และการจัดอันดับ 1 ถึง 5”

กระบวนการที่สถาบันพระปกเกล้าจะต้องทำต่อไป

ในส่วนนี้ เสนอให้สถาบันพระปกเกล้าพัฒนาแผนที่ความขัดแย้งที่มีความสอดคล้องกับบริบทของ สังคมไทย แต่ยังคงอยู่ในมาตรฐานสากล ควรเพิ่มคุณลักษณะอีก 2 ประการ คือ การเฝ้าระวังสถานการณ์ความ ขัดแย้ง (monitoring conflict situations) และระบบแจ้งเตือน (warning system)

2) เฝ้าระวังสถานการณ์ความขัดแย้ง (monitoring conflict situations) มีหลายวิธีการที่จะเฝ้าระวัง ข้อมูล ให้ครอบคลุมความต้องการข้อมูลและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความสนใจ เพื่อนำไปสู่ การสร้าง ระบบการเตือนภัยจากฐานข้อมูลที่มี (Lunds Universitet, 2020) ดังนั้นการเฝ้าระวังสถานการณ์ความ ขัดแย้งจึงอยู่ที่การควบคุมความรู้ความเข้าใจ โดยการตรวจจับความขัดแย้งในการประมวลผลข้อมูลและการส่ง สัญญาณเมื่อต้องการการควบคุมจากบนลงล่าง หน้าที่ต่อเนื้อที่ให้การรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ มาจาก ตัวชี้วัดที่กำหนด ประกอบกับสถานการณ์ที่เป็นทันสมัย ทั้งนี้กระบวนการในการรวบรวมข้อมูลยังหมายรวมถึง การพัฒนารูปแบบในการนำเสนอและการปรับปรุง ตามเวลาจริง และการตรวจสอบข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่น ปรับให้เข้ากับบริบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ความขัดแย้ง และความรุนแรงที่ซับซ้อนและผันผวน (Pagnattaro & Peirce, 2007) การเฝ้าระวังสถานการณ์ความขัดแย้ง มาควบคู่ไปกับการประเมินสถานการณ์ความขัดแย้งที่ละเอียดอ่อน ในทุกระดับ การเฝ้าระวังไม่เพียงแต่จะได้ ข้อมูลหรือหลักฐานเพื่อนำมาใช้ประกอบแล้ว การเฝ้าระวังความขัดแย้งพิจารณาไปควบคู่กับตัวชี้วัด มีประเด็น สำคัญ (Goldwyn & Chigas, 2013) ดังนี้

- การเฝ้าระวังและการประเมินความขัดแย้ง
- การเฝ้าระวังและการประเมิน ไม่ว่าจะ เป็นกระบวนการในการลดผลกระทบเชิงลบต่อความ ขัดแย้ง บริบท และหน้าที่
- การติดตามและการประเมินผลของความขัดแย้งต่อการแทรกแซง
- การติดตามและการประเมินผลของการแทรกแซงความขัดแย้ง

3) ในฐานะสถาบันที่เชี่ยวชาญด้านความขัดแย้ง สถาบันพระปกเกล้ายังสามารถใช้ฐานข้อมูลสำหรับแจ้งเตือน (warning system) ให้กับสังคมไทยและเสนอแนะแนวทางเบื้องต้นเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งสำหรับคนไทยและชาวต่างชาติ สามารถปรับใช้รูปแบบการแจ้งเตือนจาก Website ของประเทศออสเตรเลียชื่อ smartraveller.go.au ในเว็บไซต์นี้รัฐบาลออสเตรเลียใช้สี 4 สี คือ แดง ส้ม เหลือง และเขียว เพื่อให้ง่ายต่อการรับรู้และการทำความเข้าใจสำหรับประชาชนทั่วไปในวงกว้าง และสามารถให้ข้อเสนอในพื้นที่ต่าง ๆ ข้อมูลสถานการณ์และการคอยเฝ้าระวังสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดฝัน สถาบันพระปกเกล้ายังสามารถปรับข้อมูลให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน พร้อมมีคำแนะนำและข้อมูลเบื้องต้นให้ทราบ สำหรับ สีเขียว เหลือง ส้ม แดง แสดงถึงระดับความรุนแรงประกอบกับตัวเลข ตั้งแต่ระดับที่ 1-4 (1 คือ ปลอดภัย จนถึง 4 อันตราย)

สีที่ใช้แสดงถึงอันตรายโดยใช้สี 4 สี พร้อมบอกระดับอันตราย ดังนี้

ระดับที่ 4 ใช้ สีแดง หมายถึง ไม่อนุญาตให้เดินทาง (Do not travel) หรือหากเลือกการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินในระดับร้ายแรง จนถึงระบบประกันชีวิตที่ทำได้

ระดับที่ 3 ใช้ สีส้ม หมายถึง อนุญาตให้เดินทางไปยังพื้นที่ดังกล่าว แต่จะต้องมีความระมัดระวังในระดับสูง หรือพิจารณาให้หลีกเลี่ยงการเดินทาง (Reconsider your need to travel) ในพื้นที่ดังกล่าว อาจจะ มีปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้าย การลักพาตัว อาชญากรรม การเกิดเหตุประท้วง และโรคระบาด

ระดับที่ 2 ใช้ สีเหลือง หมายถึง อนุญาตให้เดินทาง แต่จะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ (Exercise a high degree of caution) โดยแนะนำให้ศึกษาหาข้อมูลด้วยตัวเอง อาจจะมีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั่วไป มีสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงต่ออันตราย

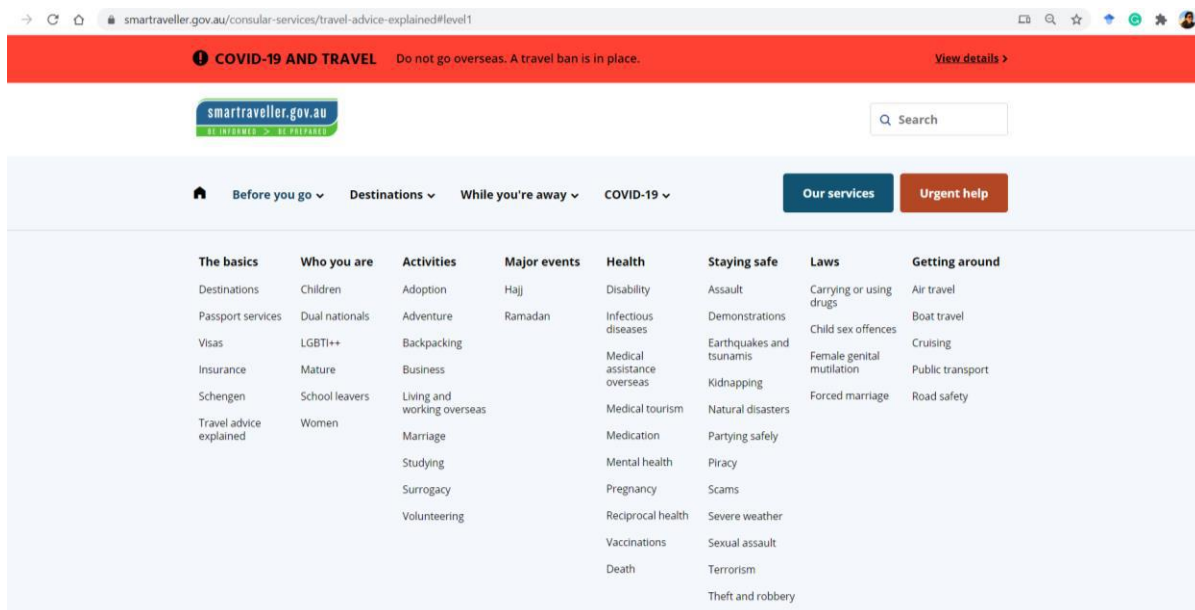
ระดับที่ 1 ใช้ สีเขียว หมายถึง อนุญาตให้เดินทางและให้เฝ้าระวังความปลอดภัยแบบปกติ (Exercise normal safety precautions) โดยจะต้องเฝ้าระวังจากการหาข้อมูลตามสื่อและช่องทางอื่น ๆ

The screenshot shows the smartraveller.gov.au website. At the top, a red banner contains the text: "COVID-19 AND TRAVEL Do not go overseas. A travel ban is in place. View details >". Below this is the website logo and a search bar. A navigation menu includes "Before you go", "Destinations", "While you're away", and "COVID-19". A sidebar menu on the left lists various services, with "Travel advice explained" selected and highlighted in blue. The main content area is titled "Travel advice explained" and features a sub-section "COVID-19: Travel advice vs Travel bans" with a "Travel advice" heading and a list of bullet points: "Advice on the risks you may face overseas" and "Managed by the Smartraveller team at the Department of Foreign Affairs and Trade".

ภาพที่ 1 แสดงสีแดงและข้อความเตือนห้ามเดินทางเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19

ที่มา: Smartraveller.go.au. (2020). สืบค้นจาก <https://www.smartraveller.gov.au/consular-services/travel-advice-explained#level1>. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563

สรุป สถาบันพระปกเกล้าสามารถใช้สีแดง ส้ม เหลือง และเขียว รวมถึงการบอกระดับ 1-4 ในความหมายของความขัดแย้งรุนแรงและการเฝ้าระวังสถานการณ์อันตรายร้ายแรง เพื่อเตือนให้ประชาชนได้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้ฐานข้อมูลจากแผนที่ความขัดแย้ง สถาบันพระปกเกล้าควรมีคำแนะนำในเบื้องต้นสำหรับ ผู้ที่ต้องการค้นหาข้อมูลด้วยตนเองเพิ่มเติมโดยปรับใช้จากเว็บไซต์ Smartravellers.gov.au ที่เหมาะสมกับอายุ เช่น เด็ก ผู้หญิง ประเด็นเพศสภาพ ได้แก่ ผู้หญิง LGBTQ+ สถานะ เช่น นักเรียน นักศึกษา อาสาสมัคร คนทำงานต่างถิ่น ประเภทของกิจกรรม สุขภาพ คำแนะนำในการใช้ชีวิตให้ปลอดภัย กฎหมาย หรือประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 2 ประเภทข้อแนะนำที่เหมาะสมกับผู้ใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์ Smartraveller.gov.au

ที่มา: Smartraveller.gov.au. (2020). สืบค้นจาก <https://www.smartraveller.gov.au/consular-services/travel-advice-explained#level1>. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563

ความทันสมัยของแผนที่ความขัดแย้ง สามารถพัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัยได้อย่างสม่ำเสมอ โดยสามารถสร้างระบบการแก้ไขข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูลในหลายระดับ เช่น การสร้างระบบการลงทะเบียนจากผู้เชี่ยวชาญในสาขารัฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เพื่อให้ช่วยเติมเต็มข้อมูลจากสาขาที่ชำนาญ เนื่องจากสถาบันพระปกเกล้ามีเครือข่ายที่เป็นผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ มากมาย สามารถนำทรัพยากรบุคคลและสถาบันเหล่านี้มาช่วยพัฒนาฐานข้อมูลแผนที่ความขัดแย้ง ทั้งนี้ ข้อมูลยังควรเปิดให้สำหรับคนทั่วไปได้เข้ามาแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจจะต้องมีการกลั่นกรองความเหมาะสม หรือ การแจ้งให้ผู้อ่านรับทราบระดับความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ

สถาบันพระปกเกล้าสามารถเพิ่มตัวชี้วัดอื่น ๆ และเพิ่มนิยามได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น เช่น ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา มีปรากฏการณ์ที่เรียกว่า แฟลชม็อบ (flash mob หรือ flashmob) คือ ม็อบที่ คนจำนวนหนึ่งออกมารวมตัวกันในที่สาธารณะอย่างฉับพลัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการบางอย่าง ในต่างประเทศเริ่มเมื่อปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) โดยบรรณาธิการอาวุโสของนิตยสาร Harper's ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นคนแรกที่ใช้คำว่า แฟลชม็อบ เป็นเทคนิคทางการตลาดรูปแบบหนึ่งที่ให้คนที่ได้รับอีเมลมา ชุมนุมและตอบคำถามเดียวกัน จากนั้นก็แยกย้ายกลับกันไป (workpointtoday, 2562) ภาษาไทยใช้ทับศัพท์ว่า แฟลชม็อบ หรือใช้ภาษาไทยกำกับว่า ม็อบฉับพลัน ในประเทศไทยเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อเย็นวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2563 นำโดย นายธนธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ที่บริเวณสกายวอล์ก แยกปทุมวัน ณ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 แฟลชม็อบได้สร้างปรากฏการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบใหม่ ตั้งแต่พื้นที่ทางกายภาพ จำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุม ประเด็นการเคลื่อนไหว และสถานการณ์ความรุนแรง

การพัฒนา Mobile Application

ข้อเสนอประเด็นสุดท้ายคือ ให้สถาบันพระปกเกล้าพัฒนา Mobile Application เป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับตอบสนองทุกคุณลักษณะที่ต้องการ เพื่อให้ผู้ใช้/ผู้สร้าง เข้าถึงและพัฒนาข้อมูลให้ทันสมัย เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในมิติต่าง ๆ ทั้งในชีวิตประจำวันและความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม ทำให้มีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลายและเพิ่มมากขึ้น สร้างพื้นที่ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง คู่ขัดแย้งต่าง ๆ และนักสร้างสันติภาพ ทั้งยังเปิดพื้นที่ให้เกิดชุมชนออนไลน์ สร้างผลกระทบ พัฒนาความรู้ด้านความขัดแย้ง เชื่อมต่อข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ สร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาข้อมูลให้ทันสมัย ทั้งนี้อิทธิพลของ Mobile Application ยังจะส่งผลกระทบต่อสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น ครอบครัว การศึกษา เศรษฐกิจ (ฉัญฉัช วิภัติภูมิประเทศ, 2019)

บทที่ 3

ข้อมูลเหตุการณ์

ในบทที่ 3 ข้อมูลที่สถาบันพระปกเกล้าควรนำเสนอในแผนที่ความขัดแย้ง 5 มิติ คือ มิติทรัพยากรธรรมชาติ มิติการเมือง มิติเศรษฐกิจ มิติศาสตร์และชาติพันธุ์ และมิติอื่น ๆ โดยแบ่งตามภูมิภาคต่าง ๆ ดังนี้ คือภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก

ผู้วิจัยเสนอให้สถาบันพระปกเกล้าพัฒนาแผนที่ความขัดแย้ง ควบคู่ไปกับการสร้างประสบการณ์ การศึกษาและการสร้างสันติภาพผ่านกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้มีบทความวิจัยที่ช่วยสนับสนุนข้อเสนอ ดังกล่าว 2 ชิ้น คือ 1) ข้อมูลเชิงลึกจากการศึกษาและการสร้างสันติภาพด้านสิ่งแวดล้อม 3 โครงการที่ได้ดำเนินการระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ (Education and Environmental Peacebuilding: Insights from Three Projects in Israel and Palestine) เขียนโดย Tobias Ide และ Amit Tubi (2019) และ 2) ด้านมืดของการสร้างสันติภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม (The dark side of environmental peacebuilding, 2019) เขียนโดย Tobias Ide

สำหรับ ข้อมูลเชิงลึกจากการศึกษาและการสร้างสันติภาพด้านสิ่งแวดล้อม 3 โครงการที่ได้ดำเนินการระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ (Ide, 2019) มีข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้ คือ กระบวนการสร้างความไว้วางใจ และความเข้าใจเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและการเพาะปลูกจะนำไปสู่การไว้วางใจซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่าจะต้องเผชิญหน้ากับปัญหาสำคัญหลายประการ โดยส่วนใหญ่เป็นประเด็นปัญหาความตึงเครียดทางสถานการณ์การเมืองและการต่อต้านจากในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น การควบคุมการเคลื่อนย้ายในพื้นที่บางแห่ง ที่กำหนดโดยชาวอิสราเอลต่อชาวปาเลสไตน์ แต่ผลการวิจัยได้สรุปออกมาแล้วว่า กิจกรรมด้าน การศึกษา และการเรียนรู้ มีความเป็นไปได้ที่จะสร้างสันติภาพผ่านกระบวนการเรียนรู้และการสร้างความร่วมมือผ่านประเด็นการศึกษาสิ่งแวดล้อม

Tobias Ide และ Amit Tubi (2019) กล่าวว่า กิจกรรมการสร้างสันติภาพผ่านกระบวนการการเรียนรู้ในบริบทของสิ่งแวดล้อมมีความเป็นไปได้โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น หรือ การสร้างสันติภาพในทุก ๆ วันสามารถทำให้เกิดขึ้นได้โดยผ่านกลไกหลัก 4 ส่วน คือ 1) การเปิดพื้นที่ให้มีการถกเถียง 2) การสร้างสันติภาพ 3) การศึกษา และ 4) ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม แต่ข้อจำกัดของกระบวนการนี้คือ กิจกรรมเหล่านี้ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเคลื่อนไหวด้านสันติภาพในรูปแบบอย่างเป็นทางการได้ระดับที่น้อย และจำกัด แต่อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญของการสร้างแผนที่ความขัดแย้ง คือ การค้นหาพื้นที่การสร้าง ความไว้วางใจและการสร้างความเข้าใจคือหัวใจสำคัญยิ่งในการสร้างแผนที่ความขัดแย้ง

มติทรัพยากรธรรมชาติ

ภาคใต้

1. ลำพะยา เมือง จ.ยะลา
2. ท่อก๊าซ และโรงไฟฟ้าจะนะ
3. โรงไฟฟ้าถ่านหิน เทพา
4. เมืองต้นแบบอุตสาหกรรม จะนะ สงขลา
5. ชุดลอกอ่าวปัตตานี
6. เชื้อนสายบุรี
7. มาบตาพุด ระยอง
8. เตาเผาขยะเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี
9. เตาเผาขยะภูเก็ต จ.ภูเก็ต
10. ทะเลสาบสงขลาเน่า
11. พืชสารหนูที่ร้อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช
12. แหล่งจุดเจาะน้ำมันกลางอ่าวไทย
13. แม่น้ำตาปีเน่า
14. โรงไฟฟ้าและโรงแยกก๊าซฯ ขนอม
15. น้ำท่วมนราธิวาส
16. อ่าวปัตตานี

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	ท่อก๊าซฯ ไทย-มาเลเซีย และโรงไฟฟ้าจะนะ
สถานที่	อ่าวไทยตอนล่าง, ลานหอยเสียบ ต.ตลิ่งชัน อ.จะนะ จ.สงขลา
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับชาติ
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	โครงการท่อก๊าซฯ ไทย-มาเลเซีย สร้างโดย บริษัท ปตท. กับ เปโตรนาส (บริษัทปิโตรเลียมแห่งชาติของมาเลเซีย) หรือ เจดีเอ (Malaysia-Thailand Joint Development Area: JDA) ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก <ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการนี้ตั้งแต่ต้น 2. ข้าราชการมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับบริษัท ปตท. 3. มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น เหตุการณ์สลายการชุมนุมกลุ่มชาวบ้านที่คัดค้าน เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2545

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>4. ประชาชนใช้สิทธิตามกฎหมายด้วยการยื่นหนังสือถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เช่น นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี การชุมนุม การจัดเวทีสาธารณะ</p> <p>5. การทำประชาพิจารณ์หลังเซ็นสัญญาก่อสร้าง</p> <p>6. โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ มีแผน/ถูกสร้างต่อเนื่อง เช่น โรงแยกก๊าซจะนะ โรงไฟฟ้าจะนะ นิคมอุตสาหกรรม</p>
<p>ความ เป็นมา</p>	<p>โครงการท่อก๊าซฯ เป็นผลสืบเนื่องจากการตกลงระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ตั้งแต่เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 เรื่องการแบ่งผลประโยชน์บนพื้นที่ชายแดนที่เหลื่อมล้ำกันในอ่าวไทย เรียกว่า Joint Development Area (JDA) โดยพล.อ. เกียรติศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีไทย และนายดาโต๊ะ ฮุสเซ็นออน นายกรัฐมนตรีมาเลเซียได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจร่วม (MOU) ที่จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบที่จะก่อตั้งองค์การร่วมไทย-มาเลเซีย (Malaysia-Thailand Joint Authority, MTJA) เพื่อดูแลการสำรวจและแสวงหาประโยชน์ร่วมกันบนพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนแห่งนี้ จากนั้นบริษัท ปตท.จำกัด และ บริษัท ปิโตรนาส จำกัด ได้ร่วมทุนในอัตราส่วน 50 : 50 เพื่อดำเนินการวางท่อส่งก๊าซฯ และโรงแยกก๊าซฯ ไทย-มาเลเซีย ในนามบริษัท 2 บริษัท คือบริษัท ทรานส์ ไทย-มาเลเซีย (ประเทศไทย) จำกัด มีทุนจดทะเบียนในประเทศไทย 11,333.6 ล้านบาท บริหารงานและดูแลทรัพย์สินส่วนที่อยู่ในประเทศไทย โดยตั้งอยู่เลขที่ 181 หมู่ 8 ต.ตลิ่งชัน อ.จะนะ จ. สงขลา 90130 ส่วนบริษัท ทรานส์ ไทย-มาเลเซีย (มาเลเซีย) มีทุนจดทะเบียนในประเทศมาเลเซีย 52.8 ล้านเหรียญริงกิต (ประมาณ 528 ล้านบาท) บริหารงานและดูแลทรัพย์สินส่วนที่อยู่ใน ประเทศมาเลเซียบริษัท ทั้งสองมีคณะกรรมการบริหารชุดเดียวกันโดย ปตท. และ เปโตรนาส จะผลัดกันดำรงตำแหน่ง, ประธานกรรมการ และผู้จัดการใหญ่ วาระละ 3 ปีซึ่งจะบริหารโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย-มาเลเซียตามลำดับ</p> <p>ในยุคที่นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีไทย และดร.มหาเธร์ โมฮัมหมัด เป็นนายกรัฐมนตรีประเทศมา ปี พ.ศ. 2541 โครงการท่อส่งก๊าซฯ เกิดขึ้น โดยลงนามข้อตกลงเบื้องต้นสัญญาซื้อขายก๊าซ JDA จากนายกรัฐมนตรีจากทั้ง 2 ประเทศที่อาคารอเนกประสงค์ ณ สวน พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ อ.เมือง จ.สงขลา ชาวบ้านเริ่มรู้ข่าวการก่อสร้างโครงการท่อก๊าซฯ ไทย-มาเลเซีย จากนั้นมีกระบวนการคัดค้านโครงการฯ ในหลากหลายรูปแบบ เช่น ปี พ.ศ. 2542 ชาวบ้านจาก อ.จะนะ จ.สงขลา เกือบ 500 คนถือป้ายต่อต้านโครงการและยื่นหนังสือคัดค้านรถขบวนของนายชวน ที่จะไปทำพิธีลงนามร่วมทุนระหว่าง ปตท. กับ ปิโตรนาส ที่ประเทศมาเลเซีย หลังจากนั้นเป็นต้นมา ชาวบ้านแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้าน มีการยื่นหนังสือประท้วงคัดค้านโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่เหตุตะลุมบอน การเข้าสลายม็อบชุมนุมหลายครั้ง นักวิชาการทั่วประเทศจำนวน 1,384 คน ร่วมกันแสดงจุดยืนคัดค้าน ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งข้อหาต่อแกนนำผู้ชุมนุมที่คัดค้านโครงการ และผู้ชุมนุมแจ้งความกลับต่อ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รมว.อุตสาหกรรม และ พล.อ.จรัล ในฐานะประธานกรรมการประชาพิจารณ์ ในข้อหาเป็นเจ้าของงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ร่วมกันทำร้ายประชาชน การทำประชาพิจารณ์ ชาวบ้านฝ่ายคัดค้านโครงการไม่เห็นด้วย โดยกล่าวว่า “หากจะทำประชาพิจารณ์ต้องรวม</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>โครงการทั้งหมดที่ใช้ก๊าซจากแหล่ง JDA เข้ามาด้วย” (MGROnline, 2017) ทุกครั้งที่ชาวบ้าน ฝ่ายคัดค้านโครงการฯ ประเด็นการทำประชาพิจารณ์ 2 ครั้ง ซึ่งแจ้งว่าเป็นการประชุมเรียกร้อย สิทธิตามรัฐธรรมนูญในขอบเขตของกฎหมาย ในขณะที่เจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุม</p>
<p>คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน</p>	<p>คู่ขัดแย้งหลัก คือ ชาวบ้าน (กลุ่มที่ประกอบธุรกิจนกเขาชวา) ชาวบ้าน จ.คลองเปี้ยะ อ.จะนะ (เจ้าของที่ดินบริเวณวางส่งท่อก๊าซ) กับข้าราชการ และเจ้าหน้าที่บริษัท ปตท. บริษัทปิโตรเลียมแห่งชาติ ประเทศมาเลเซีย เพราะผลการวิจัยจาก ม.อ.หาดใหญ่ คณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสรุปว่า แนวท่อก๊าซมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของนกเขาชวา และชาวบ้านเจ้าของที่ดินแนวท่อก๊าซไม่ได้ข้อมูลเพียงพอถึงผลกระทบจากการวางแนวท่อก๊าซ และมวลชนสัมพันธ์ของ ปตท. สร้างความแตกแยกให้ชาวบ้าน มีเหตุตะลุมบอนเมื่อวันที่ 29 ก.ค. 2543 ระหว่างผู้สนับสนุนและผู้คัดค้านโครงการ จากการทำประชาพิจารณ์โครงการฯ ครั้งที่ 1</p> <p>คู่ขัดแย้งรอง คือ กลุ่มหอการค้า สภาอุตสาหกรรมสงขลา ประธานชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เห็นด้วยกับการมีโครงการฯ</p> <p>คู่ขัดแย้งที่ 3 คือ นักวิชาการจำนวน 1,384 คน องค์กรภาคประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งในและนอกสงขลา ไม่เห็นด้วยกับการมีโครงการฯ</p>
<p>ผู้เกี่ยวข้อง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้าน (กลุ่มที่ประกอบธุรกิจนกเขาชวา) 2. ชาวบ้าน บ้านโคกสัก บ้านโนไร่ บ้านป่างาม บ้านสวนกง ในตำบลลิ้งชั้น อำเภอจะนะ จ.คลองเปี้ยะ อ.จะนะ ร่วมกับชาวบ้านอีก 4 อำเภอ ในสงขลา 3. ข้าราชการ 4. คณะกรรมการ บริษัท ปตท. 5. คณะกรรมการ บริษัทปิโตรเลียมแห่งชาติ ประเทศมาเลเซีย 6. พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีไทย 7. นายดาโต๊ะ ฮุสเซ็นออน นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย 8. นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีประเทศไทย 9. ดร.มหาเธร์ โมฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีประเทศมาเลเซีย 10. บริษัททีเอ็ม คอนซัลติ้ง เอ็นจิเนียร์ จำกัด 11. นักวิชาการจาก คณะการจัดสิ่งแวดล้อม ม.อ.หาดใหญ่ (10. และ 11. ปตท.ว่าจ้างเพื่อศึกษาและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (EIA) 12. สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) 13. บริษัทเอเชียเอ็นจิเนียร์ริง คอนซัลแตนท์ จำกัด (สัญชาติไทย) และบริษัทวิลเบอร์ สมิต แอสโซซิเอตส์ จำกัด 14. ชาวบ้านจาก อ.สะเดา อ.หาดใหญ่ อ.นาหม่อม อ.จะนะ จ.สงขลา 15. ชาวบ้านปากบาง ต. สะกอม อ. จะนะ จ. สงขลา ร่วมกับ อบต. สะกอม 16. กลุ่มนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่และกลุ่มศึกษากาใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน สงขลา

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>17. นักศึกษา</p> <p>18. นายบรรจง นะแส ที่ปรึกษาสมาคมรักษ์ทะเลไทย</p> <p>19. องค์กรพัฒนาเอกชน</p> <p>20. พล.อ.จรัล กุลละวณิชย์ อดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ประธาน และ คณะกรรมการประชาสัมพันธ์ 10 คน แต่งตั้งโดย กระทรวงอุตสาหกรรม</p> <p>21. กระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกองทัพภาคที่ 4 และผู้แทนสำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.)</p> <p>22. นายพนัส ทัศนียานนท์ ประธานกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา</p> <p>23. ประธานหอการค้า จังหวัดสงขลา</p> <p>24. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม</p> <p>25. นายสุโข อุบลทิพย์ รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม(สผ.)</p> <p>26. พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี</p> <p>27. พล.ต.อ.สันต์ ศรุตานนท์ ผบ.ตร.</p> <p>28. พล.ต.ต.สันฐาน ชยนนท์ ผบก.ภ.จว.สงขลา</p> <p>29. สำนักนายกรัฐมนตรี</p> <p>30. นักวิชาการจำนวน 1,384 คน จากหลากหลายสถาบัน</p> <p>31. ศาลปกครองสงขลา</p> <p>32. เครือข่ายพลเมืองสงขลา</p> <p>33. ทหารและแม่ทัพภาคที่ 4</p> <p>34. กลุ่มรักษ์ทะเลสงขลา</p> <p>35. สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) และสหพันธ์นักศึกษาทักษิณ</p> <p>36. นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน</p> <p>37. นายอภิสิทธิ์ รุจิเกียรติ์กำจร ประธานกรรมการผู้จัดการใหญ่กลุ่มธุรกิจก๊าซธรรมชาติ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)</p> <p>38. นายประเสริฐ บุญสัมพันธ์ รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ ปตท.</p> <p>39. นายสะกรีธา มะหวังเอียด แกนนำจะนะ (ถูกจับคนแรก)</p> <p>40. นายนายสาตี หมะประสิทธิ์ ผู้ใหญ่ (ถูกจับคนที่สอง)</p> <p>41. นางมลียะ หิมมูเต็น (ถูกจับคนที่สาม)</p> <p>42. เครือข่ายคัดค้านฯ ชาวบ้านบ้านกรูด และบ่อนอก จ. ประจวบคีรีขันธ์</p> <p>43. นายเพิ่มศักดิ์ ชีวาวัฒนานนท์ ผู้จัดการใหญ่บริษัทบริษัท ทีทีเอ็ม</p> <p>44. นายสนธยา คุณปลื้ม รมว.วิทยาศาสตร์ฯ</p> <p>45. สมาชิกวุฒิสภา 163 คน นำโดย นายคำณวน เหมาะประสิทธิ์ ส.ว. อุดรดิตต์ ประธาน คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพลังงาน</p> <p>46. ศ. เสน่ห์ จามริก และคุณหญิงอัมพร มีสุข คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p> <p>47. น.พ. พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เลขาธิการนายกรัฐมนตรี</p> <p>48. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	49. มหาวิทยาลัยบูรพา 50. ม.ล. วิทยาลัย บัณฑิตพันธุ์ กรรมการผู้ชำนาญการฯ
ระยะเวลา	2541- 16 ธันวาคม พ.ศ. 2562
สถานะ	ท่อก๊าซสร้างได้ ศาลฎีกา พิพากษาอื่น “ยกฟ้อง” ข้อกล่าวหา พล.ต.อ.สันต์กับพวกรวม 38 คน ใช้ความรุนแรงต่อประชาชนที่ถูกสลายการชุมนุม
ระดับความรุนแรง	ระดับมาก มีการปะทะและมีผู้บาดเจ็บด้านร่างกาย มีการฟ้องร้องจากเหตุการณ์ทำร้ายร่างกาย แต่ยังไม่มีการประเมินผลกระทบด้านจิตใจ
วิธีการแก้ไข	<ol style="list-style-type: none"> ศาลปกครองสงขลาพิพากษาให้ สตช. ชดใช้ค่าเสียหายต่อผู้ชุมนุมรวมกัน 100,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี ต้องเปิดให้ชาวบ้านได้มีกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่แรกเริ่มในการพัฒนาโครงการ การทำประชาพิจารณ์ต้องมีความโปร่งใส และทำก่อนโครงการเริ่มต้น ตัวแทนจากชาวบ้านทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายสนับสนุนและคัดค้าน ควรมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความเห็น โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่กลาง ตัวแทนจากทุกภาคส่วนจะต้องมีกระบวนการรับฟังข้อกังวลใจของชาวบ้านผู้ที่ได้รับผลกระทบ (ทางตรง/ทางอ้อม) ภาครัฐควรทำงานกับนักมานุษยวิทยาและนักสังคมวิทยาเพื่อศึกษาปัญหาและนำเสนอเพื่อการแก้ไขไปใช้ทำโครงการพัฒนา <p>ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดย ศ.เสนห์ จามริก และคุณหญิงอัมพร มีสุข</p> <ol style="list-style-type: none"> เห็นควรให้รัฐบาลทบทวนการดำเนินโครงการทั้งสามและให้มีมาตรการปกป้องและขจัดความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินโครงการโดยทันที เห็นควรให้รัฐบาลเร่งรัดการออกกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามรัฐธรรมนูญมาตรา 59 และกฎหมายเกี่ยวกับองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิชุมชน และสิทธิในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 46 และ 56 ทั้งนี้การร่างกฎหมายดังกล่าวต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และมีหลักการพื้นฐานคือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมกำหนดทั้งกระบวนการและองค์ประกอบของการประชาพิจารณ์ และต้องมีการจัดตั้งองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยให้เพิ่มบทบาทของประชาชนในการร่วมกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบ ฯลฯ เห็นควรให้รัฐบาลเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาภูมิภาคและนโยบายรายสาขาที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงสถานะปัจจุบันของโครงการเหล่านั้น รัฐบาลต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ด้วยการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยไม่อ้างว่ายังมีได้มีกฎหมายบัญญัติไว้
ที่มาของข้อมูล	<p>[1] มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). ท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซฯ และโรงไฟฟ้าจะนะ. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/6</p> <p>[2] Manager Online. (2562). 17 ปี “เหตุสลายมือบ่อก๊าซไทย-มาเลย์” ปิดทุกคดี-เปิดทางผู้สู... ชัยชนะประชาชน!. สืบค้นจาก https://mgronline.com/south/detail/9620000121498</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>[3] www.Geocities.ws. (ม.ป.ป.). ลำดับเหตุการณ์โดยย่อ โครงการท่อก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซฯ ไทย-มาเลเซียและการคัดค้าน. สืบค้นจาก http://www.geocities.ws/jdaobservers/chronology.html</p> <p>[4] บริษัท ทรานส์ ไทย-มาเลเซีย (ประเทศไทย) จำกัด. (2013). ข้อมูลทั่วไป. สืบค้นจาก https://www.ttm-jda.com/content/overview.</p> <p>[5] การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2017). ต่อคำ นายสุโข อุบลทิพย์ รองเลขาธิการ สผ. ชี้แจงกลุ่มแกนนำที่ยื่นหนังสือขอให้ยกเลิก EHA โรงไฟฟ้าเทพา. สืบค้นจาก https://www.egat.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2143:art-20170921-01&catid=49&Itemid=251</p> <p>[6] คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อมวุฒิสภา. (2544). รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมวุฒิสภา เรื่อง โครงการก่อสร้างท่อก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย และโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย ส่วนที่ 1. สืบค้นจาก https://www.senate.go.th/document/Ext2191/2191694_0002.PDF</p> <p>[7] สถาบันนโยบายศึกษา. (2019). พฤศจิกายน 2545: นักวิชาการลงชื่อคัดค้านท่อก๊าซ. สืบค้นจาก http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1049015973.news</p> <p>[8] สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2555). โครงการ ท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซ ไทย มาเลเซีย. สืบค้นจาก https://www.healthstation.in.th/action/viewvideo/1789/</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	อ่างเก็บน้ำลำพะยา จังหวัดยะลา
สถานที่	ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ท้องถิ่น
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	กรมชลประทานดำเนินการจัดสร้างโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ทับพื้นที่เกษตรและสุสานเก่าแก่ ของชุมชน
ความ เป็นมา	การคัดค้านโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยาของกรมชลประทาน ในพื้นที่ลำพะยา จังหวัด ยะลา ส่งผลกระทบต่อชุมชนดั้งเดิมทำให้ต้องอพยพไปอยู่ที่อื่น นอกจากนี้โครงการฯ ยังสร้างทับ พื้นที่สุสานชาวจีน รวมทั้งพื้นที่การเกษตร ประมาณ 1,000 ไร่ ที่มีเจ้าของอยู่ 15 ครอบครัว

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยาใช้งบประมาณ 1,000 ล้านบาท ชาวบ้านดำเนินการร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เนื่องจากได้รับผลกระทบต่อน้ำที่เกษตรที่มีความอุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากมีสุสานบรรพบุรุษของชาวจีน ชาวบ้านที่คัดค้านโครงการฯ ให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า บริเวณแห่งนี้เป็นที่ร่วมกันระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธ กลุ่มชาติพันธุ์จีนและมลายู จึงทำให้ไม่มีความขัดแย้งอันเนื่องมาจากสถานการณ์ความไม่สงบ</p> <p>ภายหลัง</p> <p>เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2563 จังหวัดยะลาแจ้งกับชาวบ้านในพื้นที่ว่า เตรียมจะมอบเงินชดเชยเพื่อเวนคืนที่ดิน โดยอ้างภาวะการขาดแคลนน้ำและประโยชน์พื้นที่ใช้สอยสำหรับการเกษตรมีมูลค่าไม่มากเนื่องจากมีการปลูกเพียง สับปะรด มะนาว พริก แต่ชาวบ้านแจ้งข้อมูลอีกชุดหนึ่งว่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เกษตรขนาดใหญ่ เช่น สวนผลไม้ ยางพารา และมีฝายทดน้ำ 2 แห่ง ถึงแม้ประสิทธิภาพในการจัดการน้ำไม่ดี แต่ก็พอใช้ได้ ฝายที่มีอยู่เดิม มี 2 ฝาย คือ 1) ฝายทดน้ำที่สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2472 เกิดขึ้นในเวลาทำเหมืองดีบุกช่วงทศวรรษที่ 1920 – 1930 (พ.ศ. 2463-2473) โดยชาวต่างชาติ ระยะแรกเป็นของบริษัท The Pattani Tin Ltd. จดทะเบียนในปี พ.ศ. 1926 ได้ขายกิจการให้แก่บริษัท the Pattani Consolidated Alluvial Tin Ltd. จดทะเบียนที่ลอนดอน สหราชอาณาจักร ครอบคลุมพื้นที่ทำเหมือง 1,195 เอเคอร์ แบ่งเป็นเหมืองบนที่เป็นเหมืองฉืด และเหมืองล่างเป็นเรือขุด ครั้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 อุบัติขึ้นทำให้เหมืองแห่งนี้ต้องหยุดดำเนินการ คงเหลือเหมืองบนที่ดำเนินการต่อมาโดยบริษัทคนไทย จาก จ.ภูเก็ต และเลิกดำเนินการไปเมื่อประมาณ 40 ปีที่ผ่านมา และ 2) ฝายทดน้ำลำพะยา ที่ปัจจุบันมีสภาพทรุดโทรมและตื้นเขิน โครงการฯ อ่างเก็บน้ำลำพะยา มาจากการที่พระไพศาลคุณากร จึงขอพระราชทานจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ขณะดำรงพระยศเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณสยามมกุฎราชกุมาร เมื่อปี พ.ศ. 2547</p> <p>ชาวบ้านรายงาน ว่า เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2560 เจ้าหน้าที่จากกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร คือ พ.ต.ท.ไชยรงค์ ชำนาญจิ มาเกลี้ยกล่อมให้ยอมยกที่ดินเพื่อทำโครงการอ่างเก็บน้ำ โดยอ้างถึงการทำดีถวายในหลวงก่อนถึงวันพระราชทานเพลิงศพ แต่ถึงลุนัน (ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ) กล่าวว่า ถึงแม้ว่ารักในหลวงมากแค่ไหนก็ตาม แต่อยากจะทำฝายที่ที่ดินสำหรับเลี้ยงปากท้องของครอบครัวและลูกหลาน เนื่องจากในพื้นที่เผชิญกับสถานการณ์ความไม่สงบ เผชิญกับความยากลำบากในการทำมาหากินโดยเฉพาะในชุมชนนับถือศาสนาพุทธ และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์จีน แต่ชุมชนแห่งนี้ไม่เคยประสบปัญหาความยากลำบากในการทำมาหากิน เนื่องจากบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมาชาวบ้านได้ดำเนินการร้องเรียนต่อโครงการอ่างเก็บน้ำด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบ เช่น การถวายฎีกาผ่านสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการพระราชดำริ (ทำหน้าที่รังวัดที่ดิน) การยื่นหนังสือถึงจังหวัดยะลา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน กรมชลประทาน และอดีต ส.ส.พรรคอนาคตใหม่ พรรณิการ์ วานิช</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>ในขณะที่นายอนุชิต ตระกูลมุกดา ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา นายก้องสกุล จันทราช นายอำเภอเมืองยะลา และคณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน โครงการอ่างเก็บน้ำลำพะยา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จัดทำเวทีชี้แจงโครงการฯ ให้กับชาวบ้าน ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ หมู่ 4 ตำบลลำพะยา จังหวัดยะลา โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อชดเชยตามความจำเป็น และเพื่อคำนวณราคาทดแทนทรัพย์สิน และเชิญชาวบ้านที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่การเวนคืนอ่างเก็บน้ำ ได้แก่ ชาวบ้านตำบลพร่อน และตำบลใหม่ เข้าร่วม แต่เนื่องจากชาวบ้านจากชุมชนเหล่านี้จะได้รับประโยชน์เมื่ออ่างเก็บน้ำก่อสร้างเสร็จ เนื่องจากอยู่ปลายน้ำ เช่น การป้องกันน้ำท่วม และได้ใช้น้ำสำหรับการทำการเกษตร จึงเห็นด้วยกับการดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำลำพะยา</p> <p>การทำประชาพิจารณ์โครงการอ่างเก็บน้ำลำพะยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินการแล้ว โดย กรมชลประทานได้ว่าจ้างมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (มอ.ปัตตานี) หมู่บ้านละ 1 วันระหว่างวันที่ 6-14 พฤศจิกายน 2549 จำนวนผู้ร่วม 7 เวทีประชาพิจารณ์ มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 60 กว่าคน มีคนเห็นด้วยให้สร้างเขื่อนกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่ผู้ไม่เห็นด้วยมี 20 กว่าเปอร์เซ็นต์</p> <p>ชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการฯ ได้ดำเนินการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (กสม.) เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2548 และ กสม.ออกรายงานผลตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเสนอต่อกรมชลประทาน ดังนี้ 1.ให้ยกเลิกโครงการอ่างเก็บน้ำและคลองส่งน้ำลำพะยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้ 2.ให้กรมชลประทาน ดูแล รักษา ฝายดั้งเดิมทั้ง 2 แห่งที่อยู่ใน ต.ลำพะยา อ.เมือง จ.ยะลา ให้อยู่ในสภาพใช้ประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ให้เริ่มดำเนินการภายในระยะเวลา 180 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับรายงาน แต่รายงานดังกล่าวไม่ส่งผลใด ๆ เนื่องจาก พ.ศ. 2561 กรมชลประทานยังสามารถดำเนินการสร้างได้</p>
คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน	ชาวบ้านในพื้นที่กับกรมชลประทาน
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้านลำพะยา จังหวัดยะลา <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ยายจู้ หรือ นางกัลยา ไชยรัตน์ เจ้าของสวนยาง สวนผลไม้ (เงาะ ทุเรียน) 1.2 ลุงนันต์ หรือ นายอนันต์ นิลรัตน์ ชาวจีนเจ้าของสวนและลูกหลานของสุสานบรรพบุรุษ อายุเก่าแก่กว่า 100 ปี 1.3 ชาวบ้านที่มีเอกสารสิทธิที่ดินจำนวน 15 ราย 2. กรมชลประทาน 3. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการพระราชดำริ 4. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	5. ละม้าย มานะการ องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ 6. เกื้อ ฤทธิบูรณ์ อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (มอ.ปัตตานี) 7. นายอนุชิต ตระกูลมุกตา ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา 8. นายก้องสกุล จันทราช นายอำเภอเมืองยะลา 9. คณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำลำพะยา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 10. พ.ต.ท.ไชยงค์ ชำนาญจิ เจ้าหน้าที่ยกจากกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร 11. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร 12. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ระยะเวลา	พ.ศ. 2560 – ปัจจุบัน
สถานะ	อยู่ในช่วงการประท้วงและร้องเรียนจากชาวบ้าน ในขณะที่หน่วยงานรัฐเร่งทำเวทีและเจ้าหน้าที่ทหารไปเจรจากับชาวบ้านที่คัดค้านโครงการเพื่อเสนอการชดเชยเวนคืนที่ดิน
ระดับความรุนแรง	ระดับน้อย ยังไม่มีการปะทะและทำร้ายร่างกาย แต่มีผลกระทบทางด้านจิตใจและยังไม่ได้ทำการประเมิณ
วิธีการแก้ไข	1. ต้องจัดทำการศึกษาผลกระทบของโครงการอ่างเก็บน้ำต่อสภาพสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต รวมทั้งผลกระทบด้านสถานการณ์ความไม่สงบต่อชาวบ้านในพื้นที่ 2. โครงการพระราชดำริที่ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านสามารถยกเลิกได้ถ้าส่งผลกระทบต่อชาวบ้านและชุมชนเจ้าของที่ดิน
ที่มาของข้อมูล	[1] Thai PBS. (2561). <u>ค้ำอ่างเก็บน้ำลำพะยา (ผ่า) ชุมชน. สืบค้นจาก https://news.thaipbs.or.th/content/274328</u> [2] Thai PBS News. (2018). <u>ชาวบ้านค้านสร้างอ่างเก็บน้ำผ่านชุมชน จ.ยะลา. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=vrwHpHiync0</u> [3] ข่าวช่อง 8. (2018). <u>ร้องกรรมการสิทธิฯ ค้านสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยา จ.ยะลา - อ่างเก็บน้ำเหมืองตะกั่ว จ.พัทลุง. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=E0YpMI8RuDg</u> [4] NBT YALA. (2018). <u>NBT Yala - NBT News ผู้ว่ายะลา ลงพื้นที่ ชี้แจง โครงการอ่างเก็บน้ำลำพะยา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=A7L6YLRXADw</u> [5] ปรัชญาเกียรติ ว่าโธ๊ะ. (2018). <u>เขื่อนลำพะยาเพื่อการพัฒนา ในวิบากกรรมของ “ลุงนัน” และ ชุมชน. สืบค้นจาก https://media-selatan.com/article/view/82</u>

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	เตาเผาขยะ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สถานที่	ตำบลมะเร็ด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับประเทศ
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	การกำจัดขยะในเกาะสมุยโดยการสร้างเตาเผาขยะของเทศบาลท่ามกลางเสียงคัดค้านจากกลุ่มเอ็นจีโอ กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมูลนิธิบูรณะนิเวศ เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลกระทบของประชาชนที่มาจากสารพิษ “ไดออกซิน” และมลพิษอื่น ๆ บนเกาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย ชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณเตาเผาขยะปิดกั้นทางเข้า-ออก ไม่ให้รถขยะของเทศบาลเมืองสมุยแล่นผ่าน
ความ เป็นมา	<p>เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 เกาะสมุยได้เปิดดำเนินการเตาเผาขยะ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างจากกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทยจำนวน 501 ล้านบาท คาดการณ์ว่าจะได้รับประโยชน์อย่างน้อย 2 ประการ คือ 1) สามารถกำจัดขยะได้จำนวน 140 ตันต่อวัน และ 2) นำความร้อนมาผลิตกระแสไฟฟ้า ณ ช่วงเวลานั้นเทศบาลเกาะสมุยคิดว่าไม่มีวิธีในการจัดการกับขยะที่ตีพอ นอกจากการสร้างเตาเผาขยะ เนื่องจากการคัดแยกขยะรีไซเคิลและทำขยะไปโอแก๊ส มีเฉพาะในต่างประเทศและยังไม่มีเทคโนโลยีในเช่นเดียวกันนี้ในเมืองไทย หรือการคัดแยกขยะแบบไม่เผาและทำเป็นแคปซูลในประเทศตุรกีซึ่งลงทุนไม่ต่ำกว่า 2,500 ล้านบาท (บันทึกการประชุมสภาเทศบาลนครเกาะสมุย, 2558) เตาเผาขยะได้ดำเนินการปีละ 140 วัน และได้รับเงินงบประมาณจากรัฐบาลปีละ 50 ล้านบาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 เตาเผาเกิดการชำรุดผนังเตาแตกและมีการซ่อมแซมหลายครั้ง จากการสำรวจของกรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และองค์กรพัฒนาเอกชน 4 ปีให้หลังการก่อสร้าง (พ.ศ. 2547) พบค่าไดออกซินสูงกว่ามาตรฐาน 6-200 เท่า ปี พ.ศ. 2542-2550 เกาะสมุยเริ่มขยายเป็นเขตเมือง รั้วนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ปีละ 900,000 คน ทำให้มีปริมาณขยะสดเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 8.5 ตันต่อปี เป็น 168 ตันต่อวัน จนไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการเผา เทศบาลนครเกาะสมุยได้จ้างบริษัทเมืองสะอาด จำกัด ให้จัดการขยะด้วยวิธีการฝังกลบ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้จึงบอกเลิกสัญญาและฟ้องร้องดำเนินคดี</p> <p>ประมาณปี พ.ศ. 2553 – 2554 เป็นต้นมาเกาะสมุยมีปัญหาเรื่องกำจัดขยะมูลฝอย แบ่งเป็น 5 ประเด็นสำคัญ คือ 1) ปัญหาการเสื่อมสภาพของเครื่องจักร เนื่องจากใช้ดำเนินการตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้เครื่องจักรเสื่อมสภาพและเสียมา 2 ปี จนทำให้เกิดการสะสมของขยะมูลฝอยจำนวนกว่า 15,000 ตัน (สำรวจเมื่อ 4 เมษายน พ.ศ. 2555) 2) ปัญหาสุขภาพอนามัยที่ไม่ถูกสุขลักษณะจากกองขยะมูลฝอยและปนเปื้อนสู่น้ำบาดาลในรัศมี 10 กิโลเมตรรอบโรงเผาขยะ การลักลอบปล่อยน้ำชะล้างขยะสู่คลองธรรมชาติ เช่น คลองมะเร็ดในช่วงเวลากลางคืน กระทบกับชุมชนในบริเวณใกล้เคียงจึงเกิดปัญหาการร้องเรียน 3) ปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวและการเจริญเติบโตของเมืองตามชื่อเสียงของเกาะสมุย 4) ปัญหาการขาดจิตสำนึกของประชาชนและสถานประกอบการ ที่ไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอย ทำให้ขยะมีความชื้น</p>

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	สูงเมื่อนำไปสู่เตาเผาขยะทำให้ประสิทธิภาพในการเผาผลาญ เครื่องจักรทำงานเกินกำลัง และเริ่มเสื่อมสภาพ ทำให้เกิดก๊าซไดออกซินส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม 5) การจัดการขยะขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนและนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย
คู่ขัดแย้ง หลักและ จุดยืน	ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษที่เกิดจากเตาเผาขยะไม่สมบูรณ์ และเทศบาลเกาะสมุย
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. เทศบาลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2. กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย 3. กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4. มูลนิธิบูรณะนิเวศ
ระยะเวลา	พ.ศ. 2542 – ปัจจุบัน
สถานะ	ปัญหาขยะและปัญหาสิ่งแวดล้อมยังมีอยู่ นโยบาย คสช. เตรียมเปิดทางให้มีการจัดการขยะโดยไม่ต้องทำ EIA
ระดับ ความ รุนแรง	ระดับน้อยเนื่องจากการไม่มีการทำร้ายร่างกายแต่มีการร้องเรียนจากชาวบ้านที่อยู่ในระแวกเตาเผาขยะจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ถ้าระดับความรุนแรงด้านสุขภาพจะมีหลายระดับ จากก๊าซไดออกซิน เป็นผลของการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ กระทบต่อสุขภาพในมนุษย์และสัตว์เนื่องจากละลายในไขมันได้ดี ทำให้เกิดโรคผิวหนังเกิดโรคผิวหนังที่เรียกว่า “Chloraone” คือมีผิวหนังขึ้นเป็นสิิวหัวดำ มีถุงสีน้ำตาลอมเหลืองของผิวหนังบริเวณหลังใบหู ขอบตา หลัง ไหล่ และบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ อาจมีขนขึ้นในบริเวณที่ปกติจะไม่มีขึ้น ผิวหนังมีสีเข้มขึ้น สีของเล็บเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เยื่อตาอักเสบและมีขี้ตา ส่วนพิษเรื้อรังทำให้น้ำหนักตัวลดลง เกิดความผิดปกติที่ตับ เซลล์ตับตาย และเกิดอาการโรคผิวหนังอักเสบ การเป็นสารก่อมะเร็ง ระบบประสาท ภูมิคุ้มกัน การสืบพันธุ์ ความผิดปกติในทารก
วิธีการ แก้ไข	<ol style="list-style-type: none"> 1) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเรื่องการจัดการขยะจากชุมชนในเกาะสมุย 2) ให้บริษัท SCG เข้ามาดำเนินการจัดการขยะ เนื่องจากคิดค่าดำเนินการถูกเพียง 580 บาท ต่อตัน (ขยะ 300,000 ตัน ใช้งบ 174 ล้านบาท) และเสนอแนวทางในการคัดแยกขยะที่เกาะ 3) เปิดเผยแพร่รายงานผลกระทบของก๊าซไดออกซินต่อประชาชน
ที่มาของ ข้อมูล	<p>[1]กรมควบคุมมลพิษ. (2561). มหันตภัยไดออกซิน. สืบค้นจาก https://bit.ly/30OoLpr</p> <p>[2]ศูนย์วิจัยและพัฒนาการป้องกันและจัดการภัยพิบัติ. (2012). พิษจากสารไดออกซิน (Dioxins). สืบค้นจาก https://bit.ly/2N5pOtz</p> <p>[3]ปณทริดา ไชยจิตร. (2556). รูปแบบการจัดการขยะชุมชนแบบบูรณาการสำหรับเทศบาลนครเกาะสมุยจังหวัด สุราษฎร์ธานี. (Doctoral dissertation, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย). สืบค้นจาก http://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/43805/1/5387511420.pdf</p> <p>[4] เทศบาลนครเกาะสมุย. (2558). บันทึกการประชุมสภาเทศบาลนครเกาะสมุยสมัยสามัญ ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2558. อังคารที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2558. ณ ห้องประชุม</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	สภาเทศบาลนครเกาะสมุย. สืบค้นจาก http://kohsamuicity.go.th/files/com_news_report/2017-06_2d383887d2b7a88.pdf [5] พลิกปมข่าว ThaiPBS. (2016). สืบค้นจาก https://www.facebook.com/plikpomKhao/posts/2062135744012585/

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	น้ำเน่าเสีย ณ ทะเลสาบสงขลา
สถานที่	ทะเลสาบสงขลา มีพื้นที่จำนวน 8,727 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขต 3 จังหวัด คือ จังหวัดพัทลุง, 12 อำเภอสงขลา, 2 อำเภอในนครศรีธรรมราช
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับประเทศ
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	โครงการพัฒนาของรัฐฯ และการฟื้นฟูทะเลสาบสงขลาถูกหักท้วงจากชาวบ้านและนักวิชาการ ให้เปิดรับฟังความคิดเห็นและหาข้อมูลเชิงลึกก่อนที่จะทำให้ระบบนิเวศสูญเสียไปอย่างถาวร
ความ เป็นมา	ทะเลสาบสงขลาเป็นทะเลสาบน้ำตื้น หรือ ลากูน (Lagoon) แห่งเดียวในประเทศไทยที่มีลักษณะ 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำกร่อย น้ำเค็ม (บริเวณใกล้กับปากอ่าวไทย) มีความยาว 80 กิโลเมตร และกว้าง 20-25 กิโลเมตร พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,046 ตร.กม. มีสภาพนิเวศวิทยาที่หลากหลายเพราะเกิดจากน้ำที่ไหลมาจากเทือกเขาบรรทัดและเทือกเขาสันกาลาศรีจากอำเภอสะเดา รวมทั้งน้ำจากลำคลอง 3 สาย คือ คลองนางเรียม คลองยวน และคลองบ้านกลาง และมีทางออกสู่ทะเลอ่าวไทย ทะเลสาบสงขลาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1. ทะเลน้อย 2. ทะเลสาบตอนบน (ทะเลหลวง) 3. ทะเลสาบตอนกลาง (ทะเลสาบ) 4. ทะเลสาบตอนล่าง (ทะเลสาบสงขลา) เป็นแหล่งประมงของชาวบ้านประมาณ 1.5 ล้านคน ที่อยู่รอบทะเลสาบเนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์มาก นอกจากการทำนาแล้ว ชาวบ้านมักตกโปงพาง ยอ เพื่อตกกุ้ง และแปรรูปทำกุ้งแห้ง กุ้งเสียบไม้ ข้าวเกรียบกุ้ง มันกุ้ง และกะปิ รอบ ๆ ทะเลสาบสงขลายังเป็นแหล่งของนกนางแอ่นสร้างรายได้ให้ชาวบ้านนำรังนกไปขาย ความสวยงามของธรรมชาติที่มีวิวทิวทัศน์งดงามตามธรรมชาติ ทำให้ทะเลสาบสงขลากลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวและโฉบจับด้านความสวยงามมาแล้วหลายร้อยปี ตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมัยอยุธยา รวมทั้งปรากฏในบันทึกของชาวฝรั่งเศสตั้งแต่ปี พ.ศ. 2229 และ พ.ศ. 2383 ในบันทึกของชาวอังกฤษในยุคสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

	<p>พ.ศ. 2544 ทะเลสาบสงขลาเริ่มเน่าเสียและเข้าขั้นวิกฤตเนื่องมาจากความต้องการใช้น้ำจำนวนมากเพื่อการอุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยว การเกษตรเพื่อการเพาะปลูก การอุตสาหกรรมที่ขยายตัวมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบกับปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน น้ำเสียจากคลองอู่ตะเภา น้ำเสียจากการเลี้ยงปศุสัตว์ (หมู) ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อทำนาุ้ง ปัญหาการรุกรานของน้ำเค็ม โครงการพัฒนาประเภทต่าง ๆ เช่น โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนด-กระแสดินธุ์ และโครงการป้องกันน้ำเค็มเข้าสู่ทะเลสาบโดยการปิดปากกระวะ ของกรมชลประทาน ส่งผลกระทบต่อสัตว์และพืช รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนที่จะต้องใช้ประโยชน์จากทะเลสาบแห่งนี้ อีกทั้งแผนฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำและสิ่งแวดล้อมทะเลสาบในปี พ.ศ. 2546-2547 ที่ขาดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านทำให้ปัญหาที่วิกฤตอยู่แล้วยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทะเลสาบสงขลายังมีปัญหาตะกอนและการตื้นเขิน โดยมีแหล่งที่มา 3 แห่ง คือ ตะกอนจากชายฝั่งทะเล ตะกอนที่ไหลมากับน้ำท่า และตะกอนจากการทับถมของซากพืชซากสัตว์ ถึงแม้ว่ามีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำและคณะทำงานในระดับต่าง ๆ เพื่อบริหารจัดการน้ำแต่กลับขาดงบประมาณสนับสนุน และขาดประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ การก่อสร้างที่ไม่มีงบประมาณในการซ่อมแซมบำรุงรักษาเนื่องจากไม่มีรายรับเข้าท้องถิ่น บุคลากรขาดความรู้ความสามารถ องค์กรผู้ใช้น้ำไม่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคลทำให้มีลักษณะการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจน เมื่อปี พ.ศ. 2533 สมาพันธ์ชาวประมงทะเลสาบสงขลา พยายามเสนอแนะแนวทางในการฟื้นฟูโดยปลูกป่าชายเลนและสัตว์น้ำวัยอ่อน ต่อมา เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2554 สมัยที่นายทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้บรรจุแผนพัฒนาลุ่มน้ำสงขลาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาภาคใต้ มีการทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะเร่งด่วน เช่น การขุดคลองเพื่อเพิ่มน้ำจืดแก้ปัญหาการตื้นเขินและนำดินมาทำเป็นเกาะ โดยใช้งบประมาณ 1 ล้านบาท สำหรับพื้นที่ 400-500 ไร่ ส่วนระยะกลาง และระยะยาว สถาพัฒนาฯ รับผิดชอบทำแผนแม่บทในการจัดการน้ำเสียและขยะมูลฝอย โดยสถาพัฒนาฯ ใช้งบประมาณจำนวน 16 ล้านบาท จ้างที่ปรึกษาทำแผนแม่บทในระยะเวลา 1 ปี แต่ถูกคัดค้านเนื่องจากเห็นว่สิ้นเปลืองงบประมาณและเวลา รวมทั้งมีรายงานจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่จำนวนมากเพียงพออยู่แล้ว อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาถูกแปลงมาเป็นโครงการฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำและสิ่งแวดล้อมสงขลาในปี 2546-2547 โดยได้รับงบประมาณจำนวน 2,264 ล้านบาท มี 5 แผน คือ การขุดลอกร่องน้ำ การจัดระเบียบเครื่องมือทำการประมงหรือโซนนิ่ง เพื่อแก้ปัญหาการปิดกั้นทางไหลของน้ำ การปรับเปลี่ยนเครื่องมือทำการประมง การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ และการปลูกป่าชายเลน</p>
<p>คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน</p>	<p>หน่วยงานภาครัฐเน้นการฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา ในขณะที่ชาวบ้านและนักวิชาการในพื้นที่เรียกร้องการมีส่วนร่วมและการศึกษาข้อมูลในเชิงลึก</p>
<p>ผู้เกี่ยวข้อง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้าน 2. นักวิชาการ 3. องค์กรพัฒนาเอกชน 4. พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร (อดีตนายกรัฐมนตรี)

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ระยะเวลา	พ.ศ. 2544 – ปัจจุบัน
สถานะ	วิกฤตสิ่งแวดล้อมยังคงมีอยู่
ระดับ ความ รุนแรง	ระดับน้อย ไม่มีการปะทะจนถึงขั้นเสียชีวิตและบาดเจ็บ แต่ความรุนแรงของทะเลสาบเข้าขั้นวิกฤตส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตในทะเลสาบสงขลา
วิธีการ แก้ไข	1.สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากชาวบ้านในพื้นที่ 2.ดำเนินโครงการพัฒนาและฟื้นฟูทะเลสาบสงขลาด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ
ที่มาของ ข้อมูล	[1] จังหวัดสงขลา. (2016). ทะเลสาบสงขลา. สืบค้นจาก http://www.songkhla.go.th/travel/detail/23 [2] Tourism Authority of Thailand. (2564). ทะเลสาบสงขลา. สืบค้นจาก https://bit.ly/2Bewhzi [3] ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ. (2016). ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สืบค้นจาก http://mekhala.dwr.go.th/knowledge-basin-songkla.php [4] Hatyaifocus. (2563). ทะเลสาบสงขลากับความเป็นมาในอดีต. สืบค้นจาก https://bit.ly/2ALcW9r [5] สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน). (2555). การดำเนินการด้านการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โครงการพัฒนาระบบคลังข้อมูล 25 ลุ่มน้ำ และแบบจำลองน้ำท่วมน้ำแล้ง ทะเลสาบสงขลา. สืบค้นจาก http://tiwrmdev.haii.or.th/web/attachments/25basins/23-songkhla_lake.pdf

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	“ไขดำ” ปัญหาพิษสารหนู อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่	อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับประเทศ
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	การทำเหมืองแร่ดีบุกเชื่อว่าเป็นสาเหตุให้ชาวบ้านในอำเภออ่อนพิบูลย์เป็นมะเร็ง ภาครัฐขาดการทำงานอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยไม่ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจังในพื้นที่
ความ เป็นมา	การทำเหมืองแร่ดีบุก ทำให้องค์ประกอบของสารหนูปนเปื้อนในแหล่งน้ำในอำเภออ่อนพิบูลย์ (8 ตำบล 65 หมู่บ้าน) มีการรายงานข่าวพบผู้ครั้งแรกตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2526 ว่า

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>“พบ ทายาทแสนปมแพ้สารพิษท่วมบ้านจากเหตุน้ำเป็นพิษ” ต่อมาปี พ.ศ. 2530 ผลกระทบจากการทำเหมืองแร่กระทบต่อชาวบ้านอย่างชัดเจนจากผู้ป่วยเพศหญิงมีอาการ ฝ่ามือ และฝ่าเท้า มีตุ่มแข็ง มีผิวหนังดำผิดปกติ วินิจฉัยภายหลังพบว่าเป็นมะเร็งผิวหนังเพราะได้รับพิษสารหนู หลังจากนั้นมีการสำรวจพบผู้ป่วยสารหนูเรื้อรังจำนวน 14,085 ราย และผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งผิวหนังจำนวน 1,231 คน จำนวนคนไข้พบในตำบลร้อนพิบูลย์มากกว่าตำบลอื่นๆ คือ 824 คน ผู้ป่วยอายุน้อยที่สุด คือ 1 ปี 6 เดือน (ข้อมูลจากสถาบันโรคผิวหนัง กรมการแพทย์ และโรงพยาบาลร้อนพิบูลย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช และอมร รอดคล้าย ระหว่างเดือน ตุลาคม 2530 ถึง กันยายน พ.ศ. 2531 อ้างจาก จันทรเพ็ญ ชูประภาวรรณ, 2537; มุลนิธิบูรณะนิเวศ, ม.ป.ป.) โดยจำนวนผู้ป่วยที่พบมากจะรวมตัวกันอยู่ในบริเวณที่เป็นแหล่งแร่</p> <p>“ไข้ดำ” คือ ชื่อเรียกของผู้ป่วยในระยะเรื้อรังจากการสะสมพิษสารหนูมาเป็นเวลานาน เนื่องจากผิวหนังทั่วตัวมีสีดำคล้ำผสมกับจุดต่างขาวสลับดำ ปรากฏชัดบนฝ่ามือและฝ่าเท้า นอกจากนี้ยังมีตุ่มนูนแข็งผิวหนังขรุขระคล้ายหูดและอาจกลายเป็นมะเร็งผิวหนัง หากได้รับสารหนูเกินกว่า 10 ปีจะพบมะเร็งในอวัยวะภายใน บริเวณระบบทางเดินปัสสาวะ หลอดลม และมะเร็งเม็ดเลือดขาว</p> <p>อำเภอร้อนพิบูลย์เป็นแหล่งแร่ดีบุกและแร่พลูมจำนวนมาก สามารถร่อนได้ง่าย ชุมชนแห่งนี้จึงได้ชื่อว่า บ้านร่อน และต่อมาเรียกว่าร้อนพิบูลย์ " บ้านร่อน " ดึงดูดให้ชาวจีนซึ่งชำนาญการทำแร่เข้ามาขอทำเหมืองแร่มากขึ้น เช่น ปรากฏหลักฐานตามเอกสารของกรมราชโลหกิจและภูมิวิทยา ในหนังสือที่ 28/348 ลงวันที่ 26 สิงหาคม ร.ศ.123 (พ.ศ.2447) มีคนจีนขอทำเหมืองแร่ที่ตำบลร้อนพิบูลย์ มณฑลนครศรีธรรมราช ถือ 15 ราย เป็นรายใหญ่ก็มี รายย่อยก็มี พยายามทำไปตามกำลังของแต่ละราย และทุกรายล้วนได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตออกประทานบัตรให้ทั้งสิ้น อนึ่ง หลักฐานนี้แสดงว่าชื่อ " ร้อนบูลย์ " มีใช้มาไม่ช้ากว่า พ.ศ. 2447 ในปี พ.ศ.2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการจัดระเบียบการปกครองแผ่นดินเป็นมณฑลเทศาภิบาล กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศจัดตั้งแขวงบ้านร่อนเป็น อำเภอร้อนพิบูลย์ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความอุดมของสินแร่ดังกล่าวแล้ว เพราะได้ตั้งที่ว่าการอำเภอขึ้น ณ บ้านร่อน การทำแร่ที่ร้อนพิบูลย์พัฒนาจากการร่อนเป็นการขุดและหาบที่เรียกว่า เหมืองหาบหรือเหมืองฉิด จนถึงปี พ.ศ. 2469 บริษัทแองโกลเรียลเทลมาลายูได้สร้างเรือขุดแร่ที่ประเทศมาลายู นำเข้ามาขุดแร่ที่บ้านเถลิง อำเภอร้อนพิบูลย์ เมื่อ พ.ศ. 2472 พร้อมกับเปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น "บริษัทเถลิงดิน" กิจการเหมืองเรือขุดทำให้ต่างชาติเข้ามาสู่ชุมชนแห่งนี้มากขึ้น ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นนี้มีทั้งคนไทย จีนและฝรั่ง ประกอบกับบ้านร่อน เคยมีสภาพเป็นเมืองใกล้เมืองท่า สำหรับเหมืองที่เชื่อว่าเป็นเหตุทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารหนูสู่แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคของชาวบ้าน คือ บริษัทเรือขุดแร่สหะพิบูลย์ จำกัด ทำเหมืองแร่ดีบุกชนิดเหมืองหาบที่หมู่ 3 ตำบลร้อนพิบูลย์ อำเภอร้อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยกลุ่มคนรุ่นใหม่ใจรักร้อนพิบูลย์ ได้ส่งเรื่องร้องเรียนไปยังฝ่ายทรัพยากรธรณี สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช บันทึกที่ นศ 0034(2)/2156 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 เรื่องขอความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปนเปื้อนของสารหนูในน้ำจากเหมืองแร่ โดยผลจากการตรวจสอบได้สรุปว่าน้ำในชุมชนเหมืองแร่ที่ทำ</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>แร่ปัจจุบันและน้ำหมุนเวียนจากขุมเหมืองเก่าที่ใช้ฉีดแร่ ไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณสารหนูและไม่แสดงนัยสำคัญทางความเป็นพิษ</p> <p>ในปี พ.ศ. 2542 ภาครัฐได้สนับสนุนงบประมาณจำนวนมากและจากหลายหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาการปนเปื้อนของสารหนูทั้งในระดับใต้ดินและระดับผิวดิน แต่ยังไม่พบว่ามีพิษเกินมาตรฐานสำหรับการบริโภค มีการจัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูสภาพการปนเปื้อนของสารหนู โดย ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ แต่ยังไม่พบว่ามีสารปนเปื้อนของสารหนูในน้ำผิวดินน้ำใต้ดินระดับตื้น และในดิน เกินเกณฑ์มาตรฐาน ในขณะที่รายงานของแพทย์หญิงจันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ ที่ศึกษาเรื่องปัญหาพิษสารหนู อำเภอร้อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช (2537, น. 12) ระบุชี้ว่า แหล่งที่มาของสารหนูมี 3 แหล่ง คือ 1) บริเวณที่มีการแต่งแร่ริมลำธารบนเทือกเขาสรวงจันทร์-ร้อนนา 2) โรงแต่งแร่ยิบอินซอย 3) โรงแต่งแร่สินแร่ร้อนพิบูลย์ในตลาดอำเภอร้อนพิบูลย์ ทั้งหมดนี้อยู่ใกล้กับทางน้ำร้อนนาตอนต้นน้ำ ก่อนที่น้ำจะไหลผ่านไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ</p>
คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน	ชาวบ้านป่วยเป็นมะเร็งโรคมะเร็งผิวหนัง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการปนเปื้อนของสารหนูในแหล่งน้ำบริโภคและที่สะสมอยู่ในร่างกายมาเป็นเวลานาน กับโครงการพัฒนาของรัฐที่อนุมัติ
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 5. ชาวบ้านในอำเภอร้อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 6. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7. แพทย์หญิงจันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ 8. สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ 9. น.พ.ธาดา เปี่ยมพงศ์สานต์ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคมะเร็ง 10. น.พ.สำราญ ตันนาภัย 11. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครศรีธรรมราช 12. กลุ่มคนรุ่นใหม่ใจรักร้อนพิบูลย์ 13. สำนักงานทรัพยากรธรณีเขต 1 สงขลา 14. ฝ่ายทรัพยากรธรณี สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช 15. พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี
ระยะเวลา	พ.ศ. 2526 – ปัจจุบัน
สถานะ	ตรวจสอบผลกระทบด้านสุขภาพระยะยาว
ระดับความรุนแรง	ระดับความรุนแรงต่อร่างกายสูงมาก ทำให้ชาวบ้านบริเวณเหมืองและบริเวณใกล้เคียงได้รับการปนเปื้อนจากสารหนู ชาวบ้านไม่สามารถใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาลของตนเองได้ รัฐบาลต้องต่อน้ำประปาให้ใช้แทน
วิธีการแก้ไข	<ol style="list-style-type: none"> 1. รัฐบาลแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการอนุมัติเงินจากคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ เบิกเงินกรณีฉุกเฉินเพื่อให้ชาวบ้านปันโถงจำนวน 750,000 บาท ค่ายาบำบัดรักษาผู้ป่วย 419 ราย จำนวน 400,000 บาท สนับสนุนราษฎรยากไร้ 1,151 ราย จำนวน 1,151,000 บาท 2. กรมทรัพยากรธรณีนำกากแร่ที่ปนเปื้อนสารหนูประมาณ 3,700 ลูกบาศก์เมตร

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>ไปฝังกลบ และฟื้นฟูพื้นที่ทำเหมืองแร่เดิม โดยใช้งบประมาณราว 600 ล้านบาท</p> <p>3. ค่าเผื่อระวังปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพจากการปนเปื้อนของสารหนูในสิ่งแวดล้อม ประมาณปีละ 8.7 ล้านบาท</p> <p>4. ตั้งคำถามถึงความคุ้มค่าและผลกระทบต่อสุขภาพของชาวบ้านในพื้นที่</p>
ที่มาของ ข้อมูล	<p>[1] จันทรเพ็ญ ชูประภาวรรณ. (2537). ปัญหาพิษสารหนู อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก http://library.dmr.go.th/Document/DMR_Technical_Reports/2537/1749.pdf</p> <p>[2] Pakpreak Municipality. (2544). อำเภอรัตนพิบูลย์. https://bit.ly/2UXkOLM</p> <p>[3] สำนักงานทรัพยากรธรณีเขต 1 สงขลา กรมทรัพยากรธรณี. (2543). รายงานวิชาการฉบับที่ ทธ.ข.1 – 7/2543 การตรวจสอบการปนเปื้อนสารหนูในน้ำของเหมืองบริษัทเรือชุดแร่สหัส พิบูลย์ จำกัด หมู่ที่ 3 ตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก http://library.dmr.go.th/Document/DMR_Technical_Reports/2543/1691.pdf</p> <p>[4] มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). พิษสารหนูที่รัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/22</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	อนุมัติแทนชุดเจาะน้ำมัน ณ อ่าวไทย
สถานที่	อ่าวไทย
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ประเทศ
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	รัฐบาลให้สัมปทานชุดเจาะน้ำมัน ณ อ่าวไทย ท่ามกลางความกังวลเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน เนื่องจากพบคราบน้ำมันที่ลอยมาติดชายหาดโดยไม่ทราบแหล่งที่มา
ความเป็นมา	พ.ศ. 2550 กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน อนุมัติให้สัมปทานชุดเจาะน้ำมันอ่าวไทย และทำให้ชาวบ้านริมฝั่งอ่าวไทยตั้งแต่จังหวัดสงขลา สุราษฎร์ธานี ชุมพร และสมุทรสาคร กังวลเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากประกอบอาชีพประมงและท่องเที่ยวปัญหาพลังงานไม่เพียงพอ ราคาน้ำมันตลาดโลกมีราคาสูง นำมาสู่การอนุมัติให้สัมปทานแก่บริษัทน้ำมันขนาดใหญ่ในทะเลอ่าวไทย เช่น บริษัท นิวคอสตอล (ประเทศไทย) จำกัด, บริษัท เซฟรอน ปีโตรเลียม (ประเทศไทย) จำกัด, บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม โครงการไทย จำกัด, บริษัท มิตรชุย ออยล์ เอ็กซ์โพลเรชั่น จำกัด, บริษัท เฮสส์ เอ็กซ์โพลเรชั่น (ประเทศไทย) จำกัด, บริษัท Twinza Oil Limited และบริษัท Salamander Energy (E&P) Limited โดยสัมปทานปิโตรเลียมออกเมื่อ

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>วันที่ 19 ธันวาคม 2550 (มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 22 ตุลาคม 2550 และ 11 ธันวาคม 2550) จำนวน 7 สัมปทาน 8 แปลงสำรวจ (3 แปลงบนบก 5 แปลงในทะเลอ่าวไทย) โดยอาศัยพระราชบัญญัติปิโตรเลียม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้วันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2550</p> <p>ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 มีการเปิดเวทีรับฟังความเห็นของบริษัท เช่น บริษัท เซฟรอน ปิโตรเลียม (ประเทศไทย) จำกัด, บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม โครงการไทย จำกัด ในประเด็น 1) น้ำมันรั่วไหล 2) สารเคมีที่ใช้สร้างแท่นขุดเจาะและตะกอนฟุ้งกระจาย 3) ค่าชดเชย 4) พื้นที่ทับซ้อนกับการจับปลา 5) ผลกระทบต่อแหล่งกำเนิดและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำขนาดใหญ่ของประเทศ เช่น ปลาหู 6) อวนปลาทูอาจล่อยติดในเขตแท่นขุดเจาะ โดยตัวแทนของบริษัท นิวคอสตอล (ประเทศไทย) จำกัด กล่าวว่า ความเสียหายอาจเกิดขึ้นไม่เกิน 1.98 ตารางกิโลเมตร มีการแจ้งเวลาและตำแหน่งที่จะดำเนินการล่องหน้า ติดตั้งทุ่นลอย สัญญาณไฟส่องสว่าง จ่ายค่าเสียหายให้ชาวประมงและเครื่องมือประมงที่ได้รับความเสียหาย</p> <p>ในท้ายที่สุดโครงการต้องทำห่างจากพื้นที่ใกล้ฝั่ง เนื่องมีการเคลื่อนไหวกัดคันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ชาวประมงนำเรือขนาดเล็กจำนวน 200 – 500 ลำ ปิดร่องน้ำทะเลสาบสงขลา และร่องน้ำท่าเรือสิกงขลา ทำให้การเข้าออกของเรือสินค้าจากต่างประเทศ เรือบรรทุกทุกก๊าซและน้ำมันจากแท่นขุดเจาะผ่านเข้าออกไม่ได้ การยื่นฟ้องศาลปกครองกลาง (คดีหมายเลขที่ 1785/2553) ให้ระงับโครงการ โดยให้เหตุผลของการเป็นแหล่งท่องเที่ยววนารายได้เข้าประเทศได้มากกว่า</p>
คู่ขัดแย้ง หลักและ จุดยืน	<p>ชาวบ้านใน 5 จังหวัดรอบอ่าวไทย ได้แก่ สงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ชุมพร และสมุทรสาคร กับ กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน ชาวบ้านกังวลเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมเนื่องจากชาวบ้านมีอาชีพประมงและแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่กระทรวงพลังงานต้องตอบสนองต่อความต้องการของพลังงานในประเทศ</p>
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน 2. ชาวบ้านใน 5 จังหวัดรอบอ่าวไทย ได้แก่ สงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ชุมพร และสมุทรสาคร 3. นายอานนท์ วาทยานนท์ ที่ปรึกษาสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย 4. นายวิรัตน์ ปิยะพันธ์ วิศวกรการเรือ ฝ่ายส่งกำลังบำรุงและสนับสนุนปฏิบัติการ บริษัท ปตท.สผ. จำกัด (มหาชน) 5. นพ.วรรณรัตน์ ชาญนุกูล รมว.พลังงาน
ระยะเวลา	พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2556
สถานะ	โครงการขุดเจาะน้ำมันยุติ
ระดับ ความ รุนแรง	ระดับมาก
วิธีการ แก้ไข	ยุติโครงการขุดเจาะน้ำมัน

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ที่มาของ ข้อมูล	<p>[1] Department of Mineral Fuels, Ministry of Energy. (2550). Annual Report 2007 Petroleum and Coal Activities in Thailand. Retrieved from https://dmf.go.th/public/list_upload/backend/list_5767/files_8410_1.pdf</p> <p>[2] มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). แท่นขุดเจาะน้ำมันกลางอ่าวไทย. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/42</p> <p>[3] ThaiPBSNEWS. (2550). สำรวจผลกระทบ “ขุดเจาะน้ำมัน” กลางอ่าวไทย. สืบค้นจาก https://news.thaipbs.or.th/content/178324</p> <p>[4] กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน. (2550). พระราชบัญญัติปิโตรเลียม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2550. สืบค้นจาก https://law.dmf.go.th/public/law/index/detail/id/45</p> <p>[5] กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน. (2550). ประกาศกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ เรื่อง ผลการพิจารณาให้สัมปทานปิโตรเลียมตามประกาศเชิญชวนให้ยื่นขอสัมปทานครั้งที่ 20 และการนำแปลงสำรวจบนบกหมายเลข L30/50 มาเปิดให้ยื่นขอใหม่. สืบค้นจาก http://www.dmf.go.th/resources/announcement/th/announcement54_th.pdf</p> <p>[6] ศูนย์ข่าวพลังงาน. (2019). เซฟรอนโชว์ความพร้อม นำแท่นขุด “เซปเตอร์” ลุยภารกิจรื้อถอนแท่นหลุมผลิตในอ่าวไทย. สืบค้นจาก https://www.energynewscenter.com/8425-2/</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	เขื่อนสายบุรีกระทบกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชน
สถานที่	ตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา แม่น้ำสายบุรี ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสันกาลาศีรี บริเวณชายแดน อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ไหลไปทางทิศเหนือผ่านจังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ความยาวประมาณ 186 กม. มีพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งสิ้น 4,600 ตร.กม.
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับพื้นที่
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	เขื่อนสายบุรีเป็นโครงการพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่โครงการขาดการพัฒนาที่มีส่วนร่วมจากชาวบ้าน และนักวิชาการกังวลว่าจะกระทบกับสภาพความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ บางส่วนจะกระทบกับพื้นที่ที่เคยมีความขัดแย้ง ที่นายเปาะสู วาแมดีชา ครูโรงเรียนบ้านจาร์จตาตอง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เคยถูกทางการไทยมองว่าเป็น “กบฏแบ่งแยกดินแดน” ในขณะที่ชาวบ้านมองว่าเป็นตัวอย่างของนักพัฒนาที่ชาวบ้านชอบ รวมทั้งพื้นที่บางส่วนเคยมี

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>ประสบการณ์ภัยพิบัติเมื่อปี พ.ศ. 2511 ทำให้ชาวบ้านเริ่มการอนุรักษ์ป่าไม้และปรับเป็นส่วนผสมมาจนทุกวันนี้</p>
<p>ความเป็นมา</p>	<p>เมื่อปี พ.ศ.2516 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนิน ทรงเยี่ยมราษฎรในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาสเป็นครั้งแรก และหลังจากนั้นได้เสด็จฯ ประจําทุกปี และทราบปัญหาของชาวบ้านว่าเดือดร้อนจากปัญหาปัญหาน้ำท่วม ปัญหาแหล่งน้ำตื้นเขิน เนื่องจากการตกตะกอน ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภคในช่วงฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ปัญหาน้ำเค็ม ปัญหาน้ำเปรี้ยว และปัญหาการระบายน้ำออกจากพรุ เมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2528 จึงรับสั่งให้กรมชลประทานวางแผนพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรีตอนล่าง โครงการพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรีตอนล่าง มีพื้นที่โครงการประมาณ 78,735 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอสายบุรี อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี และอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ค่าก่อสร้างรวมประมาณ 3,000 ล้านบาท ที่ตั้งและอาณาเขตพื้นที่โครงการได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรีตอนล่าง มีพื้นที่โครงการประมาณ 78,735 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอสายบุรี อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี และอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส (2) โครงการชลประทานพรุบาเจาะ-ไม้แก่น มีพื้นที่โครงการ 94,000 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอบาเจาะ อำเภอยี่งอ อำเภอเมืองนราธิวาส และอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี <p>นางสาวลม้าย มานะการ นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตั้งคำถามว่า “โครงการของในหลวงของเรา” หรือภาษามลายูถิ่นที่ “เฮาะรายอกีตอ” ปฏิเสธได้หรือไม่ โดยอ้างอิงพระราชดำรัสในปี พ.ศ. 2534 “โครงการที่ประชาชนไม่เอาเพราะเดือดร้อน ไม่ต้องทำ” ในขณะที่กรมประจําได้สานโครงการต่อโครงการพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรีตอนล่าง และพรุบาเจาะ-ไม้แก่น ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2528 ว่าให้วางโครงการพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรีตอนล่าง “ควรพิจารณาสร้างเขื่อนทดน้ำในลำน้ำสายบุรีตอนล่าง บริเวณอำเภอรามัน จังหวัดยะลา เพื่อจัดทาส่งน้ำในพื้นที่เพาะปลูกสองฝั่งแม่น้ำสายบุรีตอนล่าง ในเขตอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และในเขตอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้เพื่อให้ราษฎรในเขตโครงการสามารถทำการเพาะปลูกได้ตลอดปี นอกจากนี้ยังช่วยให้ราษฎรในเขตโครงการจนจรดชายทะเลมีน้ำจืดไว้ใช้เพื่อการ อุปโภคบริโภคได้ตลอดปีอีกด้วย”</p> <p>โครงการพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรีตอนล่างถูกคัดค้านจาก นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นักวิชาการ และนักศึกษา หลายครั้ง เช่น ปี พ.ศ. 2535 ได้เรียกร้องต่อผู้ว่าราชการยะลา ณ ศาลากลางจังหวัด ต่อมาได้มีการจัดตั้งเป็นองค์กรชาวบ้านพิทักษ์ลุ่มน้ำสายบุรี ปี พ.ศ. 2540 ชุมชุมประท้วงโดยสันติในนามสมัชชาคนจน หรือ “ประท้วง 99 วัน” ที่ผ่านมาชาวบ้านได้พัฒนาการรวมกลุ่มทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืนและดูแลรักษาทรัพยากรส่วนร่วม หรือ ภาษามลายูปัตตานีถิ่นเรียกว่า “เฮาะออแฆฆามา”</p> <p>นางสาวลม้าย มานะการ ผู้ให้ความสำคัญกับระบบเกษตรแบบท้องถิ่นและภูมิปัญญาดั้งเดิมในพื้นที่ พบว่า พื้นที่ตอนกลางของแม่น้ำสายบุรี บ้านจะรังตาดง ตำบลท่าธง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีระบบเกษตรแบบ “คูซง” หรือ สวนป่า มีความหลากหลายของพันธุ์พืช ป่าพรุและแหล่งน้ำจืดที่อุดมสมบูรณ์ พรุลานควยมีพื้นที่ทั้งหมด 15,000 ไร่ ครอบคลุม 14 หมู่บ้านในอำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี และอำเภอรามันจังหวัดยะลา วังปลาแม่น้ำสายบุรี บ้านจะรังตาดง สร้าง</p>

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ เข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว</p> <p>ตั้งแต่แต่ประชาชนจำนวนมากได้มีการเดินขบวน กดดันการสร้างเขื่อน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ทำให้คณะรัฐมนตรีมีมติชะลอโครงการออกไปอย่างไม่มีกำหนด แต่อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในระยะยาวจะต้องมีการทำวิจัยร่วมกัน โดยเฉพาะงานวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนา</p> <p>นอกจากนี้ ความอุดมสมบูรณ์ของบริเวณพื้นที่แห่งนี้มาจากประสบการณ์เมื่อปี พ.ศ. 2511 เรียกว่า ปรากฏการณ์ “น้ำแดง” หรือ “สีนามิน้ำแดง” คือ น้ำป่าสีแดงที่ไหลลงมาจากภูเขา สร้างความเสียหายต่อชาวบ้านจำนวนมากถูกตัดขาดความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกอย่างเด็ดขาด ทำให้ชาวบ้านอดอาหาร วัวควายที่ชาวบ้านเลี้ยงถูกพัดไปพร้อมกับกระแสน้ำ เฉพาะที่บ้านก็อเหม็งมีทั้งหมด 224 ตัว เนื่องจากยุคนั้นเป็นยุคของการเกษตร บุกเบิกพื้นที่ป่าเพื่อทำสวนทำไร่ กลิ่นซากศพคุ้งกระจาย เต็มไปด้วยอีแร้งกินซากสัตว์ ประสบการณ์ภัยพิบัตินี้ทำให้ชาวบ้านให้ความสำคัญกับระบบเกษตรอย่างยั่งยืน หรือ แบบ “คูซง”</p>
คู่ขัดแย้ง หลักและ จุดยืน	ชาวบ้านกับกรมชลประทาน
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. กรมชลประทาน 2. ชาวบ้าน 3. โครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 4. ผศ.ดร.นุกูล รัตนตากุล อาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 5. นางสาวลม้าย มานะการ ศิษย์เก่า ม.อ.ปัตตานี นักเคลื่อนไหวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและนักสิทธิมนุษยชน
ระยะเวลา	พ.ศ. 2528 – ปัจจุบัน
สถานะ	กรมชลประทานชะลอโครงการพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรีและทบทวนผลกระทบในด้านต่าง ๆ
ระดับ ความ รุนแรง	ระดับปานกลาง
วิธีการ แก้ไข	<ol style="list-style-type: none"> 1.ยกเลิกโครงการพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรี 2.สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรี
ที่มาของ ข้อมูล	<p>[1] กรมชลประทานในจังหวัดปัตตานี. (2014). การพัฒนาแหล่งน้ำในจังหวัดปัตตานี. สืบค้นจาก http://ridceo.rid.go.th/patani/pattaniirrigation/index.php/menu-styles/2014-02-12-04-51-04</p> <p>[2] สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดใหญ่ที่ 11 สำนักพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ กรมชลประทาน. โครงการพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรีตอนล่าง และพยุบาเจาะไม้แก่น จ.ยะลา-ปัตตานี-นราธิวาส. สืบค้นจาก</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>http://kromchol.rid.go.th/lproject/lsp11/2014/index.php/example-pages/37-lower-saiburi-proj</p> <p>[3] ลม้าย มานะการ. (2016). กลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำสายบุรีบ้านจะรังตาดง : ชุมชนจัดการตนเอง ดินแดนครูเปาะสู๋ แห่งเมืองรามันห์. สืบค้นจาก https://deepsouthwatch.org/th/node/8562?fbclid=IwAR1-rsHUAMJygdLAh0dOO5DWfpBsxOorEY9n-1jOaPBm34hP-dNfYv-BwME</p> <p>[4] ประชาไท. (2008). “เขื่อนสายบุรี”: พื้นโปรเจ็คส์ใหญ่ทำทลายไฟใต้. สืบค้นจาก https://prachatai.com/journal/2008/05/16677</p> <p>[5] แวลีเมาะ ปูชู. (2552). เขื่อนสายบุรี...การต่อสู้ที่ยังไม่จบ. สืบค้นจาก https://wbns.oas.psu.ac.th/shownews.php?news_id=81750</p> <p>[6] OKNATIONBLOG. (2552). ใครบ้าง...ไม่รู้จักเขื่อนสายบุรี. สืบค้นจาก http://oknation.nationtv.tv/blog/STCC/2009/09/14/entry-5</p> <p>[7] หน่วยพิพิธภัณฑสถานประวัติธรรมชาติและเครือข่ายเรียนรู้ท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). บริบทของพื้นที่และ 5 เครือข่ายเรียนรู้ท้องถิ่น. สืบค้นจาก https://bit.ly/2Nd9HKA</p> <p>[8] BBCไทย. (2017). พรุณควาย. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/watch/?v=1934534110100953</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	จะนะเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต
สถานที่	3 ตำบล นาทับ ต.ลิงชัน และสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ประเทศ
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	ชาวบ้านในอำเภอจะนะคัดค้านการเป็นเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต
ความเป็นมา	ชาวบ้านในอำเภอจะนะไม่เห็นด้วยกับการทำให้จะนะกลายเป็นเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต ถึงแม้ว่าโครงการนี้จะผ่านมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) ไปแล้ว เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2563 และจะได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 18,600 ล้านบาท บนพื้นที่จำนวน 16,753 ไร่ ใน 3 ตำบล นาทับ ต.ลิงชัน และสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เจ้าของโครงการฯ คือ ศูนย์อำนวยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เชื่อว่า โครงการนี้คาดว่าจะทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่จำนวน 1 แสนอัตรา ตามนโยบาย “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และ

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>โครงการฯ ที่จะนะ ถือเป็นเมืองต้นแบบลำดับที่ 4 ในฐานะ “เมืองอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต” รัฐบาลเห็นว่าโครงการฯ มีศักยภาพที่จะรองรับแรงงานในพื้นที่ และยังมีลักษณะทางภูมิศาสตร์สามารถทำท่าเรือน้ำลึก ส่งออกและนำเข้าสินค้าได้ และรัฐบาลเล็งเห็นว่าโครงการฯ จะช่วยแก้ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้</p> <p>โครงการฯ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 9 กิจกรรม คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่เขตอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมเบา จำนวน 4,253 ไร่ 2. พื้นที่อุตสาหกรรมหนัก จำนวน 4,000 ไร่ 3. พื้นที่เขตอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า จำนวน 4,000 ไร่ จำนวน 4 โรง กำลังผลิตรวม 3,700 เมกะวัตต์ 4. พื้นที่เขตอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับกิจกรรมหลังท่าเรือ จำนวน 2,000 ไร่ 5. พื้นที่เขตอุตสาหกรรมศูนย์รวมและกระจายสินค้า จำนวน 2,000 ไร่ และ 6. พื้นที่ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จและแหล่งที่พักอาศัย จำนวน 500 ไร่ <p>คำถามของชุมชนที่สงสัยต่อโครงการฯ คือ 1) ทำไมศอ.บต. จึงเป็นเจ้าของโครงการ ศอ.บต. จะกลายเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งใหม่หรือไม่ 2) มีการออกกรรมสิทธิ์ และซื้อขายที่ดินจำนวน 16,000 ไร่ แบบผิดปกติ และมีข่าวว่ารัฐบาลจะออกเอกสารสิทธิให้เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ 3) ขาดข้อมูลผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนในพื้นที่ 4) ความเป็นไปได้แค่ไหนในการเปลี่ยนรูปแบบโครงการฯ ให้เป็น “นิคมอุตสาหกรรมเคมี” 5) ศอ.บต. สร้างความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านและชาวบ้านด้วยกันเอง เนื่องจากดึงประชาชนเฉพาะที่เห็นด้วยกับโครงการไปเป็นคณะทำงาน 6) ชาวบ้านกังวลว่า ปลาและความอุดมสมบูรณ์ของอาหารจะหายไป หากสร้างนิคมฯ</p>
คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน	<p>ชาวบ้านในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา กับ ศอ.บต.</p> <p>ชาวบ้านกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการฯ กังวลเรื่องผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ รวมทั้งการไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนา ในขณะที่ ศอ.บต. ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ดำเนินการก่อสร้าง โดยหวังผลการจ้างงานและการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้</p>
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้านในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา 2. ศูนย์อำนวยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนใต้ (ศอ.บต.) 3. ดร.ไพโรจน์ ชัยจิระธิกุล รองประธานบริษัท สงขลา พัฒนาเมือง จำกัด 4. ทนายฮานาฟี หมิ่นเส็น กลุ่ม #SAVE CHANA
ระยะเวลา	21 มกราคม พ.ศ. 2563 – ปัจจุบัน
สถานะ	ยังไม่ได้รับการแก้ไข
ระดับความรุนแรง	ระดับน้อย เพราะอยู่ในระยะเริ่มต้น แต่ความรุนแรงทางใจเกิดขึ้นแล้วเพราะประชาชนกังวลว่าจะเหมือนกับโครงการพัฒนานิคมแบบอื่นๆ ของรัฐ เช่น นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
วิธีการ แก้ไข	1.สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม 2.ใช้กรอบการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) 3. คอ.บต. ต้องรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับโครงการฯ เพื่อให้มีสถานะความเป็นคนกลางอย่างแท้จริง
ที่มาของ ข้อมูล	[1] Songhlatoday. (2020). จุดยุทธศาสตร์ภาคใต้. สืบค้นจาก https://www.songhlatoday.com/content/23491/ [2] RYT0. กรม.เห็นชอบ อ.จะนะ จ.สงขลา เป็นเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต คาดเงินลงทุน 18,680 ล้านบาท จ้างงาน 1 แสนคน. สืบค้นจาก https://www.ryt9.com/s/iq03/3087491 [3] คณะทำงานจัดทำแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์. (2561). ร่าง แนวทาง (Guidline) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์. สืบค้นจาก https://bit.ly/30WWUnJ [4] ManagerOnline. (2562). แผนปั้น “จะนะ เมืองอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต” ใต้ปีก “คอ.บต.” ใช้เงื่อนไขพิเศษส่งฟุ้งทยาน?!. สืบค้นจาก https://mgronline.com/south/detail/9620000078880 [5] ManagerOnline. (2563). เพราะท่านคิดว่า “ประชาชนโง่” ใช่ไหม? จึงยึดยึดโครงการ “จะนะเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต” ให้เขา?!. สืบค้นจาก https://mgronline.com/south/detail/9630000026621 [6] สำนักข่าวอิสรา. (2563). นิคมอุตสาหกรรมจะนะ ไฟสุ่มขนรอรวันปะทะ?. สืบค้นจาก https://www.isranews.org/article/south-news/south-slide/88795-industry.html

ในภาคอื่น ๆ และมิติอื่น ๆ ที่สถาบันพระปกเกล้าควรพัฒนาต่อเนื่อง มีประเด็นดังต่อไปนี้

ภาคกลาง

1. แรงแต้นโรงไฟฟ้าแก่งคอย 2
2. “คลังสารเคมีระเบิด” ที่ท่าเรือคลองเตย
3. โคบอลต์ 60 แฝงรังสี
4. บ่อขยะอันตราย ของบริษัท Better World Green
5. บ่อขยะราชาเทวะ จ.สมุทรปราการ
6. ฝุ่นโรงโม่หินหน้าพระลาน จ.สระบุรี
7. สมุทรปราการ...มลพิษยุคบุกเบิก
8. รถแก๊สระเบิดที่ถนนเพชรบุรีตัดใหม่
9. เรือบรรทุกน้ำตาลล่มในแม่น้ำเจ้าพระยา จ.อ่างทอง
10. มลพิษจากแหล่งน้ำมันลานกระบือ
11. เหมืองทองเปื้อนมลพิษ จ.พิจิตร

12. ศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ออร์กซ์
13. โรงงานสารเคมีทำแม่บ้านครนายน่า
14. โรงไฟฟ้าวังน้อยกับชาวสวนส้ม
15. ทุจรีตคลองด่าน

ภาคตะวันตก

1. โรงถลุงเหล็กบางสะพาน
2. คลังน้ำมันและโรงแยกคอนเดนเสทบ้านแหลม จ.เพชรบุรี
3. แคดเมียมที่แม่ตาว
4. “เอเยนต์ ออเรนจ์” ใต้สนามบินป้อฝ้าย
5. โรงงานกระดาษสยามคราฟท์ลี้กลบทิ้งขยะ จ.กาญจนบุรี
6. โรงหลอมตะกั่วพันพิช
7. สุสานสารพิษที่ จ.กาญจนบุรี
8. โรงไฟฟ้าราชบุรี
9. สารตะกั่ว หมู่บ้านคลิตี้ จ.กาญจนบุรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. เหมืองโปแตสอาเซียน จ.ชัยภูมิ
2. เหมืองโปแตส อุตรธานี
3. แยกขยะอันตรายด้วยมือเปล่าที่ “บ้านโคกสะอาด”
4. เจนโก้ลอบทิ้งขยะพิษ
5. มลพิษที่แม่น้ำพอง จ.ขอนแก่น
6. โรงไฟฟ้าสุบลับลำตะคอง จ.นครราชสีมา
7. หลุมก๊าซน้ำพอง จ.ขอนแก่น
8. เหมืองเกลือสินเธาว์ จ.มหาสารคาม
9. แหล่งก๊าซอุ้มอ้อม จ.อุตรธานี
10. ป่อขยะสูงเนิน
11. เหมืองทองทุ่งคำ จ.เลย
12. น้ำป่าไหลหลาก ดินถล่ม

ภาคตะวันออก

1. มลพิษที่ปลวกแดง
2. แหลมฉับังเปื้อนมลพิษ
3. มาบตาพุด

ภาคเหนือ

1. โรงงานอบลำไยระเบิด
2. หมอกควันปกคลุมภาคเหนือตอนบน
3. แม่น้ำกว๊นา
4. ความตายที่นิคมฯ ลำพูน
5. โรงกลั่นน้ำมันไทยออลส์ระเบิด
6. พลุตาหลวง: แหล่งลักลอบทิ้งขยะ
7. กลิ่นเหม็นจาก “หลุมฝังกลบขยะโปรเวสต์” จ.สระแก้ว
8. “สารปรอทปนเปื้อน” ที่นิคม 304 จ.ปราจีนบุรี
9. ไฟป่า
10. ภัยแล้ง <https://www.thairath.co.th/news/local/1624018>
11. ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ข้อมูล: แผนพัฒนาภาคเหนือ กรมอุตสาหกรรม
file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/N260261%20(1).pdf

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
มิติทรัพยากรธรรมชาติ	
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	โรงงานลำไยอบแห้งระเบิด
สถานที่	โรงงานอบลำไยแห้ง หมู่ที่ 2 ต.บ้านกลาง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับจังหวัด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	การนำสารโปสเตอร์ซีเมนต์คลอโรสมาผสมกับกำมะถัน เป็นวัตถุอันตรายตามกฎหมาย ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก 1. ศาลยกฟ้องในข้อหาประมาททำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย 2. เจ้าของโรงงานหลบหนีออกประเทศ 3. ผู้เสียหาย/ สูญเสีย ยังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเหตุสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
ความ เป็นมา	การระเบิดของโรงงานอบลำไยแห้ง เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2542 เกิดจากความต้องการเร่ง ผลผลิตของลำไยของโรงงานในพื้นที่ จ.เชียงใหม่ และในพื้นที่ จ.เชียงราย เพื่อให้ได้ผลผลิตอย่าง รวดเร็วและส่งออกได้อย่างต่อเนื่อง โรงงานได้ลักลอบผสมสารโปสเตอร์ซีเมนต์คลอโรสร่วมกับ กำมะถันในอัตราที่เกินกว่ากำหนด ซึ่งสารเคมีทั้ง 2 ชนิดนี้เป็นวัตถุอันตรายและยังเป็นสารเคมี ควบคุมของกระทรวงกลาโหม ส่วนผสมแปรเป็นสารก่อระเบิด เนื่องจากสารเคมีทั้ง 2 ตัวทำ ปฏิกิริยาเป็นตัวเร่งให้เกิดการระเบิดขึ้น จึงทำให้มีความเสียหายตามมาทั้งชีวิต มีผู้เสียชีวิต 36 คน บาดเจ็บสาหัส 2 คน ชาวบ้านใกล้โรงงานบาดเจ็บสาหัส 6 คน บาดเจ็บสาหัสเล็กน้อย 97 คน บ้านเรือนเสียหาย 571 หลังคาเรือน คาดการณ์ว่าค่าเสียหายทั้งหมด 212 ล้านบาท ปัญหา

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>ที่ซ่อนทับและพบภายหลังคือโรงงานลำไยแห่งนี้ยังลักลอบทำธุรกิจสารเคมีผิดกฎหมายคือ โปแตสเซียมคลอเรต (พ.ร.บ.ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.2530 , พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535) และช่วยใส่สารเร่งลำไยตามสวนต่าง ๆ โดยจะรับซื้อลำไยในราคารับประกัน ส่วนคนงานคัดเลือกจากนอกพื้นที่เท่านั้นเพื่อป้องกันความลับรั่วไหลออกสู่ชุมชน</p> <p>17 ปีให้หลัง ในวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ได้ตัดสินความผิดทั้งหมด 3 ประเด็น คือ 1. การคุ้มครองความปลอดภัยในสถานประกอบการ 2. การเคลื่อนย้ายสารยุทธภัณฑ์ หรือสารอันตราย โดยไม่ได้รับอนุญาต และ 3. ผิดตาม พ.ร.บ.คดีอาญามาตรา 291 ร่วมกันประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียชีวิตและได้รับอันตรายสาหัส</p> <p>ต่อมาอีก 2 ปี ในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2560 กลุ่มผู้เสียหายจากกรณีโรงงานอบลำไยระเบิด ที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี 2542 ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับฝ่ายจำเลย หลังต่อสู้คดีมานานกว่า 19 ปี เนื้อหาสำคัญของสัญญาประนีประนอมยอมความ คือฝ่ายจำเลย ยินยอมชดใช้ค่าเสียหายพร้อมดอกเบี้ย ย้อนหลัง 18 ปี ภายใน 6 เดือน ตามจำนวนเงินที่ได้รับ ความเสียหาย ส่วนผู้เสียชีวิตได้ค่าชดเชย คนละ 540,000 บาท เพื่อยุติคดีทางแพ่ง</p>
คู่ขัดแย้ง หลักและ จุดยืน	<p>คู่ขัดแย้งหลัก คือ ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ โดยเกิดจากการลักลอบทำธุรกิจที่มีสารเคมีอันตรายร้ายแรงสร้างความเสียหายมีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจากการระเบิดของโรงงาน เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดความขัดแย้งและความไม่ได้รับความเป็นธรรม คือ การที่ศาลยกฟ้องในข้อหาประมาททำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ส่วนผู้ที่ได้รับความไม่เป็นธรรมก็ดำเนินการยื่นอุทธรณ์ จากนั้น ศาลได้พิพากษาได้ตัดสินผู้กระทำความผิดเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2551</p>
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้าน ในพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากการระเบิด (หมู่ที่ 2 ต.บ้านกลาง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่) 2. คนงานที่เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ (ส่วนใหญ่มาจากภูมิลำเนาต่างถิ่น) 3. พื้นที่ปลูกผลผลิตลำไยในพื้นที่ จ.เชียงใหม่ และ จ.เชียงราย 4. บริษัท หงไทยเกษตรพัฒนา จำกัด 5. นายประธาน ตรีมิตร กรรมการผู้จัดการโรงงาน 6. นายเทิดพันธ์ ฉันทโรจน์ศิริ ประธานกรรมการบริหารบริษัท 7. นายหลินหงเตียน ชาวไต้หวันซึ่งเป็นหุ้นส่วนใหญ่ 8. กระทรวงกลาโหม
ระยะเวลา	19 กันยายน 2542 – 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2559
สถานะ	ศาลดำเนินคดีจำคุกในข้อหาประมาทและเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียชีวิตและบาดเจ็บ และข้อหาโยกย้ายยุทธภัณฑ์โดยไม่ได้รับอนุญาต และข้อหาต่อเติมอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต ส่วนนายหลินหงเตียน ได้หลบหนีออกนอกประเทศ ศาลจึงออกหมายจับต่อไป
ระดับความรุนแรง	ระดับมาก ไม่มีการประเมินผลกระทบด้านจิตใจ เนื่องจากศาลได้ดำเนินการยกฟ้องในชั้นต้น จึงทำให้ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบดำเนินการต่อสู้เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมในชั้นอุทธรณ์

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
วิธีการแก้ไข	ใช้กระบวนการตามกฎหมายเพื่อให้ความยุติธรรมกับเหยื่อที่ได้รับผลกระทบ ศาลได้ตัดสินประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. สั่งโทษจำคุก 1 ปี และสั่งปรับ 90,000 บาท (ผู้บริหารโรงงาน) 2. สั่งปรับจำเลยที่ 1 บริษัท หงไทยเกษตรพัฒนา จำกัด 60,000 บาท 3. จำเลยที่ 2 นายปธาน ตริฉัตร ผู้จัดการ 6 ปี 10 เดือน 20 วัน 4. จำเลยที่ 3 นายเทิดพันธ์ ฉันทะโรจน์ศิริ ประธานกรรมการบริหารบริษัท 10 ปี 2 เดือน (ออกหมายจับเนื่องจากไม่ได้มาฟังคำพิพากษา) 5. สั่งโทษจำคุก 10 ปี นายหลิ่งหงเตียน (ออกหมายจับเนื่องจากไม่ได้มาฟังคำพิพากษาและหนีออกนอกประเทศ) 6. การตรวจสอบและการควบคุมสารเคมีอันตราย (สารโปแตสเซียมคลอเรต) ของกระทรวงกลาโหม และตรวจสอบการนำเข้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย 7. สุ่มตรวจสอบสารเคมีผิดกฎหมายตามท่าเรือ นำไปสู่การพบสารเคมีนำเข้าผิดกฎหมายจำนวนมาก 8. ฟ้องเรียกค่าเสียหายคดีฟุ้งจำนวน 206 ล้านบาท 9. ผู้เสียชีวิตได้ค่าชดเชยคนละ 540,000 บาท
ที่มาของ ข้อมูล	[1] มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). โรงงานอลูมิเนียมระเบิด. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/29 [2] สำนักข่าวไทย TNAMCOT. (2015). ข่าวดังข้ามเวลา ตอน 2542 สิ้นป่าตองวิบโยค [คลิปเต็มรายการ]. สืบค้นจาก https://bit.ly/2BpDAEB [3] ไทยรัฐออนไลน์. (2559). โรงงานอลูมิเนียมระเบิดสูดคี 17 ปี! ชาวบ้านชนะ จำเลยติดคุก ถามแล้วใครจะชดใช้. สืบค้นจาก https://www.thairath.co.th/news/local/626803 [4] Thai PBS NEWS. (2560). ผู้เสียหาย “โรงงานอลูมิเนียมระเบิด ปี 42” ยอมความ หลังได้ชดเชยคนละ 540,000 บาท. สืบค้นจาก https://news.thaipbs.or.th/content/268767

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
มติทรัพยากรธรรมชาติ	
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	ภาคเหนือตอนบนที่ปกคลุมด้วยหมอกควัน
สถานที่	8 จังหวัดพื้นที่ภาคเหนือ จ.เชียงใหม่ จ.เชียงราย จ.แม่ฮ่องสอน จ.ลำปาง จ.ลำพูน จ.แพร่ จ.น่าน จ.พะเยา
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับชาติและนานาชาติ

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	<p>ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไร่ข้าวโพด 2. กลุ่มคนเลี้ยงสัตว์ 3. การเก็บหาของป่า 4. การเผาตอซังข้าวเพื่อเริ่มการเกษตรในรอบใหม่ - การเผาตอซังข้าวเพื่อเตรียมการเพาะปลูก และการเผาในพื้นที่โล่ง ของพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน 5. การเผาขยะมูลฝอยจากชุมชน 6. การเผาวัชพืชริมถนน 7. การก่อสร้างและโรงงานอุตสาหกรรม 8. การคมนาคมในพื้นที่เขตเมือง 9. การกำหนดพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ ทับที่ชุมชน 10. สถานีตรวจและเตือนมลพิษทางอากาศมีเพียง 17 สถานี 11. การสนับสนุนของรัฐให้เกษตรกรปลูกพืชเชิงเดี่ยว
ความ เป็นมา	<p>หมอกควันได้ปกคลุมพื้นที่ภาคเหนือตอนบนมาเป็นระยะเวลายาวนาน เกิดขึ้นในช่วงฤดูร้อนเสียส่วนใหญ่ โดยมาจากการเผาป่าในพื้นที่โล่งและการเผาไร่รวมถึงการเผาขยะในชุมชนและร่วมกับมลพิษทางอากาศที่มาจากจราจรที่หนาแน่นในเขตพื้นที่เมือง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง เช่น เด็กเล็ก หญิงมีครรภ์ ผู้ป่วยเรื้อรัง เช่น ผู้ป่วยโรคปอด หอบหืด ผู้สูงอายุ หมอกควันยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ เช่น การท่องเที่ยวที่ลดลง ทำให้การจ้างงานลดลงจนเกิดภาวะว่างงาน นอกจากนี้ภาพลักษณ์ว่าเป็นเมืองในหมอก อาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวต่อภาคเหนือ</p> <p>สภาพภูมิประเทศทางภาคเหนือตอนบน ทำให้ฝุ่นละอองจากการเผาไหม้ที่มีขนาด 10 ไมครอน (PM10) แพร่กระจายขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศและแขวนลอยอยู่ในอากาศนานขึ้น ทั้งยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่วงกว้าง ปัญหาหมอกควันสร้างความเสียหายต่อ ป่า ระบบนิเวศ สุขภาพ และก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวบ้านและระบบเศรษฐกิจชุมชน อีกทั้งการกำหนดพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ ทับที่ชุมชนทำให้ชุมชนถูกกีดกันออกจากป่า จากเดิมที่เคยมีการพึ่งพาอาศัย และมีความรู้สึกปกป้องป่าจางหายไป ทำให้เมื่อเห็นไฟไหม้ป่าแทนที่จะช่วยกันดับไฟ จะกลายเป็นพฤติกรรมนิ่งเฉย เนื่องจากถูกรัฐกีดกันชุมชนและมองไม่เห็นความเป็นสมับติรวมร่วมกัน นอกจากนี้ความรู้สึกแบ่งแยกทางชนชั้น เช่น คนเมืองมีฐานะกับคนที่อาศัยอยู่ในป่ายากจน ทำให้คนที่อยู่ในเมืองไม่ได้สนใจต้นเหตุของปัญหาไฟป่าในภาคเหนืออย่างจริงจัง สถานีที่ตรวจจับมลพิษในอากาศ PM2.5 AQI ของกรมควบคุมมลพิษมีเพียง 17 สถานี อยู่ที่เชียงใหม่ 4 สถานี 3 ใน 4 เครื่องอยู่ในเมือง จึงไม่สามารถจับค่ามลพิษที่ต้นทาง คือในป่าได้</p> <p>จากสถานการณ์จุดความร้อน (Hotspot) ในภาพรวมทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2562-14 พฤษภาคม 2563 (ข้อมูลจากดาวเทียมระบบ VIRS) พบจุด Hotspot 216,964 จุด โดยร้อยละ 62% อยู่ในเขตป่าไม้ (132,486 จุด) และร้อยละ 38%อยู่นอกเขตป่าไม้ (84,478 จุด) ส่วนสถานการณ์จุด Hotspot ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ</p>

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พบจุด Hotspot สะสม จำนวน 35,712 จุด เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 3,702 จุด ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พบจุด Hotspot สะสม จำนวน 46,580 จุด เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 4,035 จุด</p> <p>การเผชิญกับสถานการณ์เช่นนี้และกลุ่มพื้นที่เป็นเวลานานสิ่งที่ตามมาคือได้รับผลกระทบทางสุขภาพ เช่น ทางเดินหายใจ โรคหัวใจ ตาอักเสบ เป็นต้น หมอกควันได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางด้านการท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากวิสัยทัศน์ในการมองเห็นไม่ดีเท่าที่ควรและส่งผลกระทบต่อสายการบินที่ไม่สามารถนำเครื่องลงจอดได้ซึ่งบางสายการบินได้ทำการยกเลิกเที่ยวบินเมื่อถึงช่วงระยะเวลาหมอกควันของภาคเหนือตอนบน</p> <p>ในประเทศไทยก็ได้มีกฎหมายควบคุมรักษาสิ่งแวดล้อมและการเผาในที่โล่งแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถหยุดการเผาในที่โล่งได้ ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์ย่อมมีผลให้สามารถควบคุมการเผาในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่การเกษตรได้ พร้อมการรณรงค์เผยแพร่ความรู้และการป้องกันในภายหน้าด้วยเช่นกัน</p>
คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน	คู่ขัดแย้งหลัก คือ ชาวบ้านในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน และการเผาในที่โล่งเพื่อเตรียมการเกษตรในรอบใหม่ ร่วมกับการจราจรในเขตชุมชนเมือง
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้าน ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน (และชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างยิ่งในช่วงเกิดสถานการณ์หมอกควัน จ.เชียงใหม่ และ จ.แม่ฮ่องสอน) 2. กระทรวงสาธารณสุข 3. โรงพยาบาล 4. ธุรกิจทางด้านการท่องเที่ยว 5. สายการบิน 6. กรมควบคุมมลพิษ 7. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 8. ธนาคารแห่งประเทศไทย
ระยะเวลา	พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2550
สถานะ	ศาลดำเนินคดีจำคุกในข้อหาประมาทและเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียชีวิตและบาดเจ็บ และข้อหาโยกย้ายยุทธภัณฑ์โดยไม่ได้รับอนุญาต และข้อหาต่อเติมอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต ส่วนนายสิทธิหิงเทียน ได้หลบหนีออกนอกประเทศ ศาลจึงออกหมายจับต่อไป
ระดับความรุนแรง	ระดับมาก มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นราว 14.5 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงระยะเวลาเดือนเดียวกันเมื่อปี พ.ศ. 2549
วิธีการแก้ไข	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดยุทธศาสตร์ในการป้องกันสถานการณ์ข้างต้น คือ การควบคุมการเผาในพื้นที่ชุมชนและการเผาในที่โล่ง, การควบคุมไฟป่า, การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพชุมชน 2. การส่งเสริมพื้นที่เกษตรแบบผสม ลดการปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวเพื่อลดการเผา 3. การเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับไฟป่า ผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เฟสบุ๊ก

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>4. การทบทวนการออกกฎหมาย พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน</p> <p>5. สร้างอาสาสมัครดับไฟป่าเพื่อดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหมอกควันที่ต้นเหตุ</p> <p>6. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำเสนอการแก้ปัญหาได้แก่ การโอนภารกิจ การควบคุมไฟป่าให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่นำเอาจุดความร้อน (Hotspot) มาเป็นตัวชี้วัดเนื่องจากไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุม ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ จัดส่งขอบเขตพื้นที่เกษตรกรรมในป่า ให้ GISTDA เพื่อประมวลผลข้อมูลที่เกิดจุดความร้อน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกับภาครัฐ</p>
ที่มาของ ข้อมูล	<p>[1] มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). หมอกควันปกคลุมภาคเหนือตอนบน. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/36</p> <p>[2] GREENPEACE. (2019). มีอะไรใต้หมอกควัน PM2.5 ภาคเหนือ. สืบค้นจาก https://www.greenpeace.org/thailand/story/4769/north-pm25/</p> <p>[3] กองทัพภาคที่ 3. (ม.ป.ป.). ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ. สืบค้นจาก http://www.3armyarea-rta.com/pdf/haze.pdf</p> <p>[4] ไทยรัฐออนไลน์. (2563). ทส. เปิดเวทีถอดบทเรียน แก้ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ปี 63 แบบยั่งยืน. สืบค้นจาก https://www.thairath.co.th/news/politic/1852826</p>

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
มติทรัพยากรธรรมชาติ	
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	แม่น้ำกวังเสื่อมโทรม
สถานที่	จังหวัดลำพูน อ.เมืองลำพูน อ.ป่าซาง
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับชาติ
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	<p>นิคมอุตสาหกรรมลำพูนปล่อยสารเคมีในประเภทกลุ่มโลหะ ทำให้แม่น้ำกวังเกิดการเน่าเสียและเสื่อมโทรม</p> <p>ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก</p> <p>1. การปล่อยสารเคมีในประเภทกลุ่มโลหะในน้ำเสียจากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ (จังหวัด</p>

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>ลำพูน) และโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ริมลำน้ำกวาง ได้แก่ โรงงานพีโตร-เลย์ สารเคมีที่พบ เช่น อะลูมิเนียม ตะกั่ว แคดเมียม ทองแดง รวมทั้งน้ำทิ้งจากชุมชนเทศบาลเมืองลำพูน</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. ผลกระทบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. ชาวบ้านได้รับผลกระทบทางด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ 4. ในขณะที่กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า ปัญหาน้ำเสียมาจากชุมชน
<p>ความเป็นมา</p>	<p>เมืองลำพูนมีประชากรทั้งหมด 15,000 คน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเมืองเชียงใหม่ แม่น้ำ กวางเป็นแหล่งน้ำสำคัญของ 2 อำเภอในพื้นที่ จ.ลำพูน ด้วยกัน คือ อ.เมืองลำพูน อ.ป่าซาง เมื่อมีการตั้งนิคมอุตสาหกรรมลำพูนขึ้น แม่น้ำกวางเริ่มมีการเน่าเสียเนื่องมาจากการปล่อยน้ำจากนิคมอุตสาหกรรมทำการฟอกหนังและเย็บถุงมือ ที่ปล่อยน้ำเสียโดยไม่ได้ผ่านการบำบัดอย่างเหมาะสม ทำให้สารเคมีที่ใช้ในการฟอกหนังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนเป็นวงกว้างอาจจะเรื้อรังในระยะยาว เช่น โรคมัลติไซโตมา และส่งผลกระทบต่อระบบประสาท นอกจากนี้ชาวบ้านที่อยู่ริมลำน้ำกวางมีอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง เมื่อน้ำเสียทำให้ปลาตายหมด ประชาชนสูญเสียรายได้</p> <p>ในขณะที่กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า ปัญหาน้ำเสียมาจากชุมชน จึงได้สร้างโรงบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่และวางระบบท่อระบายน้ำเสีย พร้อมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนลดการปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541</p> <p>ถึงแม้ชาวบ้านในพื้นที่ได้ดำเนินการส่งเอกสารถึงนิคมอุตสาหกรรมลำพูนก็ตาม แต่ก็ไม่เป็นผล ที่ผ่านมามีการใกล้ชิดเพื่อยุติข้อความขัดแย้งหลายครั้ง เมื่อระยะเวลาผ่านไป 4 ปี ได้ติดตามการดำเนินงานของนิคมอุตสาหกรรมลำพูนแต่ก็กลับมาเป็นเช่นดังเดิม คือ แม่น้ำกวางกลับมาเน่าเสียอีกและอยู่ในสถานะคุณภาพในเกณฑ์เสื่อมโทรม</p>
<p>คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน</p>	<p>คู่ขัดแย้งหลัก คือ ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความพึงพอใจกับการแก้ไขของรองผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน เนื่องมาจากยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาแม่น้ำกวางที่เน่าเสียได้ซึ่งทำให้สภาพแย่งเรื่อย ๆ และอยู่ในภาวะเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง</p> <p>คู่ขัดแย้งรอง คือ นิคมอุตสาหกรรมลำพูน กายื่นเอกสารร้องเรียนในการแก้ไขการปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำกวางจากนิคมอุตสาหกรรม และการส่งเอกสารถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>
<p>ผู้เกี่ยวข้อง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. นิคมอุตสาหกรรมลำพูน (การฟอกหนังและเย็บถุงมือ) 2. ชาวบ้าน ในพื้นที่ อ.เมืองลำพูน และ อ.ป่าซาง 3. ชาวบ้าน ในพื้นที่ ศรีบุญยืน วังทอง เหมืองง่า และศรีสองเมือง 4. นักเรียน 5. ครู 6. ผู้ปกครอง 7. พระภิกษุ 8. นายสมศักดิ์ บุญเปลื้อง รองผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	9. อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ 10. สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดลำพูน 11. โรงพยาบาลมหาราช จ.เชียงใหม่ 12. พระครูศรีบุญญากร เจ้าอาวาสวัดศรีบุญยืน 13. ศาลากลางจังหวัดลำพูน 14. สำนักงานทรัพยากรธรณี เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่ 15. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข 16. ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 17. กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ 18. ศูนย์วิเคราะห์สารมลพิษอุตสาหกรรมภาคเหนือ กรมโรงงานอุตสาหกรรม 19. บริษัท เอ็นไวร์เท็ค คอนซัลแตนท์ จำกัด (โครงการการศึกษาความเหมาะสมโครงการแก้ไขปัญหาน้ำเสียเทศบาลเมืองลำพูน)
ระยะเวลา	พ.ศ. 2532 – พ.ศ. 2555
สถานะ	ในปี พ.ศ. 2534 ยังไม่มีการแก้ไขปัญหาใด ๆ ได้สำเร็จ และเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2536 เกิดการประท้วงของชาวบ้านที่ศาลากลางจังหวัดลำพูน ซึ่งได้มีการใกล้เคียงและแก้ไขปัญหามาในระยะเวลา 3 เดือน แต่ทางนิคมอุตสาหกรรมลำพูนยังไม่มีอาการยอมรับการปล่อยน้ำเสีย
ระดับความรุนแรง	ระดับมาก มีการประเมินผลกระทบต่อด้านสุขภาพ ทำให้สุขภาพของชาวบ้านมีการเจ็บป่วย เช่น ทางเดินหายใจ โรคภูมิแพ้ เป็นต้น ซึ่งอาจจะส่งต่อสุขภาพประชาชนเรื้อรังในระยะยาวและมีการประเมินผลทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากทำให้ปลาในแม่น้ำกวงมีการตายเป็นจำนวนมาก และไม่สามารถใช้น้ำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น ไม่สามารถลงเล่นน้ำ เพราะสารฟอกหนังมีผลทำให้ผิวหนังเกิดผื่นคันได้
วิธีการแก้ไข	ยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ แม้กระทั่งยื่นเรื่องต่อศาลากลางจังหวัดลำพูนเพื่อใกล้เคียงปัญหาดังกล่าว ในตลอดระยะเวลา 4 ปี แต่แม่น้ำกวงยังอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมดังเดิม
ที่มาของข้อมูล	[1] มุลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). แม่น้ำกวงเน่า. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/47 [2] สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). สถานการณ์ทรัพยากรน้ำ. สืบค้นจาก https://bit.ly/2UZHTOc [3] กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2545). คู่มือสำหรับการทำกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแม่น้ำ. สืบค้นจาก http://www.pcd.go.th/info_serv/water_GEC.htm [4] ฝ่ายเลขานุการ ก.บ.จ. ลำพูน สำนักงานจังหวัดลำพูน กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2563). แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ. 2561 – 2565) ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. 2563. สืบค้นจาก https://bit.ly/2YhI9tE

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความขัดแย้ง	ลำพูน ความตายในนิคมที่ไม่อยากให้เกิด
สถานที่	ต.บ้านกลาง/ ต.มะเขือแจ้ อ.เมืองลำพูน จ.ลำพูน
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับชาติ
ประเด็น ความขัดแย้ง	<p>นิคมอุตสาหกรรมลำพูนนำเสนอที่จะเป็นอุตสาหกรรมที่สะอาดที่แรกในภาคเหนือ แต่การดำเนินงานขาดทุนจึงต้องร่วมมือกันอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้คนงานในโรงงานสุขภาพที่แย่งลง คนงานวัยทำงานจำนวน 12 คน และลูก 2 คน เสียชีวิต โดยที่แพทย์ไม่สามารถวินิจฉัยได้ คนงาน 60 คน ในจำนวน 100 คน พบสารตะกั่วในเลือดสูง</p> <p>ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน 2. ความร่วมมือกับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ 3. ผลกระทบต่อสุขภาพของแรงงานในโรงงาน
ความเป็นมา	<p>การเปิดตัวโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน เมื่อปี พ.ศ. 2526 โดยประกาศเป็นอุตสาหกรรมที่สะอาดเท่านั้น อุตสาหกรรมในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อการพัฒนาทางการเกษตร เพราะในพื้นที่มีวัตถุดิบทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปนิคมโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมขาดทุนจากผลผลิตเป็นอย่างยิ่ง จึงได้เปิดความร่วมมือจากที่ต่าง ๆ โดยมีอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เข้าร่วมลงทุน และสิ่งนี้ทำให้เกิดการเสียชีวิตของคนงาน จำนวน 12 คน และลูกของคนงาน จำนวน 2 คน เกิดจากโรครับสารโลหะหนัก คือ ตะกั่ว แต่แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านพิษจากระบบอุตสาหกรรมในประเทศไทยมีจำนวนน้อยมาก ปี พ.ศ. 2550 ชาวบ้านหนองเป็ด ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่อาศัยอยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมพยายามเรียกร้องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ตรวจสอบสารมลพิษปนเปื้อนจากแหล่งน้ำใต้ดิน เนื่องจาก กรีนพีซ พบว่า มีสารตะกั่วทองแดงสูงกว่ามาตรฐาน 4 เท่า และสังกะสีสูงกว่ามาตรฐาน 8 เท่า เนื่องจากสารดังกล่าวจะส่งผลต่ออวัยวะภายใน และทำให้เด็กมีพัฒนาทางสติปัญญาล่าช้า ชาวบ้านต้องซื้อน้ำขวดมาบริโภคเนื่องจากพบน้ำบาดาลของหมู่บ้านผสมตะกอน ชุ่นจนทำให้ชั้นน้ำสังกะสีฝุกร้อน การเปลี่ยนแปลงเริ่มส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นย่อมมีผลกระทบทางด้านสุขภาพด้วยเช่นกัน เนื่องจากสารเคมีที่ปนเปื้อนในปริมาณเข้มข้นสูงเกินค่ามาตรฐาน ส่งผลต่อระบบประสาท โดยเฉพาะคนงานผู้หญิงที่ทำงานจะแท้งบุตรหรือการคลอดก่อนกำหนด เป็นผลมาจากสารพิษจากโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม</p> <p>การวินิจฉัยทางการแพทย์เกี่ยวกับอาการป่วยของคนงานในนิคมอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน ระหว่าง นางรัชณี นิลจันทร์ กรรมการการจัดการสิ่งแวดล้อม จ.ลำพูน และ นพ.วัชระ สนธิชัย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหริภุญไชย นางรัชณี กล่าวว่า ได้นำผู้ป่วยตรวจกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง 100 กว่าราย และตรวจพบ 60 ราย ได้รับสารพิษในร่างกายเกินมาตรฐานและมีเอกสารทางการแพทย์ยืนยัน ในขณะที่ นพ. วัชระ แพทย์และคณะกรรมการความปลอดภัยนิคม</p>

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>อุตสาหกรรมลำพูน กล่าวว่า ไม่พบสารตะกั่วในร่างกายเกินมาตรฐานและผู้ป่วยส่วนใหญ่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ แต่นายวินัส ดวงม อุติตคนงานโรงงานประกอบชิ้นส่วนมือถือ มีอาการป่วยก่อนจะเข้ารับการตรวจจนพบว่าร่างกายได้รับสารตะกั่ว อะลูมินา จนต้องออกจากนิคมฯ เนื่องจากสภาพในโรงงานเป็นห้องแอร์ มีเพียงผ้าปิดจมูกธรรมดา ส่วนการระบายอากาศปล่อยออกทางปล่องควัน ทำให้เกิดฝุ่นละอองและควันพิษ ส่วนน้ำเสียก็ปล่อยมาจากโรงงานจนทำให้น้ำเน่าเสีย</p> <p>ปี พ.ศ. 2559 โครงการนิคมอุตสาหกรรมลำพูน 2 ผ่านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เลขที่หนังสือเห็นชอบที่ ทส 1009.3/9189</p> <p>ต้นทุนมิติชีวิตและสังคมของคนลำพูนจากบทเรียนนิคมอุตสาหกรรม คือ คนงานในโรงงานป่วยด้วยสารพิษ ดินเสื่อม น้ำเน่าเสีย ปัญหาอาชญากรรม นอกจากนี้นิคมฯ ได้ดึงน้ำมาจากเขื่อนแม่วัง ทำให้ชาวบ้านขัดแย้งกัน เนื่องจากน้ำไม่พอ ที่ดินที่เคยทำปศุสัตว์ ทำสวนทำไร่ ถูกกว้านซื้อและกลายเป็นของนายทุน และพื้นที่ดินเหล่านั้นไม่สามารถกลับมาเพาะปลูกได้เนื่องจากสารพิษและโลหะหนัก ส่งผลให้ดินเสื่อมสภาพ สภาพสังคมของชาวบ้านเกิดการแบ่งแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคนงานกับสังคมชาวบ้าน ส่วนการสร้างโรงงานรัฐบาลนำข้อมูลที่ได้ทำเองและบอกว่า 90% เห็นชอบกับการสร้างนิคม แต่ชาวบ้านอีก 4 ตำบล ไม่ได้รับรู้นิคมฯ ที่จะถูกสร้างขึ้นและชาวบ้านยังกังวลว่า น้ำบาดาลจะถูกนิคมนำไปใช้จนทำให้ชาวบ้านนอกนิคมไม่มีน้ำบาดาลเพื่อการอุปโภคบริโภค สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ไม่เคยต้องปิดประตูบ้านแต่เมื่อมีคนแปลกหน้าเข้ามามากขึ้นทำให้ต้องล็อคประตูบ้านด้วยกุญแจหลายดอก</p>
คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน	<p>คู่ขัดแย้งหลัก คือ โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ซึ่งได้ร่วมมือกับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนงานในโรงงาน ทำให้มีการสูญเสียชีวิต จำนวน 12 คน และลูกของคนงาน จำนวน 2 คน ในขณะที่มีการเสนอให้ย้ายฐานการผลิตออกจาก จ.ลำพูน</p>
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. คนงานในนิคมอุตสาหกรรม จำนวน 14 คน ที่เสียชีวิต 2. แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านอาชีวอนามัย 3. สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม 4. โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน 5. สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดลำพูน 6. ศูนย์ระบาดวิทยาภาคเหนือ 7. ศูนย์ความปลอดภัยในการทำงาน 8. รัฐบาล 9. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 10. นายพลาย ภิรมย์ ผู้ประสานงานรณรงค์ด้านสารพิษ กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 11. เทศบาลตำบลบ้านกลาง 12. นายจำนงค์ จันทกลาง ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองเป็ด 13. นายอนุทิน สุธาพันธ์ ผู้อำนวยการส่วนน้ำเสียอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ 14. นางอรพินท์ มณีขัติย์ ตัวแทนชาวบ้านบ้านห้วยเป็ด 15. นายदनัย สารพฤกษ์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข เทศบาลตำบลบ้านกลาง

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	16. นางรัชณี นิลจันทร์ กรรมการการจัดการสิ่งแวดล้อม จ.ลำพูน 17. นพ.วัชร สอนิชย์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหริภุญไชย 18. นายวินัส ดวงตม ซึ่งเป็นผู้ป่วยจากการทำงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน
ระยะเวลา	พ.ศ. 2526 – 2528 คือ ยุคดำมือ ชาวบ้านไม่ได้รับรู้ข้อมูลจนกระทั่งนิคมฯ มาตั้ง พ.ศ. 2536 – 2537 คนงานเริ่มป่วยด้วยโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว ทางเดินหายใจ และเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ
สถานะ	ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองเป็ด ได้ให้ชาวบ้านซื้อน้ำดื่มแทนการใช้ประปาของหมู่บ้าน โดยทางผู้ใหญ่บ้านจะต้องดูแลชาวบ้าน จำนวน 30 ครอบครัว หรือกว่า 100 คนในหมู่บ้าน ซึ่งที่ผู้ใหญ่บ้านต้องจัดซื้อน้ำดื่มนั้น มาจากในหมู่บ้านมีสารตะกั่ว และทองแดงในหมู่บ้านสูงเกินค่ามาตรฐาน 4 เท่า สังกะสีสูงเกินค่ามาตรฐาน 8 เท่า ทางสาธารณสุขจึงแจ้งให้ชาวบ้านงดดื่ม น้ำประปาชั่วคราว
ระดับความรุนแรง	ระดับมาก มีการประเมินผลกระทบต่อด้านสุขภาพและด้านจิตใจ เนื่องจากมีผู้ได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก โดยมีการเสียชีวิตจากการดำเนินกิจการโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน
วิธีการแก้ไข	1. ชาวบ้านซื้อน้ำดื่มแทนการใช้ประปาของหมู่บ้าน เพื่อลดการได้รับผลกระทบการน้ำประปาที่ไหลเข้าหมู่บ้าน ซึ่งมีสารเคมีปนเปื้อนอยู่เป็นจำนวนมากและเกินค่ามาตรฐาน 2. การย้ายฐานผลิตของโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ไปยังพื้นที่การผลิตที่มีค่าแรงถูก เพื่อลดต้นทุนการผลิต
ที่มาของข้อมูล	[1] มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). ความตายที่นิคมฯ ลำพูน. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/50 [2] สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). โครงการนิคมอุตสาหกรรมลำพูน 2. สืบค้นจาก http://eia.onep.go.th/projectdetail.php?id=10377 [3] Manager Online. (2550). “กรีนพีซ” แฉน้ำใต้ดินติด “นิคมฯ ลำพูน” สารพิษอันตรายต่อชีวิต. สืบค้นจาก https://mgronline.com/local/detail/9500000134709 [4] อองอาจ เตชา. (2004). คนลำพูนซึบพิษจากนิคมฯลำพูน คนเชียงใหม่ต้องคำนึงถึงต้นทุนชีวิตและสังคม. สืบค้นจาก https://prachatai.com/journal/2004/12/1511

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	มลพิษแหลมฉบบังที่ปนเปื้อน
สถานที่	ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา และ ต.บางละมุง อ.บางละมุง จ.ชลบุรี
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับชาติ

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	<p>การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมที่มากจนเกินไป เพราะสิ่งเหล่านี้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในพื้นที่</p> <p>ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ท่าเทียบเรือแหลมฉบัง 2. นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง 3. อุตสาหกรรมปิโตรเลียม
ความ เป็นมา	<p>การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยครอบคลุม 3 จังหวัด คือ จ.ฉะเชิงเทรา จ.ชลบุรี จ.ระยอง ซึ่งเป็นเป้าหมายสถานที่ในการก่อสร้างท่าเทียบเรือพาณิชย์และครอบคลุมในพื้นที่ ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา และ ต.บางละมุง อ.บางละมุง จ.ชลบุรี เป็นพื้นที่ จำนวน 6,340 ไร่ ในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้มีผลของการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในทุกด้านที่จะตามมา และเป็นยังส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของชาวบ้านในระแวงนั้นด้วย</p> <p>เมื่อการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและการลงทุนในแหลมฉบังเป็นจำนวนเม็ดเงินหลายล้านบาท แต่สิ่งที่แฝงอยู่ คือ การตายของปลาจำนวนมาก สันนิษฐานว่า เกิดจากการลักลอบปล่อยของเสียลงคลองใหญ่บริเวณที่รกร้างของท่าเทียบเรือ</p> <p>ระบบการบำบัดก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้จึงทำให้เกิดคราบน้ำมันลอยเข้าฝั่งอ่าวไทยอยู่เป็นประจำ ทำให้เกิดน้ำเน่าเสียเป็นบริเวณกว้างโดยพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบ เช่น พัทยา และระยอง</p> <p>ผลที่เกิดขึ้นเป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งของมลพิษที่เกิดจากท่าเรือแหลมฉบังและนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง เมื่อการเข้าสู่ในระยะเฟสต่อไปทำให้จำเป็นจะต้องขุดร่องน้ำที่มีความลึกกว่าเดิมและมีขนาดใหญ่กว่าเดิม เพื่อที่จะถมทะเลเป็นจำนวน 1,445 ไร่ พร้อมเชื่อมกันคลื่น</p> <p>ในการที่จะดำเนินการดังกล่าวนี้จะต้องทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่มีความเชื่อมั่นและเชื่อใจในการทำงาน โดยการให้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการตรวจสอบและรับรู้การทำงานเพื่อให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แต่บางครั้งก็ดูเหมือนว่าเหตุการณ์นี้จะวนเวียนซ้ำไปมาเหมือนเดิมทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ความเชื่อใจของประชาชนที่มีต่อรัฐ และความปลอดภัยของชีวิตชาวบ้านในพื้นที่</p>
คู่ขัดแย้ง หลักและ จุดยืน	<p>คู่ขัดแย้งหลัก คือ ชาวบ้านในพื้นที่ ท่าเทียบเรือแหลมฉบัง และนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ซึ่งความไม่ลงตัวของความเชื่อมั่นและความเชื่อใจในการทำงาน และบางครั้งการดำเนินงานก็ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชาวบ้านในพื้นที่ โดยมาจากสารเคมีที่รั่วไหลอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุก่อให้เกิดมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตได้</p>

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้านในพื้นที่ ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา และ ต.บางละมุง อ.บางละมุง จ.ชลบุรี 2. ชาวบ้านในพื้นที่ ต.หนองขาม อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 3. ชาวบ้านในพื้นที่ ตะเคียนเตี้ย และนาเกลือ 4. พระสงฆ์ 5. ชาวประมง 6. นางสาวสุนทรี ชุนทอง นักวิชาการจากคณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา 7. ร.ต.ต.มนตรี ฤกษ์จำเนียร ผู้ช่วยผู้อำนวยการท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย 8. ดร.สมนึก จงมีวสิน นักวิชาการอิสระ 9. รังสรรค์ สมบูรณ์ ประธานกลุ่มประมงบ้านบางละมุง 10. สนธิ คชวัฒน์ เลขาธิการสมาคมอนามัยสิ่งแวดล้อมโลก 11. ท่าเรือน้ำลึกเพื่อการพาณิชย์ 12. ท่าเรือกรุงเทพ 13. เซตนิคมอุตสาหกรรม 14. อุตสาหกรรมปิโตรเลียม 15. โรงกลั่นน้ำมันบริษัทไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) 16. โรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่ประเทศไทย จำกัด (มหาชน) 17. โรงกลั่นน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานบริษัทไทยลูบเบส จำกัด 18. คลังเก็บน้ำมันบริษัทไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) 19. คลังเก็บน้ำมันบริษัทเอสโซ่ประเทศไทย จำกัด (มหาชน) 20. คลังเก็บน้ำมันบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) 21. คลังเก็บก๊าซแอลพีจีบริษัทไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) 22. คลังเก็บก๊าซแอลพีจีบริษัทเอสโซ่ประเทศไทย จำกัด (มหาชน) 23. คลังเก็บก๊าซแอลพีจีบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) 24. บริษัท อีสเทิร์นซี แหลมฉบัง เทอร์มินัล จำกัด 25. โรงงานหลอมป่า เมททอลล์ จำกัด 26. นิคมแหลมฉบัง 27. การขนส่งรถไฟ 28. โรงไฟฟ้า 29. โรงพยาบาล 30. คณะกรรมการไตรภาคีจากภาครัฐ ภาคประชาชนในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบ
ระยะเวลา	พ.ศ. 2525 – พ.ศ. 2557
สถานะ	การดำเนินการนิคมอุตสาหกรรมยังคงเติบโตอย่างรวดเร็วและก้าวขึ้นมามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง และการลงทุนที่สำคัญก็ไม่เว้นแต่อุตสาหกรรมปิโตรเลียม ที่มีแหล่งใหญ่ด้วยกัน คือ โรงกลั่นน้ำมัน, คลังเก็บน้ำมันปิโตรเลียม, คลังเก็บก๊าซแอลพีจี

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ระดับความรุนแรง	ระดับมาก การกัดเซาะชายฝั่ง การปนเปื้อนมลพิษ สารเคมีรั่วไหล และทะเลเต็มไปด้วยคราบน้ำมัน
วิธีการแก้ไข	1. การหยุดยั้ง หรือการหยุดพัฒนานิคมอุตสาหกรรมที่มากจนเกินไป เพราะสิ่งเหล่านี้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติไปเป็นจำนวนมากเพื่อการพาณิชย์
ที่มาของข้อมูล	[1] มุลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). แหลมฉบ้งเปื้อนมลพิษ. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/55 [2] ไทยโพสต์. (2563). ไม่แจ้งขณสารพิษ ระเบิดแหลมฉบ้ง กทท.ไล่เบียเรือขนสินค้า. สืบค้นจาก https://www.thaipost.net/main/detail/36842 [3] Thai PBS News. (2562). สอบที่มา “สารเคมี” ชุก 13 ตู้คอนเทนเนอร์ท่าเรือแหลมฉบ้ง. สืบค้นจาก https://news.thaipbs.or.th/content/280350 [4] สมาร์ทนิวส์. (2562). ระเบิดแหลมฉบ้ง! เหี่ยวสารพิษรั่วเพิ่ม 800. สืบค้นจาก http://true4u.truelife.com/index.php?name=smartnews&action=detail&news_id=9143

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็นความขัดแย้ง	ขยะอันตรายแยกด้วยมือเปล่า ที่ - บ้านโคกสะอาด
สถานที่	ต.โคกสะอาด อ.หนองชัย จ.กาฬสินธุ์
ระดับการรับรู้ของสังคม	ระดับจังหวัด
ประเด็นความขัดแย้ง	ชาวบ้านแยกขยะด้วยมือเปล่า ในขณะที่ขยะมีสารปนเปื้อน เช่น โลหะหนัก อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชาวบ้าน ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก 1. การพัฒนาประเทศทำให้มีขยะอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น แต่ชาวบ้านยังใช้วิธีเดิมในการคัดแยกขยะเพื่อไปขาย
ความเป็นมา	เดิมชาวบ้านในพื้นที่ อบต.โคกสะอาด มีการทำงานมาแต่สมัยดั้งเดิม แต่ภายในหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพค้าของเก่า ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงของ อบต.โคกสะอาด ไป และเป็นแบบการเดินตามกัน คือ บ้านหลังนั้นทำ หลังนี้ก็ทำด้วย ในปี พ.ศ. 2539 ผลจากการสำรวจเมื่อเดือนเมษายน - เดือนพฤษภาคม 2551 พบว่าปริมาณของเก่าที่รับซื้อเพิ่มมากขึ้นถึง 767 ตันต่อเดือน เช่น ชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ แน่แน่นอนว่าการใช้วิธีเผาตามที่โล่งหรือที่รกร้างเป็นการกำจัดขยะของชาวบ้านที่หลีกเลี่ยงจากการแยกขยะแล้ว

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>ซึ่ง อบต.โคกสะอาด ก็เห็นสมควรจัดพื้นที่การทำลายขยะหรือหลุมเผาขยะขึ้น และชาวบ้านก็สามารถนำเศษขยะที่เหลือไปเผาในส่วนนี้ได้</p> <p>ระยะเวลาผ่านไปการแยกของเก่ายิ่งเจริญเติบโต แต่สิ่งที่ตามมาคือ การแยกขยะไม่ถูกวิธีจึงทำให้เกิดการวิตกกังวล เพราะมีทั้งสิ่งปนเปื้อนที่มากับแผงวงจรไฟฟ้า ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็ง ตะกั่วที่อยู่ในแบตเตอรี่ สิ่งเหล่านี้ที่ชาวบ้าน อบต.โคกสะอาด มองข้ามไป</p> <p>ดังนั้น การมีรูปแบบเข้ามาเกี่ยวข้องนั้นจึงทำให้พัฒนาเข้าสู่นโยบายของชุมชนได้อย่างง่าย เช่น การจัดทำแผน เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อลดปัญหาของสิ่งแวดล้อม, การจัดทำแผนควบคุมของเก่าที่มีอันตราย เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และการทำแผนร่วมกับผู้ค้าของเก่า , การมีมาตรการป้องกันร่วมกับ อบต. การจัดทำรื้อรอบบ่อทำลายขยะ หรือการห้ามบุคคลนอกนำขยะมูลฝอยเข้ามาทิ้งในตรงจุดของเก่าที่มีอันตราย</p>
คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน	คู่ขัดแย้งหลัก คือ ชาวบ้าน และวิธีการแยกของเก่าเพื่อหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนของสารพิษที่ตกค้าง เช่น โบรมีน ซึ่งอยู่ในแผงวงจรไฟฟ้า และเป็นสารก่อมะเร็ง, ตะกั่วและแบตเตอรี่ ซึ่งสามารถทำลายระบบประสาท ระบบเลือด และการพัฒนาของสมอง
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้าน ในพื้นที่ ต.โคกสะอาด อ.เมืองชัย จ.กาฬสินธุ์ 2. เวทีประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ 3. มูลนิธิบูรณะนิเวศ 4. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
ระยะเวลา	พ.ศ. 2539 – พ.ศ. 2554
สถานะ	อบต.โคกสะอาด ได้ดำเนินการสร้างนโยบายเพื่อควบคุมในการแยกของเก่าที่มีสารเคมีปนเปื้อนและหลุมกำจัดขยะมูลฝอยเพื่อไม่ให้มีขยะล้นหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้านมีการบันทึกข้อมูลควบคุมของเก่า
ระดับความรุนแรง	ระดับปานกลาง มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เนื่องจากกลิ่นที่รุนแรงจากหลุมขยะขนาดใหญ่ ซึ่งสร้างความเดือนร้อนร้อนให้กับชาวบ้านที่อยู่ได้ลมเมื่อมีการพัดพากลิ่น
วิธีการแก้ไข	1. การนำไปสู่การผลักดันนโยบายสาธารณสุขด้านสุขภาพ
ที่มาของข้อมูล	<ol style="list-style-type: none"> [1] มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). แยกขยะอันตรายด้วยมือเปล่าที่ “บ้านโคกสะอาด”. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/9 [2] Manager Online. (2561). หวัง! ตายผ่อนส่ง ชาวโคกสะอาดคัดแยกขยะอิเล็กทรอนิกส์ ขยายเกินกว่า 2 ทศวรรษ. สืบค้นจาก https://mgronline.com/local/detail/9610000056663 [3] Manager Online. (2561). กรมควบคุมมลพิษผนึก จ.กาฬสินธุ์ขนย้ายขยะพิษล็อตสองอีก 150 ตัน. สืบค้นจาก https://mgronline.com/local/detail/9610000102014 [4] กรมควบคุมมลพิษ. (ม.ป.ป.). ร่างคู่มือปฏิบัติอย่างง่ายในการถอดแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในแหล่งชุมชนอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม. สืบค้นจาก http://www.pcd.go.th/file/Draft-PCD-30-04-2020_01.pdf [5] Pavinee Thepkhamram. (2557). หวั่นขยะอันตราย ก่อมลพิษในชุมชน. สืบค้นจาก https://bit.ly/3hKvVS8

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	[6] ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ. (2561). นวัตกรรมสร้างสรรคส์สุขภาพะ โรงเรียนเฮ็ดดีมีสุข ชุด “เรื่อง ของขยะ (แต่ไม่แขยง)” . สืบค้นจาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/43f2018050410033433.pdf

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	มลพิษในแม่น้ำพอง จ.ขอนแก่น
สถานที่	ต.กุดน้ำใส อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับจังหวัด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	การปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำพองและสารเคมีจากการผลิตเยื่อกระดาษ ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก 1. การปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำพอง 2. พืชผลการเกษตรเสียหาย 3. ปลาในกระชังที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ตาย 4. สัตว์น้ำตายเป็นจำนวนมาก
ความ เป็นมา	เดิมทีปัญหาแม่น้ำพองเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ เนื่องจากชาวบ้านได้รับผลกระทบ จากการปล่อยน้ำเสียของโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผลผลิตทางการประมงและการเกษตรเสียหายเป็นวงกว้างใน ต.กุดน้ำใส อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น ซึ่งทางโรงงานผลิตเยื่อได้ดำเนินการปิดกิจการไปแล้ว แต่ก็ไม่ได้ปิดไปอย่างถาวรตามที่ชาวบ้านได้มีการประท้วงเพราะสามารถกลับมาเปิดกิจการใหม่ได้ตลอด และในขณะนี้โรงงานผลิตเยื่อกระดาษก็ได้เข้าร่วมกับเครือ บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ต่อมาการตรวจสอบคุณภาพออกมาว่าพื้นที่นี้ไม่เหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาในกระชังเพราะคุณภาพน้ำที่ต่ำกว่าการอาศัยอยู่ของปลาและที่ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่เกิดความขัดแย้ง คือ ปลาตายซึ่งไม่เกี่ยวกับโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ และเมื่อเป็นเช่นนี้ทางชาวบ้านก็ไม่สามารถเรียกร้องความเสียหายให้ชดใช้กับความสูญเสียได้ เหตุการณ์การตายของปลาในกระชังและพืชผลการเกษตรก็เป็นเช่นเดิม ส่วนโรงงานผลิตเยื่อกระดาษก็ดำเนินการเจริญเติบโตต่อไป โดยมีการอนุมัติให้โรงงานผลิตกำลังขยายโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขโครงการบำบัดน้ำเสียต่อไป
คู่ขัดแย้ง หลักและ จุดยืน	คู่ขัดแย้งหลัก คือ โรงงานผลิตเยื่อกระดาษ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน ในพื้นที่เป็นจำนวนมากและส่งผลให้ปลาที่เลี้ยงไว้ในกระชังและพืชผลการเกษตรเสียหาย

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ผู้เกี่ยวข้อง	1. โรงงานผลิตเยื่อกระดาษ บริษัท ฟินิกซ์ พัลพ แอนด์ เพเพอร์ จำกัด 2. นายสำเนา ศรีสงคราม ประธานชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูลำน้ำพอง 3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น 4. อธิบดีกรมโรงงาน
ระยะเวลา	พ.ศ. 2529 – พ.ศ. 2546
สถานะ	โรงงานเยื่อกระดาษถูกสั่งปิดเป็นบางช่วงระยะเวลา เพื่อให้ปรับปรุงแก้ไข แต่อย่างไรก็ตามโรงงานเยื่อกระดาษก็กลับมาเปิดกิจการได้ใหม่ทุกครั้ง และได้เข้าร่วมกับ เครือบริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)
ระดับความรุนแรง	ระดับมาก มีการประเมินผลกระทบต่อด้านจิตใจ เนื่องจากมีการเสียชีวิตของประธานชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูลำน้ำพอง เมื่อ พ.ศ. 2536 และชาวบ้านไม่ได้รับค่าชดเชยความเสียหายจากโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ ชาวบ้านจึงได้ยื่นหนังสือถึงอธิบดีกรมโรงงานเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมเนื่องจากโรงงานผลิตเยื่อกระดาษไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่สัญญามาได้
วิธีการแก้ไข	1. โรงงานผลิตเยื่อกระดาษ ได้เข้าร่วมโครงการภายใต้เงื่อนไขการบำบัดน้ำเสีย โปเรจี้คกรีน
ที่มาของข้อมูล	[1] มุลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). มลพิษที่แม่น้ำพอง จ.ขอนแก่น. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/24 [2] Manager Online. (2557). ร้อง รง.กระดาษน้ำพองฯ ส่งกลิ่นเหม็น-น้ำเน่า ผู้บริหารแจงพร้อมตรวจสอบ. สืบค้นจาก https://mgronline.com/local/detail/9570000007773 [3] www.khonkaen.go.th . (ม.ป.ป.). ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นประธานประชุมการรับมือสถานการณ์และจัดการปัญหามลพิษในแม่น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. สืบค้นจาก http://www.khonkaen.go.th/khonkaen6/KKnews/news22_2_56_1.html [4] Biz Community News. (ม.ป.ป.). รายงานพิเศษ สมัชชาสิ่งแวดล้อม จ.ขอนแก่น ถ่างปมปัญหาผลักดันนโยบายสิ่งแวดล้อมภาคประชาชน. สืบค้นจาก https://www.esanbiz.com/13165 [5] มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม. (2547). (๙) คดีลำน้ำพอง. สืบค้นจาก https://enlawfoundation.org/newweb/wp-content/uploads/062.pdf

มติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	สารเคมีโรงงานทำแม่บ้านครนายน่า
สถานที่	พื้นที่ 4 อำเภอ อ.เมืองนครนายก อ.บ้านนา อ.บางพลี อ.องครักษ์ จ.นครนายก
ระดับการ รับรู้ของ สังคม	ระดับจังหวัด

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความ ขัดแย้ง	<p>การใช้กรดซัลฟูริกในการฟอกสี ปล่อยไหลลงสู่แม่น้ำจึงทำให้กลายเป็นกรด ไม่สามารถนำน้ำมาอุปโภคบริโภคได้และดำเนินการเกษตรได้เหมือนเมื่อเดิม</p> <p>ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้น้ำในแม่น้ำนครนายกในการอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรม และการเลี้ยงปลาในกระชัง และบางรายเกิดอาการผิวหนังเป็นผื่น 2. การร้องเรียนความช่วยเหลือจากรัฐบาลไม่เป็นผลสำเร็จ และไม่สามารถจัด การแก้ไขปัญหาได้ 3. ปัญหาหนี้สินของชาวบ้าน ซึ่งได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์แม่น้ำเน่าเสีย
ความเป็นมา	<p>การใช้กรดซัลฟูริก ในการฟอกสีของโรงงานผลิตสารฟอกสี บริษัทแอกโต้เซม (ทย) อุตสาหกรรม จำกัด เมื่อปี พ.ศ. 2533 จนทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ไม่สามารถใช้น้ำในแม่น้ำในการอุปโภคบริโภค และนำมาใช้ในการเกษตรได้เช่นเดิม และยังส่งผลไปยังการเลี้ยงปลาในกระชังของชาวบ้านในพื้นที่ ชาวบ้านในพื้นที่จึงรวมกลุ่ม และลุกขึ้นมาจัดการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูแม่น้ำนครนายก โดยการใช้ชื่อ เครือข่ายผู้รักกลุ่มแม่น้ำนครนายกโดยมีหน้าที่และบทบาทในการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหา เช่น การตรวจคุณภาพน้ำโดยรอบเดือนละ 1 ครั้ง และมีการจัดอบรม เพื่อให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการแก้ไขปัญหา การเข้าสำรวจโรงงานเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อทราบความก้าวหน้าการจัดการของเสียจากโรงงาน โดยจัดออกมาให้เป็นรูปธรรม และในที่สุดทางโรงงานก็ได้ปิดตัวลงช่วงกลางปี พ.ศ. 2548 เนื่องจากได้พบเจอสถานการณ์ดังเดิม คือ สารเคมี ยังคงมีการรั่วซึมลงสู่แม่น้ำเหมือนเดิม</p>
คู่ขัดแย้ง หลักและ จุดยืน	คู่ขัดแย้งหลัก คือ ชาวบ้านริมสองฝั่งของแม่น้ำนครนายก
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. โรงงานผลิตสารฟอกสี บริษัทแอกโต้เซม (ทย) อุตสาหกรรม จำกัด 2. ชาวบ้านริมสองฝั่งของแม่น้ำนครนายก (คลองพรหมณี) 3. สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี 4. กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) 5. นายกรัฐมนตรี ณ บ้านพิษณุโลก 6. ชาวบ้านเครือข่ายผู้รักกลุ่มแม่น้ำนครนายก 7. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก 8. ชาวบ้านในพื้นที่ ต.ท่าช้าง ต.ทรายมูล ต.บางอ้อ
ระยะเวลา	5 กันยายน 2533 – กลางปี พ.ศ. 2548
สถานะ	<p>โรงงานผลิตสารฟอกสี บริษัทแอกโต้เซม (ทย) อุตสาหกรรม จำกัด ได้ปิดตัวลง เนื่องจากทางเครือข่ายผู้รักกลุ่มแม่น้ำนครนายก หรือคณะกรรมการแก้ไขปัญหา น้ำเสียในแม่น้ำนครนายก ได้เข้าตรวจสอบโรงงานอย่างเป็นประจำ แต่โรงงานยังทำความผิดเช่นเดิม คือ การลักลอบปล่อยสารเคมีฟอกสีลงสู่แม่น้ำ ดังนั้น จึงทำให้โรงงานดังกล่าวปิดตัวลงในช่วงกลางปี พ.ศ. 2548</p>

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ระดับความรุนแรง	ระดับมาก มีการประเมินผลกระทบด้านสังคม เนื่องจากโรงงานมีการลักลอบปล่อยสารเคมี ซึ่งมีความเป็นกรดลงสู่แม่น้ำที่ชาวบ้านใช้อุปโภคบริโภคและทางการเกษตร ก็ให้เกิดความขัดแย้งในสังคม ถึงแม้ทางโรงงานได้แก้ไขปรับปรุงแล้ว แต่ก็ยังลักลอบปล่อยลงสู่แม่น้ำอยู่ดี
วิธีการแก้ไข	1. การรวมกลุ่มจัดตั้งเครือข่ายผู้รักกลุ่มแม่น้ำนครนายก หรือคณะกรรมการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำนครนายก เพื่อดำเนินการฟื้นฟูแม่น้ำให้กลับเหมือนเช่นเดิม 2. การเข้าตรวจสอบโรงงาน เพื่อไม่ให้ปล่อยสารเคมีลงสู่แม่น้ำ ที่เป็นแหล่งน้ำสำคัญของชาวบ้าน 3. การแนะนำให้โรงงานปรับปรุง/ แก้ไข บ่อบำบัดน้ำเสียที่มีอายุการใช้งานนาน กว่า 10 ปี ซึ่งมีรอยรั่วซึมออกมา โดยให้การขุดลอกบ่อบำบัดใหม่เพื่อป้องกัน ไม่ให้สารเคมีไหลลงสู่แม่น้ำ
ที่มาของข้อมูล	[1] มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). โรงงานสารเคมีทำแม่น้ำนครนายกเน่า. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/45

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็นความขัดแย้ง	จ.มหาสารคาม เหมืองแห่งเกลือสินเธาว์
สถานที่	อ่างเก็บน้ำหนองบ่อ อ.บรบือ จ.มหาสารคาม
ระดับการรับรู้ของสังคม	ระดับจังหวัด
ประเด็นความขัดแย้ง	<p>ความขัดแย้งจากอุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์จากการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่องจากรัฐบาล และการประท้วงจนเกิดการบาดเจ็บและจับกุมในที่สุด</p> <p>ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความเค็มจากการทำเหมืองเกลือ ทำให้หน้าข้าวถูกความเค็มกัดกร่อน 2. การทำร้ายร่างกายและการจับกุมชาวบ้าน เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ประท้วงอุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์ 3. การพัฒนาโครงการอุตสาหกรรมสินเธาว์จากรัฐบาล ที่เหมือนจะจบลงแต่กลับพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสิ่งเหล่านี้ได้หวนกลับมาทำลายความอุดมสมบูรณ์ไปอีกครั้ง 4. ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลาย เพราะความต้องการพื้นที่ในการต้มเกลือ 5. สัตว์เลี้ยงทยอยตายลง เพราะขาดน้ำจืดในการดำรงชีพของสัตว์ 6. อุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์ฝ่าฝืนคำสั่งปิดกิจการด้วยกัน 2 ครั้ง และยังคงเปิดกิจการอย่างโจ่งแจ้ง

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ความเป็นมา	<p>เมื่อปลายปี พ.ศ. 2513 เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่จึงทำให้โกดังเกลือได้หายไปกับกระแสน้ำเป็นจำนวนมาก เมื่อหลังจากพื้่นกลับคืนมาจึงทำให้ราคาของเกลือสินเธาว์จากเดิมหลักร้อยฟุ้งขึ้นสู่หลักพันในทันที และทางกรมทรัพยากรธรณีได้เข้ามาขุดเจาะและได้พบว่าบริเวณดังกล่าวน้ำบาดาลมีความเค็มที่เหมาะสมและได้เกลือออกมาที่มีคุณภาพ จึงทำให้นักธุรกิจและจังหวัดใกล้เคียงได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงการทำเกลือสินเธาว์แบบดั้งเดิมมาเป็นแบบสูบน้ำจากบาดาลขึ้นมาแทน และได้ลุกลามไปถึงป่าไม้ที่ต้องนำมาใช้ทำพื้่นเพื่อต้มเกลือ</p> <p>ต่อมาเกลือสินเธาว์ได้มีการล้นตลาดจนต้องทำให้ลดต้นทุนในการผลิตแบบเดิมแต่กลับมากากเกลือแบบภาคกลาง แต่ถึงอย่างไรก็ตามทางชาวบ้านก็ได้ให้ทางรัฐบาลเข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งปัญหาดังกล่าวนั้นก็ยากที่จะแก้ไขได้เพราะการทำเกลือสินเธาว์นั้นดำเนินการมาช้านานจนถึงขั้นที่สามารถเปลี่ยนจากน้ำจืดเป็นน้ำเค็มได้และปลาที่เคยอาศัยในน้ำจืดก็ไม่สามารถอาศัยอยู่ได้จึงลอยเป็นจำนวนมาก ในเหตุการณ์เช่นนี้อาจจะต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่งในการฟื้นฟูสภาพให้กลับมาเช่นเดิม</p> <p>ในช่วงรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้มีคำสั่งปิดกิจการเกลือสินเธาว์บริเวณลุ่มน้ำเสียวแล้วก็ตาม แต่กิจการเกลือสินเธาว์ได้ฝ่าฝืนต่อคำสั่งและหันกลับมาเปิดแบบโจ่งแจ้งเมื่อเกลือสินเธาว์มีราคาพุ่งขึ้นสู่ แต่ในคราวนี้ได้มีเงินทุนและอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่ในการผลิตร่วมกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เมื่อเวลาผ่านไปชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบกลับมารวมตัวอีกครั้ง เพื่อให้มีการปิดกิจการอย่างสิ้นเชิงและก็ไม่เป็นผลสำเร็จอีกเช่นเคยจึงทำให้ชาวบ้านกว่า 2,000 คน ร่วมกับนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นเดินขบวนประท้วง แต่กลับโดนตำรวจจับกุม 45 คน และชาวบ้านที่ร่วมชุมนุมต่างพากันเข้ามอบตัวในวันต่อมาแต่ศาลไม่ได้สั่งฟ้องผู้นำชุมนุม ซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรีได้ยืนยันการยุติการทำนาเกลือและให้บในการพัฒนาเป็นจำนวน 800 ล้านบาทในการฟื้นฟูแม่น้ำแต่ก็ไม่ได้ผลโครงการพัฒนานั้นได้ก่อให้เกิดน้ำท่วมและทำให้ระบบนิเวศน์ของสัตว์น้ำเปลี่ยนแปลงไปโดยจากเดิมพันธุ์ปลาจาก 54 สายพันธุ์ ลดลงเหลือ 11 สายพันธุ์ และปัจจุบันอุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์ในพื้นที่มีกำลังผลิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อชั้นผิวดินและแหล่งน้ำ</p> <p>ที่มา : http://www.earththailand.org/th/pollution/39</p>
คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน	<p>คู่ขัดแย้งหลัก คือ ชาวบ้านในพื้นที่ จ.มหาสารคาม เนื่องจากปลายปี พ.ศ. 2519 ได้มีความขัดแย้งและการต่อสู้ของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบถึงขั้นบาดเจ็บและถูกจับกุมเมื่อปี พ.ศ. 2533 ซึ่งรัฐบาลได้มีคำสั่งยุติการทำนาเกลือแต่รัฐก็ยังได้อนุมัติการพัฒนาโครงการในเวลาต่อมา แต่ก็ไม่ใช่สิ้นสุดของความเค็มที่ได้ทำลายความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำจนถึงทุกวันนี้</p>
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้านในพื้นที่ลุ่มน้ำเสียว 8 อำเภอ 3 จังหวัด เช่น จ.มหาสารคาม จ.ร้อยเอ็ด จ.ศีร์ษะเกษ 2. กรมทรัพยากรธรณี 3. รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ 4. พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ 5. นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น 6. ที่ว่าการอำเภอวาปีปทุม จ.มหาสารคาม

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	4. ตำรวจ 5. กรมชลประทาน 6. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ระยะเวลา	ปลายปี พ.ศ. 2514 – ปัจจุบัน
สถานะ	ปิดกิจการเกลือสินเธาว์บริเวณลุ่มน้ำเสียว ในพื้นที่ อ.บรบือ อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม/ อ.เกษตรวิสัย อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด/ อ.ราชสีห์ จ.ศรีสะเกษ แต่กิจการเกลือสินเธาว์ได้ฝ่าฝืนต่อคำสั่งและหันกลับมาเปิดแบบโจ่งแจ้งเมื่อเกลือสินเธาว์มีราคาพุ่งขึ้นสูง แต่ในคราวนี้ได้มีเงินทุนและอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่ในการผลิตร่วมกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีคำสั่งยุติการทำงานเกลือและอนุมัติพัฒนาโครงการลุ่มน้ำเสียว 800 ล้านบาท เพื่อขุดลอกคลองฟื้นฟูสภาพแม่น้ำตลอดสาย
ระดับความรุนแรง	ระดับมาก มีการประเินผลกระทบต่อด้านสังคมและจิตใจ เนื่องจากเกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจในการเกษตร การเลี้ยงปลาในกระชัง และเกิดการบาดเจ็บและถูกจับกุมจากการประท้วงเรียกร้องสิทธิให้ยุติอุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์
วิธีการแก้ไข	1. ความเสียหายทางการเกษตรเป็นจำนวน 150,000 ไร่ และในปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลได้อนุมัติเงินช่วยเหลือในการพัฒนาฟื้นฟูเป็นจำนวนเงิน 800 ล้านบาท แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จเนื่องจากเกิดปัญหาตามมา เช่น น้ำท่วม ซึ่งทำให้ระบบนิเวศน์เปลี่ยนแปลงไปด้วย
ที่มาของข้อมูล	[1] มุลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). เหมืองเกลือสินเธาว์ จ.มหาสารคาม. สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/39 [2] มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (ม.ป.ป.) ทรัพยากร. สืบค้นจาก http://202.29.22.168/local/?page_id=39 [3] ศิลปวัฒนธรรม. (2562). เกลือสินเธาว์อีสาน : ลมหายใจของอุตสาหกรรมครัวเรือน. สืบค้นจาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_6496

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ประเด็น ความขัดแย้ง	บ่อขยะที่สูงเนิน
สถานที่	ในพื้นที่ 40 ไร่ ม.9 ต.สูงเนิน อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา
ระดับการรับรู้ของสังคม	ระดับจังหวัด
ประเด็นความขัดแย้ง	การทิ้งขยะในพื้นที่ส่วนบุคคลเป็นระยะเวลานานกว่าสิบปี และก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของชาวบ้านในพื้นที่รวมทั้งครู นักเรียน ในโรงเรียนระดมวิทยานุสรณ์

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
	<p>ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้พื้นที่ของโรงเรียนระดมวิทยานุสรณ์ เป็นบ่อทิ้งขยะ 2. การหาพื้นที่ทิ้งขยะใหม่ในระยะเวลา 1 ปี ตามที่ได้ตกลงไว้ 3. ขยะมากจากเทศบาลสูงเนินและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 13 แห่ง และมากกว่าวันละ 60 ตันต่อวัน
ความเป็นมา	<p>เดิมเป็นที่ดินของนายทองดี เขมะศรีสุวรรณ ซึ่งบริจาคที่ดินไว้สร้างโรงเรียนทางสายอาชีพ ต่อมาทางเทศบาลสูงเนินและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้เล็งเห็นพื้นที่ว่างเปล่า จำนวน 40 ไร่ ซึ่งขณะนั้นยังเป็นป่าและพื้นที่ทางไกลชุมชนจึงนำขยะไปทิ้งเนระยะเวลายาวนานสิบปี ต่อมาทางผู้บริหาร ครู และนักเรียนได้ออกมาเรียกร้องพื้นที่คืนเนื่องจากบ่อขยะได้ส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วในระยพื้นที่นับกิโลเมตร จนแม่ของเด็กหญิงทิพยาภรณ์ พรหมมาโนช นักเรียนชั้น ป.6 โรงเรียนจตุรคามสามัคคี ได้พาคุณยายไปอยู่ที่อื่นเพราะกลิ่นเหม็นที่ทำให้ระบบทางเดินหายใจของคุณยายผิดปกติ เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ทางเทศบาลสูงเนินและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้ดำเนินการก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจรด้วยระบบหมักปุ๋ยอินทรีย์แบบไม่ใช้อากาศ โดยใช้งบในการดำเนินการกว่า 420 ล้านบาท แต่ยังคงใช้พื้นที่ของโรงเรียนระดมวิทยานุสรณ์ในการทิ้งขยะต่อไปจนกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ</p> <p>ที่มา : http://www.earththailand.org/th/pollution/43</p>
คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน	คู่ขัดแย้งหลัก คือ ครูและนักเรียน โรงเรียนระดมวิทยานุสรณ์
ผู้เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. นายพุดิสสรค์ ผันสูงเนิน ผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนระดมวิทยานุสรณ์ 2. เทศบาลสูงเนินและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 13 แห่ง 3. ชาวบ้านในพื้นที่สูงเนิน 4. อุตสาหกรรมของบริษัท นวนคร จำกัด ที่ลักลอบนำขยะมาทิ้งในพื้นที่ 5. นายทองดี เขมะศรีสุวรรณ ชาวบ้านเจ้าของที่ดินโรงเรียนระดมวิทยานุสรณ์ 6. นายอำเภอสูงเนิน 7. เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.อ.สูงเนิน 8. ผู้แทนจากชมรมอนุรักษ์ เครือข่ายสภาประชาชนนครราชสีมา และนายยงเกียรติ วัฒนากการ ตัวแทนเครือข่ายธรรมรัฐนครราชสีมา 9. นายสุรัตน์ เทียมไธสง แกนนำชาวบ้าน 10. นายนคร กิตติพูนธนากร นายกเทศมนตรีตำบลสูงเนิน 11. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 12. เด็กหญิงทิพยาภรณ์ พรหมมาโนช นักเรียนชั้น ป.6 โรงเรียนจตุรคามสามัคคี 13. กระทรวงมหาดไทย

มิติ/ ประเด็น	รายละเอียด
ระยะเวลา	พ.ศ. 2522 – พ.ศ. 2557 พ.ศ. 2560 เริ่มสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร มูลค่ากว่า 230 ล้านบาท
สถานะ	ได้ดำเนินการก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจรด้วยระบบหมักปุ๋ยอินทรีย์แบบไม่ใช้อากาศ โดยใช้งบในการดำเนินการกว่า 420 ล้านบาท ซึ่งได้รองรับการขยายตัวของชุมชนและอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นเมือง และในขณะนี้ยังใช้พื้นที่ของโรงเรียนระดมวิทยานุสรณ์ไปก่อนระหว่างรอการก่อสร้างเสร็จเป็นที่เรียบร้อย
ระดับความ รุนแรง	ระดับมาก มีการประเมินผลกระทบต่อด้านสุขภาพ เนื่องจากส่งกลิ่นเหม็นรบกวนการใช้ชีวิตประจำวัน และส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำในชุมชน ควันไฟจากการเผาองขยะ เป็นต้น
วิธีการแก้ไข	1. รัฐได้ก่อสร้างโครงการศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร บนพื้นที่ 52 ไร่ ของ ม.13 บ้านปางเต้ ต.สูงเนิน อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา
ที่มาของ ข้อมูล	[1] มุลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). บ่อขยะสูงเนิน . สืบค้นจาก http://www.earththailand.org/th/pollution/43 [2] กรมควบคุมมลพิษ. (ม.ป.ป.).บ่อขยะทต.สูงเนิน. สืบค้นจาก https://thaimsw.pcd.go.th/projectdetail.php?id=1855 [3] กรุงเทพธุรกิจ. (2560). สูงเนินทุ่ม230ล้าน ตั้งศูนย์กำจัดขยะแห่งแรกในอีสาน. สืบค้นจาก https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/752642 [4] ช่วยเหลือสัตว์จากการเจ็บป่วย-อุบัติเหตุโดยไม่หวังผลตอบแทน. (2015). ที่บ่อขยะ อ.สูงเนิน ทีมป่าทอง พี่เอ๋ พี่หญิง พี่ปู และอีกหลายคนลงพื้นที่ พบมีมากกว่า 400ตัว ในนั้นที่ขาดอาหารและการดูแล. สืบค้นจาก https://bit.ly/2YnoTLH [5] ช่าว 8. (2560). ชาวบ้านตำบลสูงเนินเดือดร้อน! ขยะมูลฝอยส่งกลิ่นเหม็น หวั่นเกิดปัญหาสุขภาพ . สืบค้นจาก https://www.thaich8.com/news_detail/41874

มิติการเมือง

ภาคเหนือ <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/247277>

1. การค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา <https://bit.ly/3fMZMaZ>
2. ด้านเชียงของ (เชียงของ-ห้วยทราย) ปัญหาการค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือ ตอนบน จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CMJE/article/view/100189>
3. ปัญหายาเสพติดชายแดนภาคเหนือ <https://www.naewna.com/local/444472/> / <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/1253641/>
4. ฟีน
5. การจัดการที่ดิน
6. การท่องเที่ยว

ภาคกลาง

1. ยุบพรรคอนาคตใหม่

ภาคใต้

2. สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เกราะสันติภาพระหว่าง BRN-Coordinate กับ รัฐบาลไทย
4. ปัญหาการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออก

ภาคตะวันตก

มิติชาติพันธุ์/ศาสนา/วัฒนธรรม

แหล่งข้อมูล

- [1] ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย. สืบค้นจาก
<https://www.sac.or.th/databases/ethnic-groups/ethnicGroups>

ภาคเหนือ

1. บิลลี่
2. ปกากัญญาเสียชีวิตจากการดับไฟป่า
3. อาซ่า
4. ทูบบ้านหลุยส์ จ.เชียงใหม่ <https://mgronline.com/local/detail/9630000063524>
5. รื้อบ้านบอมเบย์เบอร์มา จ.แพร่
<https://mgronline.com/local/detail/9630000063514>
6. รถแดง จ.เชียงใหม่ <https://mgronline.com/local/detail/9630000063107>
7. อนุรักษ์สะพานดำ จ.ลำพูน <https://mgronline.com/local/detail/9630000061821>
8. การท่องเที่ยว
9. ไร่หมื่นเวียง วาทกรรมเผาป่าของประเทศไทย
10. กบฏเงี้ยวเมืองแพร่ <https://bit.ly/2YQuWat>
11. กบฏล้านนา / กบฏพระยาปราบสงคราม <https://bit.ly/2Bq7AQK>

ภาคกลาง

1. เลือจากเพจ มนุษย์กรุงเทพ
2. มอญ จ.สมุทรสาคร
3. พวน จ.สิงห์บุรี
4. พฤษภาประชาธรรม 2535
5. รัฐประหาร 2557

ภาคใต้

1. ชชาติพันธุ์มลายู และกลุ่ม BRN
2. ชชาติพันธุ์จีน
3. การเรียกร้องของคนไทย-พุทธ
4. กลุ่มชาติพันธุ์จีน
5. กลุ่มชาติพันธุ์ซาไก
6. กลุ่มชาติพันธุ์มอแกน มอแกน อุลักลาไว้ย
7. เปอรานากัน จ.ภูเก็ต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. กบฏผู้มีบุญอีสาน 2444-45

ภาคตะวันออก

2. กะชอง จ.ตราด

ภาคตะวันตก

3. ผลักดันแรงงานพม่าโควิด-19
4. คลิตี้ จ.กาญจนบุรี

มิตีอื่น ๆ

1. โควิด-19 กับแรงงานข้ามชาติ/ผู้หญิง
2. ภัยพิบัติ – แผ่นดินไหวเชียงราย, หมอกควัน, อุทกภัย
3. ประชากร – การเติบโตของประชากร
4. การพัฒนา – โรงงานแปรรูปอาหารทะเลแช่แข็ง ม.1 ต.บางนอน อ.เมืองระนอง จ.ระนอง ว่าได้รับผลกระทบจากโรงงานแปรรูปอาหารทะเลแช่แข็งส่งออกไปยังต่างประเทศ ปล่อยก้าชไชน่า
<http://news.ch3thailand.com/local/41220>
5. คนชายขอบ - สลัม

อ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน. (2550). ประกาศกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ เรื่อง ผลการพิจารณาให้สัมปทานปิโตรเลียมตามประกาศเชิญชวนให้ยื่นขอสัมปทานครั้งที่ 20 และการนำแปลงสำรวจบนบกหมายเลข L30/50 มาเปิดให้ยื่นขอใหม่. สืบค้นจาก http://www.dmf.go.th/resources/announcement/th/announcement54_th.pdf.
- กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน. (2550). พระราชบัญญัติปิโตรเลียม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2550. สืบค้นจาก <https://law.dmf.go.th/public/law/index/detail/id/45>.
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2545). คู่มือสำหรับการทำกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแม่น้ำ. สืบค้นจาก http://www.pcd.go.th/info_serv/water_GEC.htm.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). มหันตภัยได้ออกซิน. สืบค้นจาก <https://bit.ly/30QoLpr>
- กรมควบคุมมลพิษ. (ม.ป.ป.). บ่อขยะต.สูงเนิน. สืบค้นจาก <https://thaimsw.pcd.go.th/projectdetail.php?id=1855>.
- กรมชลประทานในจังหวัดปัตตานี. (2014). การพัฒนาแหล่งน้ำในจังหวัดปัตตานี. สืบค้นจาก <http://ridceo.rid.go.th/patani/pattaniirrigation/index.php/menu-styles/2014-02-12-04-51-04>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2560). สูงเนินท่วม230ล้าน ตั้งศูนย์กำจัดขยะแห่งแรกในอีสาน. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/752642>.
- กองทัพภาคที่ 3. (ม.ป.ป.). ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ. สืบค้นจาก <http://www.3armyarea-rta.com/pdf/haze.pdf>.
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2017). คำ นายสุโข อุบลทิพย์ รองเลขาธิการ สผ. ชี้แจงกลุ่มแกนนำที่ยื่นหนังสือขอให้ยกเลิก EHIA โรงไฟฟ้าเทพา. สืบค้นจาก https://www.egat.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2143:art-20170921-01&catid=49&Itemid=251
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2017). คำ นายสุโข อุบลทิพย์ รองเลขาธิการ สผ. ชี้แจงกลุ่มแกนนำที่ยื่นหนังสือขอให้ยกเลิก EHIA โรงไฟฟ้าเทพา. สืบค้นจาก https://www.egat.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2143:art-20170921-01&catid=49&Itemid=251.
- ข่าว 8. (2560). ชาวบ้านตำบลสูงเนินเดือดร้อน! ขยะมูลฝอยส่งกลิ่นเหม็น หวั่นเกิดปัญหาสุขภาพ. สืบค้นจาก https://www.thaich8.com/news_detail/41874.
- ข่าวช่อง 8. (2018). ร้องกรรมการสิทธิฯ ค้านสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยา จ.ยะลา - อ่างเก็บน้ำเหมืองตะกั่ว จ.พัทลุง. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=E0YpMI8RuDg>
- คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมวุฒิสภา. (2544). รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมวุฒิสภา เรื่อง โครงการก่อสร้างท่อก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซียและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย ส่วนที่ 1. สืบค้นจาก https://www.senate.go.th/document/Ext2191/2191694_0002.PDF

อ้างอิง (ต่อ)

- จังหวัดสงขลา. (2016). ทะเลสาบสงขลา. สืบค้นจาก <http://www.songkhla.go.th/travel/detail/23>
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณ. (2537). ปัญหาพิษสารหนู อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก http://library.dmr.go.th/Document/DMR_Technical_Reports/2537/1749.pdf.
- ช่วยเหลือสัตว์จากการเจ็บป่วย-อุบัติเหตุโดยไม่หวังผลตอบแทน. (2015). ที่บ่อขยะ อ.สูงเนิน ทิมป่าทอง พี่เอ พี่หญิง พี่ปู และอีกหลายคนลงพื้นที่ พบมีมากกว่า 400ตัวในนั้นที่ขาดอาหารและการดูแล. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2YnoTLH>.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2019). สังคมวิทยาดิจิทัล: แนวคิดและการนำไปใช้. Surattthani Rajabhat Journal, 6(1), 43-55.
- บริษัท ทรานส์ ไทย-มาเลเซีย (ประเทศไทย) จำกัด. (2013). ข้อมูลทั่วไป. สืบค้นจาก <https://www.ttm-jda.com/content/overview>.
- ประชาไท. (2008). “เขื่อนสายบุรี”: พื้นโปรเจกต์ใหญ่ทำทลายไฟได้. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2008/05/16677>.
- ปรัชญาเกียรติ ว่าโธระ. (2018). เขื่อนลำพะยาเพื่อการพัฒนา ในวิบากกรรมของ “ลุงนัน” และ ชุมชน. สืบค้นจาก <https://media-selatan.com/article/view/82>
- ปณิตริดา ไชยจิตร. (2556). รูปแบบการจัดการขยะชุมชนแบบบูรณาการสำหรับเทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัด สุราษฎร์ธานี. (Doctoral dissertation, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/43805/1/5387511420.pdf>
- ฝ่ายเลขานุการ ก.บ.จ. ลำพูน สำนักงานจังหวัดลำพูน กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2563). แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ. 2561 – 2565) ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. 2563. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2Yhl9tE>.
- พลิกปมข่าว ThaiPBS. (2016). สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/plikpomKhao/posts/2062135744012585/>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (ม.ป.ป.) ทรัพยากร. สืบค้นจาก http://202.29.22.168/local/?page_id=39.
- มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม. (2547). (๙) คดีลำน้ำพอง. สืบค้นจาก <https://enlawfoundation.org/newweb/wp-content/uploads/062.pdf>
- มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). เหมืองเกลือสินเธาว์ จ.มหาสารคาม. สืบค้นจาก <http://www.earththailand.org/th/pollution/39>.
- มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). แทนชุดเจาะน้ำมันกลางอ่าวไทย. สืบค้นจาก <http://www.earththailand.org/th/pollution/42>.
- มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). แม่น้ำกวงเน่า. สืบค้นจาก <http://www.earththailand.org/th/pollution/47>.
- มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). โรงงานสารเคมีทำแม่สีน่านครนายกเน่า. สืบค้นจาก <http://www.earththailand.org/th/pollution/45>.

อ้างอิง (ต่อ)

- มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). โรงงานอบลำไยระเบิด. สืบค้นจาก <http://www.earththailand.org/th/pollution/29>
- มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). ท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซฯ และโรงไฟฟ้าจะนะ. สืบค้นจาก <http://www.earththailand.org/th/pollution/6>
- มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). บ่อขยะสูงเนิน. สืบค้นจาก <http://www.earththailand.org/th/pollution/43>.
- มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). พิษสารหนูที่ร้อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก <http://www.earththailand.org/th/pollution/22>
- มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). มลพิษที่แม่น้ำพอง จ.ขอนแก่น. สืบค้นจาก <http://www.earththailand.org/th/pollution/24>
- มูลนิธิบูรณะนิเวศ. (ม.ป.ป.). หมอกควันปกคลุมภาคเหนือตอนบน. สืบค้นจาก <http://www.earththailand.org/th/pollution/36>.
- ลม้าย มานะการ. (2016). กลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำสายบุรีบ้านจะรังตาดง : ชุมชนจัดการตนเอง ดินแดนครูเปาะสูแห่งเมืองรามันท์. สืบค้นจาก <https://deepsouthwatch.org/th/node/8562?fbclid=IwAR1-rsHUAMJygdLAh0dOO5DWfpBsxOorEY9n-1jOaPBm34hP-dNfYv-BwME>.
- ศิลปวัฒนธรรม. (2562). เกลือลินเฮอร์วีฮาน : ลมหายใจของอุตสาหกรรมครัวเรือน. สืบค้นจาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_6496.
- ศูนย์ข่าวพลังงาน. (2019). เซฟรอนโชว์ความพร้อม นำแท่นขุด “เซปเตอร์” ลุยภารกิจรื้อถอนแท่นหลุมผลิตในอ่าวไทย. สืบค้นจาก <https://www.energynewscenter.com/8425-2/>.
- ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ. (2016). ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สืบค้นจาก <http://mekhala.dwr.go.th/knowledge-basin-songkla.php>
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการป้องกันและจัดการภัยพิบัติ. (2012). พิษจากสารไดออกซิน (Dioxins). สืบค้นจาก <https://bit.ly/2N5pOtz>
- สถาบันนโยบายศึกษา. (2019). พฤศจิกายน 2545: นักวิชาการลงชื่อค้านท่อก๊าซ. สืบค้นจาก <http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1049015973.news>
- สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). สถานการณ์ทรัพยากรน้ำ. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2UZHTOc>.
- สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน). (2555). การดำเนินการด้านการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โครงการพัฒนาระบบคลังข้อมูล 25 ลุ่มน้ำ และแบบจำลองน้ำท่วมน้ำแล้ง ทะเลสาบสงขลา. สืบค้นจาก http://tiwrmdev.haii.or.th/web/attachments/25basins/23-songkhla_lake.pdf.
- สมชัย จิตสุชน. (2020). ความเหลื่อมล้ำ 2020 (1) : เราไม่รู้อะไร เราควรรู้อะไร. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2020/01/what-we-dont-know-about-thai-disparity/>

อ้างอิง (ต่อ)

- สำนักข่าวไทย TNAMCOT. (2015). ข่าวดังข้ามเวลา ตอน 2542 สันป่าตองวิบโยค [คลิปเต็มรายการ]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2BpDAEB>.
- สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดใหญ่ที่ 11 สำนักพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ กรมชลประทาน. โครงการพัฒนาลุ่มน้ำสายบุรีตอนล่าง และพรวนเจาะไม้แก่น จ.ยะลา-ปัตตานี-นราธิวาส. สืบค้นจาก <http://kromchol.rid.go.th/lproject/lsp11/2014/index.php/example-pages/37-lower-saiburi-proj>.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2555). โครงการ ท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซไทย มาเลเซีย. สืบค้นจาก <https://www.healthstation.in.th/action/viewvideo/1789/>.
- สำนักงานทรัพยากรธรณีเขต 1 สงขลา กรมทรัพยากรธรณี. (2543). รายงานวิชาการฉบับที่ ทธ.ข.1 – 7/2543 การตรวจสอบการปนเปื้อนสารหนูในน้ำของเหมืองบริษัทเรือชุดแร่สหะพิบูลย์ จำกัด หมู่ที่ 3 ตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก http://library.dmr.go.th/Document/DMR_Technical_Reports/2543/1691.pdf.
- หน่วยพิพิธภัณฑสถานประวัติธรรมชาติและเครือข่ายเรียนรู้ท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). บริบทของพื้นที่และ 5 เครือข่ายเรียนรู้ท้องถิ่น. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2Nd9HKA>.
- BBCไทย. (2017). พรวนควาย. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/watch/?v=1934534110100953>.
- Biz Community News. (ม.ป.ป.). รายงานพิเศษ สมัชชาสิ่งแวดล้อม จ.ขอนแก่น ถ่างปมปัญหาหลักนโยบายสิ่งแวดล้อมภาคประชาชน. สืบค้นจาก <https://www.esanbiz.com/13165>.
- GREENPEACE. (2019). มีอะไรใต้หมอกควัน PM2.5 ภาคเหนือ. สืบค้นจาก <https://www.greenpeace.org/thailand/story/4769/north-pm25/>.
- Hatyiaifocus. (2563). ทะเลสาบสงขลากับความเป็นมาในอดีต. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2ALcW9r>.
- Manager Online. (2557). ร้อง รง.กระดาศน้ำพองฯ ส่งกลิ่นเหม็น-น้ำเน่า ผู้บริหารแจงพร้อมตรวจสอบ. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/local/detail/9570000007773>.
- Manager Online. (2562). 17 ปี “เหตุสลายมีอบท่อก๊าซไทย-มาเลย์” ปิดทุกคดี-เปิดทางสู่...ชัยชนะประชาชน!. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/south/detail/9620000121498>.
- Moore, C. W. (2014). *The mediation process: Practical strategies for resolving conflict*. John Wiley & Sons.
- NBT YALA. (2018). NBT Yala - NBT News ผู้ว่ายะลา ลงพื้นที่ ชี้แจง โครงการอ่างเก็บน้ำลำพะยา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=A7l6YLRXADw>
- OKNATIONBLOG. (2552). ใครบ้าง...ไม่รู้จักเขื่อนสายบุรี. สืบค้นจาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/STCC/2009/09/14/entry-5>.
- Pakpreak Municipality. (2544). อำเภอร่อนพิบูลย์. <https://bit.ly/2UXkOLM>.
- Pintobtang, P. (2013). แนวคิดว่าด้วยการอธิบายการเมืองของชาวนา: จาก “เศรษฐกิจธรรม” ถึง ข้อถกเถียงร่วมสมัย. *Burapha Journal of Political Economy*, 1(1), 50-98.

อ้างอิง (ต่อ)

- Thai PBS News. (2018). ชาวบ้านค้านสร้างอ่างเก็บน้ำผ่านชุมชน จ.ยะลา. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=vrwHpHiync0>
- Thai PBS NEWS. (2560). ผู้เสียหาย “โรงงานลำไยระเบิด ปี 42” ยอมความ หลังได้ชดเชยคนละ 540,000 บาท. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/268767>.
- Thai PBS. (2561). ค้านอ่างเก็บน้ำลำพะยา (ผ่า) ชุมชน. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/274328>
- ThaiPBSNEWS. (2550).สำรวจผลกระทบ “ขุดเจาะน้ำมัน” กลางอ่าวไทย. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/178324>.
- Tourism Authority of Thailand. (2564). ทะเลสาบสงขลา. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2Bewhzi>
- WWW.Geocities.ws. (ม.ป.ป.). ลำดับเหตุการณ์โดยย่อ โครงการทอ่ก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซฯ ไทยมาเลเซียและการคัดค้าน. สืบค้นจาก <http://www.geocities.ws/jdaobservers/chronology.html>.
- www.Geocities.ws. (ม.ป.ป.). ลำดับเหตุการณ์โดยย่อ โครงการทอ่ก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซฯ ไทยมาเลเซียและการคัดค้าน. สืบค้นจาก <http://www.geocities.ws/jdaobservers/chronology.html>.
- www.khonkaen.go.th. (ม.ป.ป.). ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นประธานประชุมการรับมือสถานการณ์และจัดการปัญหามลพิษในแม่น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. สืบค้นจาก http://www.khonkaen.go.th/khonkaen6/KKnews/news22_2_56_1.html.
- เทศบาลนครเกาะสมุย. (2558). บันทึกการประชุมสภาเทศบาลนครเกาะสมุยสมัยสามัญ สมัยที่ 2 ครั้งที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2558. อังคารที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2558. ณ ห้องประชุมสภาเทศบาลนครเกาะสมุย. สืบค้นจาก http://kohsamuicity.go.th/files/com_news_report/2017-06_2d383887d2b7a88.pdf.
- แวลีเมาะ ปูชู. (2552). เขื่อนสายบุรี...การต่อสู้ที่ยังไม่จบ. สืบค้นจาก https://wbns.oas.psu.ac.th/shownews.php?news_id=81750.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2559). โรงอบลำไยระเบิดสู่อุบัติ 17 ปี! ชาวบ้านชนะ จำเลยติดคุก ถ้ามแล้วใครจะชดใช้. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/626803>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). ทส. เปิดเวทีถอดบทเรียน แก้ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ปี 63 แบบยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/politic/1852826>.

อ้างอิง (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ

- American Sociology Association. (2020). **What is Sociology**. Retrieved from <https://www.asanet.org/about-asa/asa-story/what-sociology>.
- Bright, L. S. (2001). **The conflict mapping chart**. Retrieved December, 1, 2012. Retrieved from <https://bit.ly/3fKTZLU>.
- Department of Geography and Environmental Science. **Geographic data models**. Retrieved 24 August 2020. Retrieved from <http://www.geography.hunter.cuny.edu/~jochen/GTECH361/lectures/lecture05/concepts/03%20-%20Geographic%20data%20models.html>.
- Department of Mineral Fuels, Ministry of Energy. (2550). **Annual Report 2007 Petroleum and Coal Activities in Thailand**. Retrieved from https://dmf.go.th/public/list_upload/backend/list_5767/files_8410_1.pdf.
- Dugan, M. (1996). **A nested theory of conflict**. *Women in leadership*, 1(1), 9-20.
- Foucault, M. (2012). **Discipline and punish: The birth of the prison**. Vintage.
- Geertz, C. (1973). **The interpretation of cultures (Vol. 5019)**. Basic books.
- Global Peace Index (GPI). Retrieved date 14 September 2020. Retrieve from https://thereaderwiki.com/en/Global_Peace_Index.
- Goldwyn, R., & Chigas, D. (2013). Monitoring and evaluating conflict sensitivity: Methodological challenges and practical solutions. Access: <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/M-files/CCRVI/CCVRI-Monitoring-and-evaluating-conflict-sensitivity-challenges-and-solutions.pdf>.
- Halkia M., Louvrier, C., Caravaggi, I., Tagliacozzo, S., Urrutia, M. F., & De, L. (2018). **Global Crisis Atlas: Mapping for situational awareness. Italy: Joint Research Centre (JRC)**. Retrieved from https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC114119/global_crisis_atlas_report_st_ic_mh_v13.pdf.
- Lunds Universitet. (2020). Monitoring. Retrieved from <https://libguides.lub.lu.se/c.php?g=296896&p=1988007>. Retrieved when 27 September 2020.
- O'Connor, S. (2008). **Maps for Advocacy: An Introduction to Geographical Mapping Techniques**. Tactical Technology Collective.

อ้างอิง (ต่อ)

Pagnattaro, M. A., & Peirce, E. R. (2007). Between a rock and a hard place: The conflict between US corporate codes of conduct and European privacy and work laws. *Berkeley J. Emp. & Lab. L.*, 28, 375.

The British Academy. (2020). **What is sociology?**. Retrieved from <https://bit.ly/3fFSF3U>

UN Thailand. (2015). **The Global Goals**. Retrieved date 14 September 2020. Retrieved from <https://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/>.

United Nations. **The 17 Goals**. Retrieved date 14 September 2020. Retrieved from <https://sdgs.un.org/goals>.

Wehr, P. (2019). **Conflict regulation**. Routledge. Retrieved from <https://bit.ly/2Z7OZBx>.

World Justice Project. **Rule of Law Index 2020**. Retrieved when 14 September 2020.

Retrieved from https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-ROLI-2020-Online_0.pdf

World Justice Project. **The World Justice Project Rule of Law Index**. Retrieved when 14 September 2020. Retrieved from <https://worldjusticeproject.org/our-work/research-and-data/wjp-rule-law-index-2020>.

สถาบันพระปกเกล้า
King Prajadhipok's Institute

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ฝั่งทิศใต้
เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0-2141-9600 โทรสาร 0-2141-8181

www.kpi.ac.th

